

ODNOSI MED REPUBLIKO SLOVENIJO IN VATIKANOM

LETOŠNJI DRAGI NA ROB

Morda bi o letošnji Dragi kazalo napisati kaj več kot le krajše razmišljanje. Prvič zato, ker je letošnja tematika - govor je bil o spravi, pa čeprav ne samo o tem - spet pokazala, kako je Draga živa ter v našem in predvsem v vseslovenskem prostoru še kako potrebna. Drugič pa zato, ker obstaja nevarnost, da se o Dragi piše samo takrat, ko se le-ta dogaja, in potem nič več, kar je po mojem zgrešeno, saj je s svojo tematiko Draga vsako leto živo prisotna v slovenskem družbenem dogajanju. Draga je dejansko tudi naša osrednja prireditelj, ki uvede v kulturno sezono. Vsi vemo, da se pri nas vsako leto kulturna sezona, če lahko tako imenujem niz kulturnih dogajanj, začenja jeseni in traja do konca pomladi oz. začetka poletja prihodnjega leta. Draga prav gotovo označuje konec poletja in začetek kulturnega dela v novem letu.

Ko sem enemu od prirediteljev, Mariju Maverju, med Drago v parku Finžgarjevega doma na Opčinah dejal, da so lahko prireditelji zadovoljni, ker je prišlo po mojem mnenju letos več ljudi, kot pa jih je bilo prejšnja leta, mi je dejal: "Zanimivo, da tako pravijo ljudje vsako leto, za vsako Drago." Morda ima Marij Maver prav, meni pa se je letos vseeno zdelo, da je bilo obiskovalcev več kot prejšnja leta. Prav gotovo ima veliko zaslug za to tudi dr. Pučnik, ki je s svojim predavanjem-pričevanjem o spravi privabil na Opčine veliko ljudi in največ jih je bilo iz osrednje Slovenije.

To dejstvo, ki smo mu iz leta v leto bolj priča, nam govori o dveh stvareh. Najprej bi rekel, da postaja danes Draga vse bolj forum, na katerem se zbirajo ljudje - pretežno izobraženci - iz Slovenije, ki na Dragi govorijo o stvareh, ki se posredno res tičejo vseh Slovencev, a neposredno predvsem ljudi iz Slovenije. Iz tega lahko vsak opazovalec potegne zaključek, da v Sloveniji podobnega javnega foruma, kot je Draga, ni. Pa bi še dodal, da ga najbrž tudi ne more biti predvsem zaradi ozkosti nekaterih in znanega "kranjskega kompleksa", kot bi poimenoval dejstvo, da v osrednji Sloveniji ni prostora in najbrž niti politične volje za aktiven in iskren dialog med pred več kot petdesetimi leti sprtimi ljudmi.

Širina prirediteljev in njihova iskrena zavzetost pri iskanju odgovorov o usodi Slovencev ter morda še nezanemarljiva bližina prostranega Jadranskega morja in prisotnost kraške burje, o kateri vsi vemo, da je zdrav, plemenit in naš veter, pa so elementi Drage, ki omogočajo vsem njenim udeležencem vsaj dostojno mero strpnosti. Ta pa je prvi pogoj za vsak javni forum, vsako javno razpravo in vsako iskreno iskanje odgovorov.

Če se potem dogodi, da komu med posegom javno oporekajo, gre bolj za spodrsljaj in ne za namero, gotovo pa organizatorji na Dragi nikdar namerno ne prirejajo javnih spopadov. To lahko kot zvest spremljevalec Drage javno rečem. / STRAN 6

JURIJ PALJK

02 Vida Valenčič
BAVARSKA OHRABRILA KOHLA

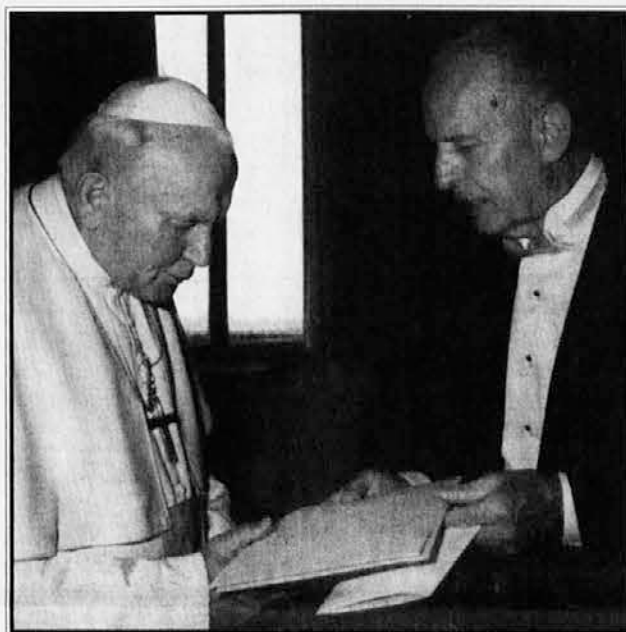
Demokracija brez vrednot in jasnih moralnih referenc se spremeni v odkrite ali prikrite oblike totalitarizma. (Janez Pavel II.)

SLOVENSKI AMBASADOR PRI JANEZU PAVLU II.

ANDREJ BRATUŽ

Diplomska praksa zahteva, da se vsak novi veleposlanik najprej predstavi poglavarju države, pri kateri je akreditiran. S tem aktom začena svoje uradno poslanstvo. Vse to velja v polni meri tudi za Vatikan oziroma Sveti sedež, kjer njegov poglavar-papež sprejme v posebni avdienci vsakega novega ambasadorja tuje države, ki mu izroči poverilne listine svoje države. Tako je pred kratkim prišlo tudi za republiko Slovenijo v njenih odnosih z Vatikanom. Ne pozabimo pri tem, da je prav Vatikan kot prva država uradno priznal samostojno Slovenijo in ji s tem nedvomno bistveno pripomogel k priznanju s strani drugih držav Evrope in sveta.

Novi slovenski veleposlanik je dr. Karel Bonutti, o katerem smo v našem listu že

poročali ob njegovem imenovanju na to prestižno mesto. Slovenski diplomat je gorški rojak, doma iz Bukovice, ki se je v povojnih letih

izselil v Združene države Amerike. Tu si je ustvaril družino in deloval predvsem kot profesor ekonomskih in političnih ved na raznih univer-

zah in drugih visokih šolah. Pred leti je v Clevelandu postal tudi častni konzul republike Slovenije in tako začel svojo diplomatsko pot. Predaval je tudi na univerzah v Sloveniji.

Izročitev poverilnih listin novega slovenskega veleposlanika je bila res svečana. Papež je veleposlanika Bonuttija sprejel po običajnem diplomatskem protokolu, ki predvideva poseben spreved v spremstvu dostojanstvenikov Svetega sedeža in prefekta papeškega dvora msgr. Jamesa Harveya. Papež Janez Pavel II. je takoj po izročitvi zadevnih listih pozdravil ambasadorja in imel daljši nagovor. Papežev govor v slovenskem jeziku je v celoti objavil vatikanski dnevnik *Osservatore Romano*, ki je posvetil celo stran novemu veleposlaniku Slovenije.

STRAN 4

JEVGENIJ PRIMAKOV NOVI RUSKI PREMIER

"POLITIKA KONFRONTACIJE JE PROTI INTERESOM RUSIJE"

DRAGO LEGIŠA

sko ustavo predsednik federacije moral dumo razpustiti in razpisati predčasne državnozborske volitve.

Kot že omenjeno, so bili za Primakova odločilni glasovi komunistov, katerih voditelj Genadij Zjuganov je o novem ministrskem predsedniku dejal, da je politik, ki bo "znan brniti nacionalne interese", medtem ko naj bi njegova predhodnika Černomirdin in Kirijenko "Rusijo razprodajala Washingtonu in Zahodni Evropi".

Jevgenij Primakov je star 69 let, je judovskega rodu in

je mlada leta preživel v Gruziji (Stalinovi ožji domovini). Dolgo let je bil na Bližnjem vzhodu, kjer je med drugim bil dopisnik moskovske *Pravde*. Po izobrazbi je ekonomist in je pripadal sovjetski "nomenklaturi". Bil je član centralnega komiteja komunistične partije SZ in eden voditeljev KGB, kjer je bil odgovoren za oddelek, ki se je ukvarjal z zunanjo obveščevalno dejavnostjo. Mihail Gorbačov ga je imenoval za glavnega zunanjepolitičnega svetovalca. Obveščevalno službo ruske federacije je vodil do leta 1996, ko je po odločitvi Bori-

slava Jelcina postal zunanji minister in prevzel mesto Andreja Kozirjeva, ki so mu v Kremlju in dumi očitali, da preveč popušča Zahodu. Kot zunanji minister je Primakov v letošnjem marcu obiskal Ljubljano in s tem vrnil obisk, ki ga je bil v Moskvi opravil slovenski zunanji minister Thaler.

S Primakovom se vračajo na vodilna mesta nekateri pripadniki stare garde. Tako je prvi podpredsednik osrednje vlade postal komunist Jurij Masljukov, ki je svoj čas vodil sovjetsko gospodarsko planiranje. Stari gardi pripada tudi Viktor Gerašenko, ki se je vrnil na čelo Centralne banke. Novi zunanji minister je Igor Ivanov, ki je doslej bil namestnik Jevgenija Primakova.

STRAN 2

03 Danijel Devetak / intervju
MARKO FINK

05 Danijel Devetak
"VERUJEM V BOGA, KI PLEŠE"

06 Nadja Maganja
ZACETEK NOVEGA SOŽITJA?

06 Dunja Fabjan
V LIPICI V ČERNIGOJEVEM IMENU

07 Andrej Bratuž
GLAVARJEV SIMPOZIJ V RIMU

07 Davorin Devetak
BENEŠKI ZLATI LEV ITALIJANU

09 Ivan Žerjal
DESET LET DELA ZA PRIZADETE

10 Iva Koršič
NOVOST NA ŠOLSKE KNJIŽNI POLICI

12 Erika Jazbar / pogovor
ANDREJ FURLAN O MUZEJU V REZIJU

14 Damjan Hlede
DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI

KRIZA V ALBANIJI

SAŠA RUDOLF

Kljub naelektrnemu stanju po pogrebu umorjenega poslanca opozicijske stranke Azema Hajdarija, ko se je demonstracija sprevrgla v poulične izgrede in zasedbo vladnih palač, dopoldne, medtem ko je bila na glavnem trgu v Tirani nova demonstracija, ni bilo neredov. In vendar je vse kazalo, da bo znova tekla kri. Vlada je demonstracijo prepovedala in zagrozila, da bo policija uporabila orožje. Demonstranti pa s skandiranjem gesla "Azem, maščevali bomo tvojo smrt" niso pripomogli k zmanjšanju napetosti.

In vendar je vsaj za zdaj prevladala pamet. Vodja opozicije Beriša je ponovno pozval demonstrante, naj se izognejo

vsakršni obliki nasilja. "Amerišnemu posredniku Perryju," je dejal, "sem dal besedo. Morate jo spoštovati." Policija je od daleč tudi s tanki nadzorovala glavni trg, vendar ni uporabila orožja. Takojšnje posredovanje evropskih zunanjih ministrov je torej zaleglo.

Posledica neredov prejšnjih dni je prvi val beguncev; nekaj nad 200 se jih je zateklo v Sarajevo. Če in kako jih bo lahko preživljala razkosana država, ki še za sto tisoče svojih nima sredstev, je dodatno vprašanje. Begunska tragedija pa zgovorno priča, da balkanskega vprašanja nikakor ni moč reševati po zemljepisni razdelitvi, pač pa v celoti, saj se vsak hip lahko sovraštva izrodijo v krvave nered.

Dne 27. septembra bo Nemčija odločila, v katero smer bo krenila. Cestni smerokaz kaže dve poti in dva vodiča: eden je dosedanj kancler Kohl, drugi pa nova figura, predstavnik nemških social-demokratov Schroeder. Odločitev je vse prej kot lahka, predvsem pa bo pot, ki jo bo Nemčija ubrala, zaznamovala prihodnost države in Evrope same. Nemška marka se nam včasih predstavlja kot garancija za vsakršno vrsto ekonomske nestabilnosti, pa vendar Nemčija ne pomeni le trdne valute. Ključno vprašanje, ki ga bo morala nova vlada rešiti v čim krajšem času, je večno vprašanje brezposelnosti, kar v Nemčiji pomeni pet milijonov ljudi na cesti. Berlusconi je ponujal na srebrnem pladnju milijon novih delovnih mest, kako pa bo novi kancler odvozil klobčič, v katerem se je znašla drža-

BAVARSKA OHRABRILA HELMUTA KOHLA

VIDA VALENČIČ

va? Visok delež k tem številkam prispeva seveda vzhodni del države, kateremu se danes, osem let po "novem začetku", še ni uspelo postaviti na noge. Po statistikah naj bi se le kakih 17% vzhodnih Nemcev počutilo polnopravne državljane združene Nemčije, celih 65% pa jih še ni našlo svojega mesta v novem političnem sistemu. Vse kaže, da bo državna barka odvisna od vzhodnega vala. Morje, po katerem pluje, pa je vse prej kot mirno. Kohlu očitajo predvsem neučinkovitost pri nizanju stopnje brezposelnosti. Bavarska je na tem prizorišču izjema. V nedeljo je stranka CSU (bavarska različica državne krščanske demokracije CDU) požela pomemben rezultat na državnih volitvah zaradi dveh razlogov: prvič, zato ker je Bavarska najbolj konzervativen nemški Land, kjer je glas dodeljen krščanskim demokratom že ustaljena tradicija (tako kot je na južnem Tirolskem glas SVP-ju), drugič pa zato, ker negativne lise, ki osenčujejo krščansko-demokratsko vlado tu ne veljajo. Na bavarskih tleh sega stopnja brezposelnosti na borih

7% proti 11% v ostalih delih države, da ne omenjamo katastrofalnega prizorišča na vzhodnem delu. Delovna mesta torej obstajajo, to pa zato, ker je Bavarska produktivna Land, ki je zaigral predvsem karto novih tehnologij, t.i. high tech-a ter privabil veliko novih investicij na svoja tla. Kot pravi Stoiber, predstavnik zmagovalne bavarske CSU: "Če je Nemčija lokomotiva Evrope, je Bavarska lokomotiva Nemčije". *Freistaat Bayern* pomeni velik zaloga avtonomije, ki je deželi omogočil, da določa lastno stopnjo obdavčenja ter namembnost investicij. Bavarci so pragmatiki, navkljub vsem smešnicam na njihov račun, ki jih pravijo "severniki" v svojem *Hoch Deutsch-u*. Svojo (sicer rodovitno) zemljo so skoraj v celoti namenili novim industrijskim obratom, tako da se danes lahko ponajša z milijardskimi dobički, ki jih prinašajo luksuzni avtomobili BMW, tehnologija Siemens ali pa svetovni zavarovalniški mogotec Allianz.

Za preostale nemške *Laenderje* ni lahko. Zmaga tradicionalne krščansko-demokratske politike na Bavarskem je vtila novega goriva v motor vsedržavne krščanske demokracije CDU s Kohlom na čelu, statistike pa že tedne govore o prednosti, ki naj bi jo imel Kohlov nasprotnik Schroeder s svojo social-demokracijo, ki naj bi v nemški jadra pihnila nov veter. Ta novi veter je Schroeder strnil v geslo,

ki ga je spremljalo na vseh shodih: "Die neue Mitte", nova sredina. V katero smer bo šla ta današnja Nemčija, ki se včasih nekoliko nerodno kretane v zunanji politiki, pač pa na domačih tleh? Vprašanje je žgoče, predvsem, ker je na dlani, da bo novi nemški kočijaž moral voditi težko kočijo v Evropo evra in skupnega evropskega snovanja novih programov za drugo tisočletje. Kohl je seveda v mednarodni politiki veliko bolj izkušen, nenazadnje gre za skupno evropsko valuto v prvi vrsti njemu. Ob krhanju obeh svetovnih veselil postaja vloga, ki jo bo v prihodnje igrala Evropa vse bolj centralna, kar predpostavlja nujnost učinkovitega nemškega leaderja.

Zmaga social-demokrata Schroederja bi pa pomenila novo nitko v tkanju evropske sredinske levice, ki združuje sedanje voditelje Velike Britanije in Italije. Hiba mlajšega nemškega kandidata je neizkušenost v zunanji politiki; tega se Schroeder zaveda. Prav zaradi tega pa je vrgel na igralno mizo predvsem kovane novosti, nov obraz za Nemčijo. Igra je odprta. Do danes so izgledi skorajda enaki tako na eni kot na drugi strani. Zmaga bi lahko šla Kohlu v koaliciji z liberalci kot Schroederju v koaliciji z Zelenimi. Obstaja pa še tretja rešitev, ki verjetno smrdi tako enemu kot drugemu: t.i. *Grosse Koalition*, velika koalicija, ki bi združevala obe glavni državni stranki krščanske-demokrate in social-demokrate. Si bosta morala Kohl in Schroeder podati roke?

S 1. STRANI

JEVGENIJ PRIMAKOV...

Dopisnik milanskega dnevnika *Corriere della sera* v Moskvi Dragosej je napisal, da novega ministrskega predsednika sicer "podpirajo komunisti in da bo naredil vse, kar je potrebno, da bo ohranil podporo dume, a da ostaja v bistvu človek Borisa Jelcina. Njegove izkušnje na področju obveščevalne dejavnosti in v zunanji politiki ter diplomaciji ga bodo gotovo obvarovale pred nepremišljenimi koraki". V svojem programskem govoru je poudaril, da nima čarovne palice, ter opozoril na zelo resno krizo v federaciji, ki ni le gospodarske in socialne narave, ampak že ogroža sam obstoj države, saj naj bi ji celo pretlo razsulo. Naglasil je, da so reforme nujne, a ni omenil nobenega stvarnega ukrepa v tej zvezi. "V gospodarstvu je poseg države nujen - je dejal - češ da je treba urejati mnoge gospodarske procese, kar pa nikakor ne pomeni vrnitve k dirigiranemu gospodarstvu." Zanimivo je, da je Primakov priporočil dumi, naj potrdi mednarodni sporazum o razorožitvi (Start II.), ki že dolgo leži v predalih ruske zakonodajne zbornice. V tej zvezi je naglasil, naj nihče od njega ne pričakuje, da bo obno-

vil politiko konfrontacije, saj bi to bilo proti interesom Rusije.

Proti Primakovu je v dumi odločno nastopil le voditelj nacionalistične stranke Žirinovski, ki je novemu ministrskemu predsedniku očital, da je kot voditelj sovjetske zunanje obveščevalne službe odgovoren za poraze v Afganistanu in da se je kot sovjetski politik dejansko sprijaznil z razširitvijo Atlantske zveze proti mejam Rusije. Nova vlada mora po mnenju poslanca Žirinovskega v dveh mesecih odpraviti glavne vzroke sedanje hude krize v državi, kajti v nasprotnem primeru bo proti vladi nastopilo samo ljudstvo.

Bivši sovjetski disident Sergej Kovaljev, ki je poslanec stranke, imenovane "Izbira Rusije", je izjavil, da ni glasoval za Primakova. "Ta je namreč lahko računal na tolikšno večino, da je bil moj glas dejansko nepotreben. Tako sem glasoval po vesti." Kovaljev je star 68 let in ima za seboj sedem let gulaga in tri leta izgnanstva. O Primakovu je dejal, da je bister, izobražen in stoodstotni sovjetski človek. Kot ministrski predsednik bo gotovo predmet ali početnik zapletenih zasukov. Ni sicer zagovornik korenitih reform, a je dovolj moder in izkušen, da bo dovteten tudi za nasvete in predloge prenoviteljev. Usoda njegove

vlade bo odvisna predvsem od političnega položaja. Iskal bo seveda kompromise z levico, vendar bo poslušal vsakogar, kdor mu bo dajal pametne nasvete, je še dejal bivši disident Kovaljev.

Primakova in sodelavce čaka vsekakor silno težavna naloga. Pred seboj imajo opustošeno Rusijo. Prizadevanja na področju tržnega gospodarstva so zašla na stranpoti. Ogromno naravno bogastvo dežele ni moglo nasiti novopečenih požrešnih kapitalistov, ki si odpirajo tekoče račune v švicarskih bankah z denarjem, nagrabljenim ob divjem lastninjenju, čemur je treba dodati še korupcijo in politično nestabilnost.

Danes gotovo ne more nihče predvideti posledic, ki jih bo na krajši rok imela gospodarska, socialna in politična ter institucionalna kriza v Rusiji. Kljub temu lahko mirno rečemo, da se zahodni modeli ne morejo mehansko uveljavljati v državah na prehodu iz planskega v tržno gospodarstvo, iz enostrankarskega v večstrankarski politični red. V tem pogledu pa gotovo ohranjajo trajno veljavo besede in opomin Janeza Pavla II., da se demokracija brez vrednot in jasnih moralnih referenc spremeni v odkrite ali prikrte oblike totalitarizma.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

VEČ KOT DOBRODOŠLO SVARILO PRED PREPROSTIM OPTIMIZMOM

Nedavno je Italijanska škofovska konferenca opozorila javnost, da ob trenutnem stanju v italijanski družbi ni mogoče držati križem rok. Predvsem gre za prepoznanje, da ni videti prave in prijemljive prihodnosti. Tako imenovano prehodno obdobje stopica na mestu brez pričakovanih rezultatov. Cerkev torej navedeno problematiko izpostavlja in med drugimi predlaga molitev za Italijo, kar bi lahko spodbudilo več družbenih energij.

Italijanski škofovski poziv je v vseh smislih več kot dobrodošel in razveseljav, saj želi zajeziti razširjeno miselnost preprostega optimizma. Preprosti optimizem je v bistvu miselnost potrošniške družbe, ki deluje približno takole: vse je nasploh v redu, so sicer večji in manjši problemi, ki pa jim bomo zanesljivo kos. Nesmiselno bi se bilo ukvarjati z neprijetnimi stvarmi, na razpolago so nam polne trgovine in bogata ponudba. Življenje je torej lepo, ne pustimo si ga zagreniti z globokimi razmišljanji, pa čeprav nas pretresa svetovna finančna kriza, prihajajo k nam pribežniki ter zemlja drsi ob skoraj vsakem večjem nalu, da o onesnaženem ozračju sploh ne govorimo. Čim bolj zadovoljno naj živimo naprej, drobne stvari lahko uredimo, velike so izven naših moči.

Jasno je, da takšna miselnost ni v korist nikomur in da se problemi le kopičijo. Zato je opozorilo Italijanske škofovske konference hra-

bro in izjemno pomembno. V novem času moramo torej bolj skrbeti za širše skupne stvari, za državo, v kateri živimo, za Evropo, ki nastaja, in ne nazadnje za svet, ki se pred našimi očmi tako hitro preobraža. S preprostim optimizmom lahko probleme le preletimo, nato pa jih pustimo ob strani z zagotovitvijo, da pač optimistično zremo v prihodnost. In v tej drži nas praviloma podpirajo tako rekoč vse institucije, ki imajo na skrbi interese širšega kroga ljudi, da ne rečemo dežel in držav.

Zdi se, da pred preprostim optimizmom ni varen nihče. Ni varen svet ne Evropa ne Italija niti ne Slovenija in naša manjšina. V tem času je zares težko najti plodno pot v prihodnost, saj se za vsakogar spreminja vse. Skrbeti je treba za svoje ljudi in pri tem upoštevati vse druge. Naloga je torej dvojna in v nobenem primeru lahka. Namig za nevarnost zastoja Italije zato pomeni, da se utegnejo v podobnem stanju nahajati tudi druge države oziroma skupnosti. In brez težav je mogoče ugotoviti, da so na boljšem tiste med njimi, ki se tovrstnega problema zavedajo. Na ta način so se odpovedale preprostem optimizmu in se bodo lahko lotile resničnega razreševanja problemov. Gre za zahteven preskok, namreč za slovo od potrošniške družbe in miselnosti.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

FC

INTERVJU / MARKO FINK

MAJHNEGA SE POČUTIŠ, ČE IMAŠ MAJHNO OBZORJE

DANIJELO DEVETAK

V čast mi je bilo, da sem se na letošnji Dragi lahko pogovoril z enim najsvetlejših in svetovno najbolj priznanih slovenskih solističnih pevcev. Marka (oz. Marcosa) Finka sem spoznal kot človeka plemenitih energij, treznega optimista, po videzu nekam špansko temperamentnega. Njegov topli basbariton zveni polno: če se v nizkih legah žametno širi v basovsko barvo, v visokih legah sploh ne izgubi ne značajnosti ne moči. Je sijajen mojster v fraziranju in poudarjanju smiselnosti petega. Sin "argentinskega čudeža" se je leta 1990 z ženo Kristino in hčerko Cecilijo (na sliki) preselil najprej v Salzburg, nato pa v Ljubljano. Prejšnji teden je uspešno nastopil tudi na Kogojevih dnevih v Kanalu ob Soči. Do sedaj pa je že pel v prestižnih koncertnih dvoranah v Buenos Airesu, Parizu, Bordeauxu, na Dunaju, v Madridu, Barceloni, Ženevi, Pragi, Bratislavi, Strasburgu, Lisbni, Milanu, Zagrebu, Tokiu... in še bi lahko našteval.

Ali nam lahko najprej kaj poveste o sebi in družini glasbenikov, iz katere izhajate?

Sem tretji od šestih otrok. Oče je po izobrazbi pravnik. Stara mama je želela, da je bilo njenih sedem otrok glasbeno izpopolnjenih. Že v Ljubljani je bil znan najprej Tercet, kasneje Kvartet Fink. Nam pa starši zaradi begunstva niso mogli nuditi vsega, kar se glasbe tiče, čeprav so si to srčno želeli. Pri nas se je vedno veliko pelo predvsem zato, da smo si nekako približali domovino. Pri vsakem družinskem shodu je bilo večglasno petje še s tetami, z Geržiničevimi, z veliko družino. Od šestih otrok se danes trije posvečamo glasbi in od nje - ter zanjo - živimo: poleg mene sestri Bernarda in Veronika. Bernarda je svobodna umetnica, živi v Svečah na avstrijskem Koroškem, je žena dr. Valentina Inzka, avstrijskega veleposlanika v Sarajevu. Veronika pa se je nedavno preselila v Miami, prej je tri leta delala v ljubljanski Operi.

Kdo vam je vcepil ljubezen do glasbe?

Poleg družine moram omeniti postržnovalno delovanje naših učiteljev v slovenski šoli v Buenos Airesu. Predvsem bi rad omenil gđc. Anico Šemrov; bila je moja vzgojiteljica v sobotni slovenski šoli. Imela je veliko ljubezen do petja in je vodila tudi šolski zbor. Peli smo v skupnosti, ob akademijah in ob prvih petkih v cerkvi. V slovenski skupnosti je bila vedno možnost, da si se znašel v kakšni kulturni dejavnosti. Po srednji šoli v škofovem zavodu Gregorija Rožmana, ki so ga vodili slovenski duhovniki, sem se vključil v Slovensko fantovsko zvezo. Tam sem bil kar nekaj let podpredsednik. Tedaj smo prvič eksperimentirali pevsko-glasbeni festival, ki se prireja še danes. Na njem nastopa slovenska mladina, ki študira kak instrument, na oder pa stopijo tudi zbori ali skupine, ki se ne ukvarjajo nujno s klasično glasbo. Omenil bi še Slovensko kulturno akcijo, ki ima tudi glasbeni odsek. Moj stric Alojzij Geržinič, tudi skladatelj in pianist, ki je bil v Trstu po vojni tudi ravnatelj slovenske gimnazije, je bil nekaj časa predsednik tega odseka. Prisotnost naše družine v življenju skupnosti je bila vedno kar velika.

Kako pa je bilo z vašim znanim zborom Karantanija?

Zbor je vodila moja teta Marija Fink Geržinič. Ustanovila ga je kot zbor iz Castelarja, okraja v predmestju Buenos Airesa, kjer je bil prvi slovenski dom, ki so ga organizirali

Slovenci, politični povojni emigranti. Najprej je bil zbor samo dekliski, potem so se pridružili še fantje. Po srednji šoli sem se tudi jaz vključil vanj. V najboljših letih je imel zbor do 25 koncertov letno. Na repertoarju smo imeli široko paleto avtorjev, predvsem pa seveda slovenske zbrovske skladbe. Po desetih letih je zbor zaradi razvoja interesov članov sklenil delovanje. Za seboj imamo kar nekaj priznanj. Radi smo prirejali tudi dobrodelne koncerte.

Kaj menite o Slovencih v zdomstvu in njihovi izraziti predanosti glasbi?

To bi povezal z njujo po povezoivanju z zemljepisno in kulturno domovino. Pesem ti še najbolj približa rojstni kraj, če ga nimaš blizu. Najbolj ti prinese svežino, aromo, spet doživiš rojstni kraj.

Vas je veselje do glasbe bitro privedlo do odločitve zanjo?

Idejo, da bi se s petjem resno ukvarjal, sem dobival počasi. Ni mi bilo od vsega začetka jasno, zlasti zato, ker sem želel najprej biti družinski oče. Vedel sem, da z glasbo v Argentini ne moreš česa velikega narediti zaradi pomanjkanja kontinuitete dela, ker je pri nas kulturna scena zelo majhna. Zato sem se odločil za univerzitetni študij agronomije in iz te sem tudi diplomiral. Petje sem imel v tistih časih za "hobby".

Kakšno mesto sploh ima v vašem življenju dejstvo, da ste tudi inženir agronomije?

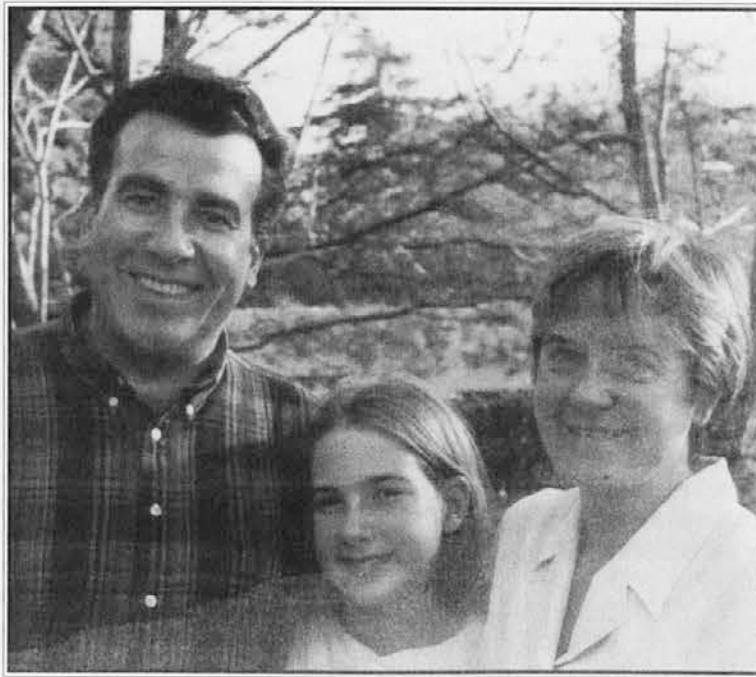
Agronomijo sem izbral, ker ljubim naravo in jo rad opazujem. Predvsem imam interesno nagnjenost do živali. Pridobil sem veliko znanja. Ker sem raziskoval žuželke in sem moral tudi na polja, imam ogromno doživetij. Veliko vonjav sem začutil v Argentini, veliko barv sem videl. To mi tudi veliko pomaga pri interpretaciji pesmi, ko si predstavljam pokrajino ali drevo sredi pamp...
Šestnajst let ste tudi poučevali na fakulteti.

Še kot študent sem prišel na katedro za zoologijo, ki je bila v glavnem posvečena žuželkam. Kot inženir sem prišel v šestnajstih letih do razvoja srednje poti v karieri do profesure. Štiri leta sem bil tudi direktor za podiplomske študije in raziskovanje na fakulteti.

Glasbo ste študirali tudi pri evropskih mojstrib.

Kaj lahko poveste o svojih mentorjih in dosedanji umetniški poti?

Ko sem se odločil za pevsko kariero, sem bil star že 35 let. Po os-

mih letih sem izstopil iz Argentinskega polifonskega zbora, kjer sem profesionalno pel v glavnem oratorije. Šele potem, ko se je rodila hčerka Cecilija, sta se mi jasno prikazali možnost in želja, da bi se izpopolnil v solističnem petju. Iskreno moram povedati, da mi je očetovstvo dalo ogromno energije, obenem pa še pomagalo razumeti, da se moram posvetiti zlasti življenjskim interesom. Drugi so mi vedno pravili, da imam talent. Takrat mi je postalo jasno, da moram poskusiti, kaj se bo z mano zgodilo, če nastopim kot solist. Zato sem leta 1985 v Argentini izkoristil obisk Akademije Bach iz Stuttgarta. Prvič sem se soočil z najzahtevnejšimi Bachovimi kantatami, da bi videl, koliko zmorem. Spoznati moraš, če preneseš pritisk biti pred dirigentom in občinstvom s partituro v roki, posredovati sporočilo, če sploh imaš kaj povedati... Ko sem to sam sebi dokazal, sem koristil še druge tečaje, ko so prišli v Argentino evropski mojstri. Med njimi je bil npr. pianist Erik Werba, ki me je zelo navdušil. Veliko znanja predvsem o tem, kako naj uporabljam zrak pri petju, mi je dal tenorist, sedaj že pokojni, Aldo Baldin. Wolfgang Schöne pa mi je rekel: "Če bi vi sedaj šli v Evropo, vam zagotovem, da bi imeli dovolj dela. Ste dovolj kvalitetni!"

Argentina je dežela, ki gleda na Evropo. Pozna se pač, da je večina ljudi prišla iz Evrope. Ideja Evrope je tam povezana s kakovostjo.

Nastopili ste že npr. z deveto Beethovno simfonijo in Mozartovim Requiemom, dvema izmed največjih biserov svetovne glasbene zakladnice. Kako ste se počutili, ko ste stali na odru in peli svojo vlogo v tako velikih umetninah, ki ju tudi sam posebno obožujem?

Saj imate prav, da ju obožujete. Ti nastopi so bili zame velik izziv. Skušal sem si tako pomagati, da sem poslušal srce, ki mi bije, in sem si mislil: "Hvala Bogu, da te imam in mi daješ energijo!" Bil sem dejansko zelo pod pritiskom, hotel sem biti na višini mojstrov, hotel sem biti kos glasbenemu sporočilu. Če uspeš, je po koncertu to eden največjih užitkov.

Kaj bi povedali o svojih zadnjih naporih in načrtih za prihodnost?

V glavnem pripravljam po dve tri operne produkcije na leto, ker nisem rad daljši čas od doma. Imam agente na Dunaju, v Parizu in Italiji. Veliko pa moram delati sam z neprecenljivo pomočjo svoje žene. Načrti za naprej so v glavnem povezani z oratoriji. Drugo leto bom po letošnjem posnetku *Don Giovanni* v vlogi Leporella posnel še *Così fan tutte* v vlogi Don Alfonsa. To bosta moja prva dva posnetka v operah. Do zdaj sem sicer bolj poznan kot koncertni pevec.

Sem kar dobro vključen v življenje slovenskih kulturnih ustanov, v ansamble in orkestre, v Slovensko filharmonijo, Radijski orkester, v vokalni abonma Slovenskega komornega zbora, ki ga vodi Mirko Cuderman. Sodelujem tudi pri projektu *Musica sacra slovenica*, ki načrtuje skupno petindvajset plošč. Trenutno pripravljamo tudi Schumannove samospeve v slovensščini. Pa tudi ljubljanska Opera me vabi k sodelovanju.

Pojete samospeve, oratorije in kantate, pa tudi opere. Ni labko obvladati vse tri zvrsti...

Težnja je ta, da pevec, ki hoče biti kolikor toliko popoln, obvlada vse tri zvrsti. Že zaradi higiene glasu je dobro, če se ukvarja z vsemi tremi. Potem lažje obvlada svoj glas glede na sloge raznih dob. Oratorij zahteva čistost glasu, nobene maniere, nobenega portamenta, kjer ga ni treba. Pri samospevu pa je pomembno predvsem sporočilo teksta. Tam si res sam, tam ni kostuma, ni odra, ni barv, ni presledka, ko bi šel v garderobo, kaj spil in pogrgal. Tam si več kot uro na odru, ljudje te gledajo v oči in vse hočejo iz tebe.

Ko se oglasi glas, se oglasiti tudi srce, ste rekli.

Pevec ima to možnost, ki je nima, kdor igra na instrument. Pevec se mora zavedati tega, da ima veliko prednost, ko ima poleg melodije, ritma in dinamike še tekst. Če pa se pri tem ne oglašja srce, se nič ne zgodi. Pevec sporoča lepoto.

Tri plošče Schubertovega cikla so za slovensko glasbeno sceno res epobalen podvig...

Snemanje Schubertovega cikla je nastalo kot poskus na pobudo gospe Marinke Strenar z Radia Slovenije, ko je videla, da imam Schuberta zelo rad. Vprašala me je, ali bi bil pripravljen posneti v slovensčino lepo prevedeni cikel *Lepa mlinarica*. Vsi so bili zadovoljni z rezultatom, pa so dali še dva Schubertova cikla, in sicer *Zimsko popotovanje* in *Lobodji spev*, gospodu Pavlu Oblaku, da ju je prevedel. 31. januarja lani smo ob 220-letnici Schubertovega rojstva predstavili javnosti še ti dve plošči. Zame je Schubert univerzalen, kot je univerzalen vsak umetnik, ki preseže meje svojega naroda. V skladbah ima namreč ogromno pozitivnega naboja, takega, ki ljudi osrečuje in jim mehča dušo.

In vendar je bilo njegovo življenje precej žalostno...

Imel je zelo žalostno življenje! Veste, življenje je borba. Ni rečeno, da bomo vsi imeli veliko boljše življenje kot on. Samo tisti, ki je začutil bolečino, jo lahko potem preseže in usmeri v še bolj pozitivno stvar. Jaz imam romantike zelo rad, ker se vedno dotikajo glavnega problema: ljubezni, biti priznan, biti ljubljeno... Kaj je lepšega kot to, če imaš v življenju srečo, da si ljubljen in da ljubiš? Romantika je polna tega. Ko emotivnost podajam - in dejansko je treba v interpretaciji podati veliko emotivnega naboja - razkažem svojo notranjost.

Schubertov cikel Zimsko popotovanje v lepem slovenskem prevodu vam je aprila letos v Operi Bastille v Parizu prinesel prestižno odlikovanje - Veliko mednarodno nagrado Zlatega Orfeja (Academie du disque lyrique).

Akademija podeljuje vsako leto Zlate Orfeje raznim glasbenim zvrstem in projektom. Naša nagrada je bila za interpretacijo moškega glasu. Po mojih informacijah je bila to druga nagrajena plošča, pri kateri sodelujejo Slovenci. Prva je bila leta 1958. Kot zanimivost naj še povem, da so me klicali iz Hannovera in povabili na festival, kjer naj bi izvajal samospeve. Schubertove želijo - Nemci - slišati v slovensščini. Slišali so plošče, predvajali so jih tudi po radiu, in prejeli so informacijo, da to zelo lepo zveni. Ravno tako ugotavlja kritik v nemški reviji *Opernglas* (septembra 1997), da slovensščina krasno služi glasbenemu sporočilu mojstra Schuberta.

Pianistka Nataša Valant vam je gotovo dragocena sodelavka...

Zelo dobro se ujemava. Predvsem me veseli to, da se glede interpretacije krasno pomeniva, si vse poveva, kaj sugerira glasba enemu in drugemu, in najdeva potem skupno pot.

Kritiki pravijo, da ste izrazili mojster muziciranja.

Poglobiti se želim v vsak tekst. Lažje interpretiraš, če veš, kaj hočeš sporočiti. Če gre za mašo ali kak verski tekst, to jemljem kot molitev. Že kot majhen sem slišal rek: "Kdor poje, dvakrat moli." Meni je to kar nekam jasno. Ko pojem npr. *Requiem*, ne morem drugače, kot da pomislim najprej na svoje, ki so že pokojni, in zanje pojem. Večkrat slišim, da je veliko dobrih pevcev. Kritiki pa tudi pravijo, da je zelo malo poglobljenih pevcev, ki so tudi dograjene osebnosti. Predvsem je zame pomembno, da sporočam emocije, močna čustva. Tega je žejen vsak človek v vsaki dobi.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

25. NAVADNA NEDELJA

Nato je govoril svojim učencem: "Živel je neki bogataš, ki je imel oskrbnika in tega so mu zatožili, da zapravlja njegovo premoženje. Poklical ga je in mu rekel: "Kaj slišim o tebi? Podaj obračun o svojem oskrbovanju, kajti ne boš več mogel biti moj oskrbnik. Oskrbnik pa je rekel sam pri sebi: "Kaj naj storim, ker mi gospodar jemlje oskrbnništvo? Kopati ne morem, beračiti me je sram. Vem, kaj bom storil, da me bodo ljudje sprejeli v svoje hiše, ko me bo gospodar odstavil od oskrbnništva." Poklical je dolžnike svojega gospodarja, vsakega posebej. In rekel je prvemu: "Koliko si dolžan mojemu gospodarju?" Ta je rekel: "Sto čebrov olja." On pa mu je dejal: "Vzemi svojo zadolžnico, brž sedi in zapiši: petdeset." Spet drugemu je rekel: "Koliko pa si ti dolžan?" Rekel mu je: "Sto kadi žita." Dejal mu je: "Vzemi zadolžnico in zapiši: osemdeset." In gospodar je pohvalil krivičnega oskrbnika, da je preudarno ravnal, kajti sinovi tega veka so do svojega rodu preudarnejši kakor sinovi luči. Jaz pa vam pravim: Naredite si prijatelje s krivičnim mamonom, da vas sprejmejo v večna bivališča, ko ta propade. Kdor je v najmanjšem zvest, je zvest tudi v velikem, kdor pa je v najmanjšem krivičen, je krivičen tudi v velikem. Če torej niste bili zvesti pri ravnanju s krivičnim mamonom, kdo vam bo zaupal, kar je resnično? In če niste bili zvesti pri tujem, kdo vam bo dal, kar je vaše? Noben služabnik ne more služiti dvema gospodarjema; ali bo enega sovražil in drugega ljubil, ali pa se bo enega držal in drugega zaničeval. Ne morete služiti Bogu in mamonu." (Luka 16, 1-13)

NE MORETE SLUŽITI BOGU IN MAMONU

Prilika o krivičnem oskrbniku na zanimiv način pripoveduje o iznajdljivosti vseh tistih, ki v odločilnih, kritičnih situacijah s prevaro rešijo sebe in svoj položaj. Jezus jih imenuje "sinovi tega veka", njihovo logiko pa spretnost inteligentne prevare. Krivični oskrbnik je simbolni predstavnik vseh, ki so obogateli z goljufijami. Jezus nam jih seveda ne daje v zgled. Podčrta pa njihov spretni način hitre, energične izbire rešilne poti. "Sinovi tega veka so do svojega rodu preudarnejši kakor sinovi luči". S tem Jezus spodbuja svoje učence k budnosti, iznajdljivosti in vnemi za Božje kraljestvo, za oznanilo evangelija, za delo v Božjem vinogradu.

V priliki o krivičnem oskrbniku in v treh Jezusovih spodbudah, ki ji sledijo, odkrijemo rivalstvo dveh gospodarjev in dveh temeljnih človekovih odločitev. Prvi gospodar je "mamon", drugi pa Bog. Mamon je po izvoru feničanska beseda, ki je prešla tudi v aramejščino, katero je Jezus uporabljal v pogovornem jeziku, pomeni pa imetje, bogastvo, ekonomsko stabilnost, uspeh, blagostanje. Jezusova prilika o krivičnem oskrbniku in spodbude, ki ji sledijo, podčrtajo, kako tisti, ki se posvečajo denarju in ekonomiji, vlagajo vse v ohranjanje in večanje bogastva; pripravljeni so, da se za materialne dobrine borijo z dušo in telesom. Mamon je zahteven gospodar, zato ne trpi polovičarstva. Od človeka zahteva tudi čustva in srce. Kdor je v njegovi službi, ga mora ljubiti in celo "častiti". V tem Jezusovem opisu odkrijemo temelj religije sveta, ki sloni na izbiri čiste logike dobička, kateri postane sam sebi cilj, egoizma, ki kot trnov grm zaduši vse klice dobrega. Bogoslužje te religije je idolatrija, njene nevidne lovke pa so mreže zla, ki jih na svetu razpreda satan. Drugi gospodar, Bog, vabi k izbiri ljubezni in velikodušnega bratstva. "Naredite si prijatelje s krivičnim mamonom, da vas sprejmejo v večna bivališča, ko ta propade". S tem, kar imate, si pridobite prijatelje med revnimi, med potrebnimi in tistimi, ki so v tem zemeljskem kraljestvu zadnji, kajti "njihovo je Božje kraljestvo". Jezusovo vabilo k solidarnosti s potrebnimi, ki nimajo dovolj sredstev za človeka dostojno življenje, je utemeljeno z eshatološko vizijo nebeškega kraljestva. Prav ubogi in revni nam pomagajo vstopiti v kraljestvo božje pravičnosti. Oni nas bodo sprejeli pri Bogu, če se bomo dan za dnem osvobajali teže bogastva, ki bremeni naše korake na poti k Bogu. Ubogi Lazar iz druge Jezusove prilike bi tako pospremil bogataša, če bi mu bil pomagal, stopiti v "večna bivališča". Tako pa je ostal zaprt v kraljestvu mamona, ki mu je ukradel dušo in srce. Med Bogom in mamonom ni srednje poti, ni prostora za polovičarstvo in za kompromise. V človekovem srcu ni prostora za dve tako radikalni ljubezni.

BARAGOV DAN V LOGU PRI VIPAVI

V nedeljo, 20. t.m., bo ob 16. uri v cerkvi v Logu pri Vipavi praznovanje Baragovega dne. Letos se bo ta prvič obhajal tudi v koprski škofiji, saj so ga doslej prirejali samo v ljubljanski nadškofiji. Somaševanje bo vodil ljubljanski nadškof Franc Rode. Geslo slavlja bo *Popotnik ljubezni*. Po maši bo akademija. Govorila bo pisateljica knjige o Baragi Mira Dobravec. P. Bruno Korošak bo spregovoril o poteku procesa za Baragovo beatifikacijo. Namen Baragovih dnevov je spodbujanje ljudi, da bi se priporočali božjemu služabniku Baragi.

JUBILEJNI 50. MARIJANSKI SHOD NA OPČINAH

POTRDITEV LJUBEZNI,
PREPROSTOSTI IN VERNOSTI
SLOVENSKEGA LJUDSTVA

IVAN ŽERJAL

Konec prejšnjega tedna je potekal v znamenju praznovanja jubilejnega 50. Marijanskega shoda, ki je dosegel višek v nedeljo, 13. t.m., s procesijo po openskih ulicah in slovesno zahvalno mašo pod šotorom v parku Finžgarjevega doma.

Shoda se je udeležila velika množica slovenskih vernikov s Tržaškega in Goriškega, pa tudi iz Slovenije. Računajo, da je bilo prisotnih okoli 1.200 do 1.500 ljudi (nekateri pravijo celo 3.000), kar je za naše razmere veliko in kaže, da je češčenje Matere Božje v naši skupnosti še vedno prisotno in občuteno. Veliko je bilo narodnih noš, skavtov in skavtinj ter pevcev (pel je združeni zbor Zveze cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta, pri orglah pa je bil Iztok Cergol) in godbenikov (sodelovale so godbe na pihala iz Doline, Nabrežine in s Proseka).

Shod je potekal pod geslom *Marija, razlij svoj sveti blagoslov na našo zemljo in naš krov, da bomo narod Jezusov*. Ob sodelovanju večjega števila duhovnikov ga je vodil tržaški škof Evgen Ravignani, ki je, kot je povedal openski župnik in dekan Zvone Štrubelj, zelo rad sprejel ponudbo prirediteljev. V njegovi pridigi je bilo veliko nanašanje na prvi Marijanski shod leta 1949 (le-tega se je v svoji uvodni besedi spomnil tudi dr. Drago Štoka) in na nedavno romanje kipa Fatimske Matere Božje v mesecu maju letos. To romanje, je dejal škof Ravignani, je bilo potrditelj ljubezni, preprostosti in vernosti slovenskega naroda. Nanašajoč se na priprave na jubilejno leto 2000, je škof tudi dejal, da odrešenje ne prihaja od tega sveta, ampak od zgoraj, od Boga, kot dar: odrešenje je Jezus in nihče ne more biti zadosten samemu sebi. Človek mora priznati lastne meje in se vrniti k iskreni, preprosti in pristni veri naših prednikov. To tudi nekaj stane, saj resnično biti kristjan v današnjem času pomeni iti proti toku. Za to je potreben pogum. Pred Skrivnostjo se mora človeški razum ustaviti, klicati je treba Sv. Duha, naj pride, da v ljudeh vzraste Kristus. Tudi marijanska pobožnost je pristna le takrat, ko vodi k Jezusu.

50. jubilejni Marijanski shod je bil zamišljen tudi kot kronanje majskega romanja kipa Fatimske Matere Božje po slovenskih župnijah na Tržaškem. Takrat sta bili opazni - kot so povedali sami prireditelji - velika zavzetost in pobožnost slovenskih vernikov, ki so se karseda lepo pri-

pravili na obisk Marije v svojih župnijah. Kot je že večkrat povedal škedenjski kaplan Dušan Jakomin, je bilo to nepričakovano. To pomeni, da je v človeku, ki živi v sodobnem svetu, prisotna velika potreba po duhovnosti, ki se je izkazala ravno pri romanju Marijinega kipa, pa seveda tudi pri nedeljskem 50. Marijanskem shodu. Verniki so tako v procesiji kot pri maši, ki je sledila, zbrano sledili molitvi in pesmi.

Nedeljski shod je predstavljal višek praznovanj, ki so se začela že v petek, 11. septembra, s predstavitev knjige *50 let pod varstvom Matere Božje* in videokasete o majske romanju Marijinega kipa. Knjiga, ki jo je izdala župnija sv. Jerneja na Opčinah,

opisuje v prvem delu zgodovino Marijanskih shodov s pričevanji tedanjih udeležencev in z življenjepisi nekaterih voditeljev, v drugem delu pa potek majskega romanja kipa Fatimske Matere Božje. Tretji del je posvečen pogledu v prihodnost, za katerega je poskrbel škof vikar msgr. Franc Vončina. Posvetilo knjigi je prispeval škof Ravignani. Kasete pa prikazuje romanje Marijinega kipa po posameznih župnijah s posegi nekaterih prirediteljev in sodelavcev. Knjigo in kaseto so predstavili v popoldanskih urah časnikarjem, v večernih urah pa širši javnosti. O njih bomo še poročali.

V soboto, 12. t.m., je bil, vedno pod šotorom v parku Finžgarjevega doma, koncert

Marijinih pesmi. Oblikovali so ga Godbeno društvo Prosek (kapelnik Aljoša Starc), Godbeno društvo Nabrežina (kapelnik Gino Sulčić) in Pihalni orkester Breg (kapelnik Fiorenzo Muscovi) ter združeni zbor ZCPZ (dirigent Edi Race). Uvodni pozdrav je posredoval škof vikar msgr. Vončina, medtem ko je koncertno pobudo predstavil vikar openske župnije Franc Pohajač.

Ob jubilejnem Marijanskem shodu je bila v bodoči kapelici Marijanišča na ogled tudi potujoča razstava fotografskih posnetkov majskega romanja kipa Fatimske Marije po slovenskih župnijah na Tržaškem. O tem poročamo na drugem mestu.

S 1. STRANI

SLOVENSKI AMBASADOR
PRI JANEZU PAVLU II.

Potem ko je papež izrekel svoj pozdrav ambasadorju in se zahvalil za izraze spoštovanja predsedniku Slovenije Milanu Kučanu, je najprej spomnil na še žive vtise svojega potovanja v Slovenijo leta 1996. Med drugim je Janez Pavel II. dejal: "V hitrih zgodovinskih spremembah, posebno v nepredvidenih političnih, ekonomskih in kulturnih dogajanjih, je posebno potrebno biti zvest vrednotam, ki se ne spreminjajo in postavljajo v ospredje vedno in povsod človeško ter družbeno sožitje. To je absolutno potrebno zlasti pri vzgoji novih generacij, ki osebno niso občutile naporov v uresničevanju doseženih ciljev in so v nevarnosti, da zgubijo od njih pravi čut in njihove zahteve. Družba je živa, v kolikor je sposobna prenašati velike človeške vrednote bodočim rodovom in se trudi za njihovo konkretno zgodovinsko uresničitev." Sv. oče nadalje omenja prisotnost cerkvene skupnosti v Sloveniji s svojo vlogo za obrambo in širjenje duhovnih vrednot, pravičnosti, svobode in miru. Tako še papež nadaljuje: "Vsega tega se Slovenija živo zaveda ne po pripovedovanju, ampak po lastni stoletni zgodovinski

izkušnji: letopisi slovenske zgodovine namreč pričajo o pozitivnem doprinosu katoliške vere v življenju dežele in o kakovosti njene moralne in kulturne rasti." Za zaključek je Janez Pavel II. izrekel upanje, da bi prišlo do ustreznih rešitev še odprtih vprašanj med Cerkvijo in državo v duhu medsebojnega spoštovanja.

Nato je spregovoril ambasador Karel Bonutti. Po uvodnih pozdravnih besedah je slovenski diplomat najprej podčrtal dejstvo, da sta prav papež oz. katoliška Cerkev prva pred celotnim svetom priznala in zagovarjala pravico Slovenije do samostojnosti in neodvisnosti. Nato je dr. Bonutti spomnil na izredno pomemben papežev obisk v Sloveniji, ki je dal neodvisni Sloveniji zgodovinski pečat. Nadalje je veleposlanik govoril o današnjih problemih Slovenije, od velikih tem evropskega vključevanja do nelahkih socialnih in ekonomskih vprašanj. Velik poudarek je slovenski predstavnik nadalje dal odnosom med Cerkvijo in državo in pri tem podčrtal, da je danes Cerkev spet pridobila pravice, ki jih je prejšnji režim zanimal ali pa omejeval. Pri tem je tudi spomnil na reševanje vprašanja cerkvenih

nepremičnin. Ambasador je še z veseljem spomnil, da se v Sloveniji ponovno odpirajo katoliške šole, ki so deležne tudi državne podpore. Dejal je, da je danes teološka fakulteta v Ljubljani spet del univerze. "V Cerkvi vidimo tisto moralno silo, ki je zibelka univerzalnih duhovnih vrednot," je še dejal dr. Bonutti. Pri tem je tudi opozoril na zgodovinske mejnike, od svetih bratov Cirila in Metoda do Brižinskih spomenikov in Primoža Trubarja. Zaključil je z veliko kulturno in versko vlogo škofa Slomška za slovenski narod. Iz vsega tega je torej razvidno - je dodal - da je verska zavest Slovencev pravo jamstvo za razvoj naroda in sožitje z drugimi ljudstvi. Slovenski veleposlanik se je od papeža poslovil s prošnjo, da se v molitvah spomni slovenskega naroda, njegovih ljudi in uradnih predstavnikov.

Prvi uradni obisk slovenskega veleposlanika v Vatikanu pri papežu Janezu Pavlu II. je torej potrdil novo gledanje slovenske države na odnose s Cerkvijo. Obenem pa je spet pokazal na veliko zanimanje Svetega sedeža za mlado državo Slovenijo in slovenski narod sploh, ki v svoji tisočletni zgodovini imata prav v Petrovem nasledniku in Cerkvi tisto orientacijsko točko, ki jima pomaga v veselih in žalostnih trenutkih narodne biti.

JUNAKINJA ZA NAŠ ČAS

Velik izziv modernosti. V te tri besede lahko povzamemo sporočilo življenja Matere Terezije, katere prve obletnice smrti smo se spominjali na začetku meseca. Umrta je namreč 5. septembra lani in pustila svojim sestram zahtevno dediščino - t.i. hišo umirajočih v Kalkuti in številne domove za zadnje med zadnjimi po najrevnejših predmestjih sveta. Lepo je bilo videti, da ob prvi obletnici ni bilo velikih slavij, kar bi ne bilo v slogu Matere Terezije, ampak da so se je sestre - misijonarke usmiljenja - spomnile "samo" v molitvi.

V veličino te po postavi male, duhovno pa velike sodobne svetnice albanskega rodu danes nihče ne dvomi. Imela je pogum vzeti evangelij zares. In vse "revolucije" v njenem življenju so bile samo posledica tega. Danes je Mati Terezija za reveže in zapostavljene vsega sveta junakinja. Za vse nas pa ostaja simbol us-

miljenja, ki daje upanje, da lahko vsakdo naredi velike stvari, če hoče, da bi bil svet boljši. In v tem je sporočilo Matere Terezije neverjetno aktualno, saj je bilo zanjo pomembno stati ob strani vsakomur, ne glede na to, če je bil kristjan ali ne.

V svoji duhovni oporoki je Mati Terezija poudarila, da se človek ne rodi svetnik. To postane, če hoče. Kaj sploh je svetništvo, če ne služba človeku iz ljubezni do Boga?

ODKOD MLADIM VESELJE DO ŽIVLJENJA?

"VERUJEM V BOGA, KI PLEŠE"

DANIJEL DEVETAK

Znanstveno-fantastični romanopisec Jules Verne, čigar knjige so mladi nekdanj kar požirali, je v času, ko so ga imeli za sanjača, napovedal izum avtomobila, letata, podmornice, vesoljskega plovila. Danes je vse to že zaprašena zgodovina. Eno samo napoved je Verne zgrešil, in sicer, ko je govoril o sreči, ki naj bi jo ti izumi prinesli s sabo. Znanost, od katere si je zahodna civilizacija v modernem veku toliko pričakovala, je razočarala, ker ne prinaša trajne sreče; prav tako je ne prinašajo neutrudno iskanje novega, prilaganje modi, hlastanje po dobrinah, ki prej ali slej naveličajo, puščajo nas nezadovoljne.

Današnji čas razprodaja gotovosti za vsakim vogalom in misli, da nosi resnico v žepu. V času, ko preveč ljudi misli, da je življenjska modrost lahko zapisana na poldrugih strani zadnje ameriške uspešnice, je izziv za nas vse truditi se za to, da človek ostane neznanka, nikdar do konca spoznan. Ne smemo misliti, da je vse preprosto, da je vse že razloženo ali da se gotovo da razložiti. Naivni smo, če mislimo, da lahko spoznamo človeka z enim samim pogledom, da lahko ujamemo resnico o nekem po petih minutah pogovora z njim.

Pomislimo na simbole, ki imajo večjo moč od vsake besede, ali na poezijo, ki lahko izpove več kot to, kar povejo besede. Vse to smo vajeni, če že ne spregledati, pa vsaj samo bežno pogledati, prebrati in nato hitro vreči v koš, pozabiti. Nismo več vajeni razmišljati s potrpežljivostjo in modrostjo, kot je razmišljal sejalec. Danes je še veliko bolj kot kdaj prej pomembno vzgajati sebe in druge, predvsem mlade, v čutu za nedosegljivo, za skrivnost, za absolutno. Brez spoštovanja do stvari, ki so večje od nas, smo duševno hromi, brez elana,

sanj, hrepenenj, skratka - žalostni in, konec koncev, sami. Če pa se zavedamo, da sami sebi ne zadoščamo, da smo pomanjkljivi, potem bo v nas zrasla želja, z njo pa še zavzetost za njeno uresničitev.

Današnji mladi so siti narejenih in praznih fraz. Tudi zato malo berejo, tudi naše časopise. Žejni so pristnosti, ki jo s težavo najdejo v družbi, s televizijskega ekrana itak črpajo samo pravljice ali grozljivke. Zaman jim je tudi govoriti o ljubezni, zvestobi, spravi, kaj šele o veri, če tega ne vidijo najprej doma, če jim nihče ne reče: "Pridi in poglej!" Saj ni res, da so vsi leni in brezbržni ali pa, kot grdo pravimo, "brez vrednot". Pomislimo raje, če jim je naš svet danes sposoben vlivati veselje do življenja, veselje do iskanja zdravih čustev, ki bi jim omogočila zdrav razvoj v uravnotežene in dograjene osebnosti. Glave današnjih mladih delujejo kot računalniki, vedno bolj hitro, ko gre za ideje, sisteme, načrte. Neobdelana in pusta pa ostaja zemlja njihovega srca, svet čustev in

odnosov, prostor, ki ne prenese mask in laži, prostor, v katerem lepota nima nič opraviti z zasvojenostjo ali s posedovanjem.

"Lahko verujem samo v Boga, ki pleše," je rekel Nietzsche. Bog ni statičen in nespremenljiv stavec, ujet v meje osladne stenske poslikave ali zaprašene lesenega tabernaklja. Bog je sklonjen nad človekom, z njim pleše in joče. "Bog je mama," je drzno dejal papež Janez Pavel I. Da, mama, ki ne more pozabiti na sina, ga vedno znova sprejema in spremlja, tudi če jo sin zataji. Zato tudi "Bog ni pravičen," kot je rekel veliki mistik iz 7. stol. Izak Sirski, vsaj ne v smislu človekove pravičnosti, ki napako kaznuje. Pomislimo na priliko o delavcu, ki je prišel ob enajsti uri in je prejel enako plačilo kot tisti, ki je prišel zgodaj zjutraj. Greh je samo eden: obupati, izgubiti upanje, misliti, da je za vsem samo praznina, nič. Ne, za vsem je skrivnost, ki diha, čaka in je pripravljena vsakogar voditi v zrelost in solidarnost.

SVETNIK TEDNA

21. SEPTEMBRA

SILVESTER ČUK

MATEJ, APOSTOL IN EVANGELIST

Na praznik apostola Mateja se pri maši bere odlomek iz evangelija, ki ga je napisal on: ta pripoveduje, kako ga je Jezus poklical za apostola in kako je takoj pustil svojo službo ter šel za njim. Za stare cerkvene očete je bila stvar preprosta: evangelist piše o sebi. Sodobni razlagalci Svetega pisma pa pravijo, da pisca prvega evangelija ne smemo enačiti s cestinarjem Matejem, ki ga je učitelj iz Nazareta poklical med svoje izbrane učence-apostole. Evangelista Marko in Luka, ki sta tudi zabeležila ta dogodek, poklicanega cestinarja imenujeta Levi, Marko pa dodaja še ime njegovega očeta - Alfej. Danes je med strokovnjaki skoraj soglasno prepiranje, da je Matejev evangelij zapis ustne kateheze apostolov, zlasti apostola Petra; zapis je okoli leta 80 opravil izobražen Jud, ki je postal kristjan.

Preden ga je Gospod poklical, je Matej-Levi opravljal službo cestinarja ali mitničarja v Kafarnaumu. Ta poklic je bil pri Judih na slabem glasu: cestinarje so enačili s pogani in z javnimi grešniki, z roparji in razbojniki. Dejstvo, da se je Jezus ozrl nanj, ga je tako prevzelo, da je brez oklevanja pustil vse in šel za njim. Gospoda je spremljal po Palestini, vpiljal njegove besede in strmel nad njegovimi deli. Po Jezusovi smrti, vstajenju in vnebohodu si je zadal nalogo, da svoje rojake prepriča, da je Jezus iz Nazareta pravi Mesija, ki so ga napovedovali preroki stare zaveze.

Staro izročilo pripoveduje, da je apostol Matej dolgo časa deloval v Etiopiji, kjer je spreobrnil veliko ljudi, celo samega kralja z vso družino, potem ko je obudil od mrtvih njegovo lepo hčerko Ifigenijo. Ta je po prejemu svega krsta naredila zaobljubo devišva in je zavrnila novega kralja Hirtakusa, ki se je hotel z njo poročiti. Kralj se je razrdil na apostola Mateja, češ da ji je on vtepel v glavo te misli, in ga dal prebosti s sulico, ko je obhajal sveto daritev. To naj bi se zgodilo okoli leta 69. V času papeža Gregorja VI. (1046) so njegove posmrtno ostanke prenesli v italijansko mesto Salerno. Njegov grob kažejo v kriпти tamkajšnje stolnice in obiskujejo ga številni romarji.

Apostola Mateja upodabljajo s človekom ali z angelom kot simbolom prvega evangelija po videnju preroka Ezekielja; s knjigo, z mečem ali s sulico (orodjem mučeništva), pa tudi z mošnjo in računsko deščico, kakršno so imeli cestinarji. Kot svojega zavetnika ga častijo finančni in davčni uradniki, cariniki, menjalci in knjigovodje.

Na Slovenskem je apostol Matej dokaj česčen svetnik, vendar pa nima nobene župnijske cerkve, posvečenih mu je le nekaj podružnic. Ime Matej je med Slovencev zadnje čase vedno bolj priljubljeno. Najbolj so razširjene oblike Matej, Matevž, Matejko, Matko, Tevž. Pogoste so tudi ženske oblike: Mateja, Matejka, Teja, Tejka. Ob godu sv. Mateja se pričinja koledarska jesen, zato ta svetnik velja za napovedovalca vremena. Pregovor pravi: "Če je sv. Matevž vedrén, prijetna bo jesen."

ŽALOSTNA MATI BOŽJA

MARIZA PERAT

Praznik Žalostne Matere božje obhaja Cerkev takoj po prazniku povišanja sv. Križa. Gotovo to ni naključno, saj je Marijino trpljenje najtesneje povezano z Jezusovim trpljenjem in njegovim odrešenjsko smrtjo na križu. Marija kot Jezusova Mati namreč v polni meri sodoživlja Jezusovo trpljenje in smrt. Njena bolečina je nerazdružljivo povezana s Kristusovo bolečino, zato je Marija prav prek trpljenja sodrešiteljica človeštva. Marija kot božja Mati namreč ni bila poklicana samo zato, da je rodila svetu napovedanega Mesija, ampak tudi zato, da bi skupno z njim trpela za odrešenje vseh ljudi.

Marijino trpljenje se začne že ob Jezusovem rojstvu. Nadaljuje se nato ob Herodovem preganjanju, ob iskanju Sina, ki ga končno najde v templju, nadalje v nerazume-

vanju nazareških vaščanov ob Jezusovem javnem delovanju in končno ob njegovi obsodbi na smrt. Marija nato v nepopisni bolečini spremlja Sina na njegovem križevem potu, dokler svoje žrtve in svoje soodrešenjske naloge tudi ona skupno s Sinom ne dopolni pod križem.

Kot božja Mati je Marija vedela, da njen Sin, napovedani Odrašenik, na križu umira za zveličanje vseh ljudi, saj sta samo Njegovo trpljenje in smrt lahko potolažila pravično Božjo jezo in človeštvo spet spravila z njegovim Stvarnikom. Prav tako pa se je tudi zavedala, da bo žrtev božjega Sina naletela na ne-hvaležnost in brezbržnost mnogih, ki njegove brezmejne ljubezni in usmiljenja do človeštva ne bodo znali in tudi ne bodo hoteli sprejeti in bo torej Kristusova žrtev na križu zanje zaman. Ta zavest je bila za Jezusa in za Marijo

morda še mnogo bolj boleča od trpljenja samega, saj se isto dogaja tudi nam ljudem. Če namreč za koga zelo trpimo, pa se tista oseba za naše trpljenje ne zmeni, je to za nas huje kot trpljenje samo. Isto je, seveda v neskončno večji razsežnosti, veljalo za Jezusa in Njegovo Mater, kajti tudi Mariji, kot soodrešiteljici sveta, je bilo prav tako pri srcu, da bi človeštvo, katerega Mati je postala prav pod križem, Sinovega in posredno tudi njenega trpljenja ne zavrglo, saj se prav prek tega trpljenja človeštvo odpira pot v odrešenje, v vstajenje.

Kot beremo v *Letu svetnikov*, je pobožnost do Žalostne Matere božje bila pri kristjanih že zgodaj razširjena. Tako so jo na Vzhodu poznali že v 4. stol., na Zahodu pa vsaj od 9. stol. dalje. (...) Tudi na Slovenskem so Marijo sedmih žalosti že zelo zgodaj častili. Pri nas je Žalostni Matej božji posvečen cerkev na Mirenskem gradu.

KVATRNICA NA MIRENSKEM GRADU

Glavni romarski shod v cerkvi Žalostne Matere Božje bo v nedeljo, 20. septembra. V soboto bo ob 19. uri maša, h kateri letos posebej vabimo župnijo Vrtojba in župnika Antona Glešiča, pevce in vernike. Po maši bo procesija z lučkami in petimi litanijami Matere Božje. V nedeljo, na kvatrnico, bosta maši ob 7. uri (s petjem) in ob 10. uri (slovesna maša župnij Miren in Rupa-Peč). Ob 15.30 bodo pete litanije Matere Božje, ob 16. uri slovesna sklepna maša, ki jo bo vodil novi provincial slovenskih frančiškanov, dosedanji rektor svetogorske bazilike, p. Stane Zore. Pri obeh glavnih mašah, ob 10. in 16. uri, bosta pela združena zbora župnij Miren in Rupa-Peč. Spovedovanje bo v soboto pri maši, v nedeljo od 6. ure dalje in uro pred začetkom popoldanske slovesnosti.

KOPRSKI ŠKOF METOD PIRIH ODPUŠČEN IZ BOLNIŠNICE

Koprski škof msgr. Pirih so v ponedeljek, 14. t.m., odpustili iz Kliničnega centra v Ljubljani, kamor so ga prepeljali 16. avgusta. Ob tej priložnosti je za cerkvena javna občila dal naslednjo izjavo: "Iskreno se zahvaljujem za toliko molitev in za druga dobra dela, ki ste jih in jih boste še dvigali k Bogu za moje zdravje. Prav tako se zahvaljujem vsemu zdravstvenemu osebju Nevrološke klinike ter vsem, ki ste me obiskovali, ter vsem, ki ste mi najboljše želje poslali po pošti. Bog povrne vsem za zagotovilo duhovne in človeške bližine ter za prijateljsko povezanost in pomoč. Prepričan sem, da mi bo nova izkušnja boleznij pomagala pri nadaljnjem delu, dokler bo Bog hotel. Vse, ki ste me v tem času spremljali, najlepše pozdravljam." Škof do konca meseca še ne bo deloval v javnosti.

■ Lokalni primorski program iz koprškega studia se začne vsak dan ob 16. uri. Ob 16.45 so obvestila o kulturnih in cerkvenih dogodkih na Primorskem in v zamejstvu. Ob petkih med 16. in 19. uro popoldne pripravljamo radijski spored ob enem iz obeh studiov, koprškega in ljubljanskega. Radio Ognjišče lahko poslušate v zamejstvu na Ukv frekvencah 107,5 - Sveta gora (Goriška in Furlanija) in 91,2 - Tinjan (Trst).

5

.....
ČETRTEK
17. SEPTEMBRA
1998

MILOŠ BUDIN GOVORNIK V BAZOVSKI CERKVI

ZAČETEK NOVEGA SOŽITJA?

NADJA MAGANJA

Pri nas ima vsak mesec svoje spominske proslave, ki potekajo po bolj ali manj ustaljenih tirnicah. Ustajena navada zadnjih let je, da se na nedeljo okoli 6. septembra Slovenci zberemo ob bazoviškem spomeniku, pri katerem polagamo vence, poslušamo peje in govore, ki jih imajo predstavniki različnih političnih taborov v slovenski in italijanski. Ker so nekoč imeli levičarji monopol nad to proslavo, se je katoliški del odločil, da se na predvečer smrti bazoviških junakov spomni tragičnega dogodka z mašo v bazovski cerkvi, kateri sledi kratek nagovor kulturnih in političnih delavcev, ki izhajajo pretežno iz demokratično katoliških vrst.

Letos pa je župnija sklenila, da povabi kot govornika v cerkvi po maši najvidnejšega predstavnika slovenske komponente Levih demokratov Miloša Budina. Ta izbira je povzročila pri marsikom začudenje in nelagodje, ker je z izbiro Miloša Budina zadobil dogodek tudi politične razsežnosti. Zunanji opazovalec ima tako vtis, da tudi tukajšnji slovenski cerkveni krogi legitimirajo politiko, ki jo pri nas zagovarja Miloš Budin s svojo multikulturalnostjo.

Nihče nima resnice v zakupu in vsakdo ima pravico, da izrazi svojo misel. To mu zagotavlja demokratični sistem, v katerem živimo. Pravilno je tudi, da gre Cerkev še dlje in presega formalna pravila ter v luči evangeljske ljubezni odstranjuje nesporazume, napetosti in sovražna razpoloženja med ljudmi, da je posrednik med sprtimi in izključujočimi pogledi, da družijo kar drugi ločujejo. Zato me na primer večkrat moti pisanje slovenskega katoliškega tednika Družina, ki se odkrito postavlja na stran enih proti drugim in pozablja na svojo univerzalno vlogo učitelja evangelija, ki je namenjen verim in neverim. Namesto da bi gojil kulturo dialoga, gre večkrat po nepotrebnem na pot ostre verbalne konfrontacije.

Govoriti o "domobranci" nevarnosti ali opciji med tržaškimi Slovenci je zgodovinsko netočno, tendenciozno in lažljivo, vendar se takih podtikanih levica pri nas še vedno poslužuje.

Še med zadnjo volilno kampanjo za deželni svet je kandidat SSK našel v poštnem nabiralniku sramotilne listke, češ da je "fašist in domobranec". Naši levičarji še vedno šušljajo na uho našemu Kraševcu, in ne samo njemu, da so Slovensko skupnost ustanovili belogardisti. Spomnila bi le, da je bilo do sedaj napisanih o ustanovitvi Slovenske demokratske zveze in ostalih predhodnic Slovenske skupnosti že več študij, v katerih različni pisci z rigoroznim strokovnim prijemom dokazujejo, da so bili pobudniki samostojnega političnega nastopanja v Trstu po vojni predvsem domači ljudje, ki jih je revolucionarna politika takratnih komunističnih voditeljev globoko razočarala. Upri so se politiki terorja, fratelanci, radikalnim revolucionarnim, samomorilskim izbiram, ki so privedle slovenski narod v Trstu v izredno kritični položaj: od zmagovalca se je vrnil v položaj ponovnega teptanega prisilca za najosnovnejše narodne pravice. O vsem tem smo pred kratkim razpravljali tudi na simpoziju, ki je bil posvečen tržaškemu politiku Josipu Agnelettu.

Žal se mnogi naši kulturni in politični delavci ne ozirajo na zgodovinsko stroko in še naprej razlagajo pretekle dogodke po svoje. Zanimive izjeme se spominjam z nekega simpozija v Novi Gorici, ko je že pred leti pokojni politični komunistični voditelj Branko Babič, ko so se nekateri zgražali nad kritičnimi pogledi na povojno tržaško zgodovino, namignil, da bo treba tiste dogodke prevrednotiti in drugače osvetliti in da morajo to storiti mladi zgodovinarji. To je bilo pred približno 15 leti.

Tudi do tigrovcev je imela marksistična levica dvoumen odnos, saj jih je do pred kratkim imela le za navadne agente v službi zahodnih sil. Še pred nekaj leti mi je viden slovenski tržaški komunistični predstavnik tako razlagal svoje gledanje na tigrovstvo. Teško je pač priznati, da so se tigrovci prvi borili in dali svoja življenja - za slovenski narod in ne za revolucijo.

Tukajšnja slovenska levica se izredno odpira italijanskemu svetu. Predstavniki LD iščejo svoje sogovornike tudi na italijanski skrajni desnici, niso pa sposobni narediti glede preteklih dogodkov avtokritike. Do drugače mislečih Slovencev slovenski del LD v glavnem ohranja sektaški odnos. Predstavniki Slovenske skupnosti ostajajo v bistvu glavna tarča njihovih napadov.

Do Italijanov se kažejo izredno odprti, v manjšini sami pa ohranjajo odnose, ki globoko razdvajajo ljudi. Zavedam se, da nihče nima resnice v zakupu. Zato nam ne preostane drugega, kot da odložimo svoja "bojna kopja" in se odločimo za sožitje v imenu splošnih narodnih koristi, saj so spori predvsem ideološki in politični. Bojim pa se, da v nas ni več volje in moči, da bi bili tega sposobni. Postajamo vse bolj apatični in brezbržni, vedno bolj nas čas in dogodki prehitevajo, kot da nismo več krmariji svojih usod.

Govoriti o "domobranci" nevarnosti ali opciji med tržaškimi Slovenci je zgodovinsko netočno, tendenciozno in lažljivo, vendar se takih podtikanih levica pri nas še vedno poslužuje.

Še med zadnjo volilno kampanjo za deželni svet je kandidat SSK našel v poštnem nabiralniku sramotilne listke, češ da je "fašist in domobranec". Naši levičarji še vedno šušljajo na uho našemu Kraševcu, in ne samo njemu, da so Slovensko skupnost ustanovili belogardisti. Spomnila bi le, da je bilo do sedaj napisanih o ustanovitvi Slovenske demokratske zveze in ostalih predhodnic Slovenske skupnosti že več študij, v katerih različni pisci z rigoroznim strokovnim prijemom dokazujejo, da so bili pobudniki samostojnega političnega nastopanja v Trstu po vojni predvsem domači ljudje, ki jih je revolucionarna politika takratnih komunističnih voditeljev globoko razočarala. Upri so se politiki terorja, fratelanci, radikalnim revolucionarnim, samomorilskim izbiram, ki so privedle slovenski narod v Trstu v izredno kritični položaj: od zmagovalca se je vrnil v položaj ponovnega teptanega prisilca za najosnovnejše narodne pravice. O vsem tem smo pred kratkim razpravljali tudi na simpoziju, ki je bil posvečen tržaškemu politiku Josipu Agnelettu.

Žal se mnogi naši kulturni in politični delavci ne ozirajo na zgodovinsko stroko in še naprej razlagajo pretekle dogodke po svoje. Zanimive izjeme se spominjam z nekega simpozija v Novi Gorici, ko je že pred leti pokojni politični komunistični voditelj Branko Babič, ko so se nekateri zgražali nad kritičnimi pogledi na povojno tržaško zgodovino, namignil, da bo treba tiste dogodke prevrednotiti in drugače osvetliti in da morajo to storiti mladi zgodovinarji. To je bilo pred približno 15 leti.

Tudi do tigrovcev je imela marksistična levica dvoumen odnos, saj jih je do pred kratkim imela le za navadne agente v službi zahodnih sil. Še pred nekaj leti mi je viden slovenski tržaški komunistični predstavnik tako razlagal svoje gledanje na tigrovstvo. Teško je pač priznati, da so se tigrovci prvi borili in dali svoja življenja - za slovenski narod in ne za revolucijo.

Tukajšnja slovenska levica se izredno odpira italijanskemu svetu. Predstavniki LD iščejo svoje sogovornike tudi na italijanski skrajni desnici, niso pa sposobni narediti glede preteklih dogodkov avtokritike. Do drugače mislečih Slovencev slovenski del LD v glavnem ohranja sektaški odnos. Predstavniki Slovenske skupnosti ostajajo v bistvu glavna tarča njihovih napadov.

PO NAPOVEDIH ZELO ZANIMIVA SEZONA

PRECEJ NOVOSTI V NOVI SEZONI SSG

Slovensko stalno gledališče stopa v novo sezono 1998/99 s številnimi novostmi. Novi umetniški vodja je režiser in pisatelj Marko Sosič (Miroslav Košuta ostaja ravnatelj gledališča), gledališka hiša ima dvanajst stalnih igralcev, ki imajo že urejene mesečne dohodke. S finančnega stališča se lahko

gleda precej optimistično, saj sta slovensko ministrstvo za kulturo in dežela Furlanija-Juljska krajina prispevala vsoto denarja. Po daljšem premoru so se obnovila prenovitvena dela v Kulturnem domu in vse kaže, da se bodo tokrat tudi zaključila. Vse to je bilo povedano na tiskovni konferenci

ob predstavitvi nove abonmajske sezone SSG, ki je bila v petek, 11. t.m., in na kateri so spregovorili predsednik upravnega sveta Rafko Dolhar ter stari in novi umetniški vodja Miroslav Košuta in Marko Sosič.

Abonmajska sezona 1998/99 se bo začela 9. oktobra, ko bo premiera drame *Hedda Gabler* Henrika Ibsena (režija Bojan Jablanovec). Poleg tega je predvidenih še šest drugih abonmajskih predstav: komedija J.B.P. Molièreja *Tartuffe* (gostovanje Mestnega gledališča ljubljanskega - režija Mile Korun), "alko komedija" Dušana Jovanovića *Klinika Kocarcy* (režija Dušan Jovanović - krstna uprizoritev), tri tragiko-mične enodejanske Petra Barnes *Ni tako slabo, kot zgloda* (gostovanje PDG iz Nove Gorice - režija Jaša Jamnik), drama Arthurja Millerja *Vsi moji sinovi* (režija Zvone Šedlbauer), enodejanka Alberta Bassettija *Skrivnost življenja* (režija Marko Sosič) in *Pasijon* po Abruškem rokopisu v sodelovanju s Stalnim gledališčem F-Jk in v prevodu Alojza Rebule (režija Antonio Calenda). Z zadnjim delom se prireditelji želijo tudi poglobiti v usodo človekovega bivanja ob izteku tisočletja in ob bližajočem se jubileju leta 2000.

Poleg abonmajskih bodo na sporedu tudi nekatere predstave izven abonmaja, otroške nedeljske matinee in ponovitve nekaterih del iz prejšnjih sezon (kot npr. uspešnica Borisa Kobala *Afrika ali Na svoji zemlji*).

Vse predstave bodo v Kulturnem domu v Trstu, cene abonmajev pa so: red A (premierski) 170.000 lir (parter); red B (sobota) 130.000 lir (parter) in 75.000 lir (balkon); red C (nedelja) 110.000 lir (parter) in 75.000 lir (balkon); red D (mladinski v sredo) 55.000 lir (parter in balkon); red E (mladinski v četrtek) 55.000 lir (parter in balkon); red F (torek ali petek) 110.000 lir (parter) in 75.000 lir (balkon); Labilni (vse ponovitve razen premiere) 75.000 lir. Cene vstopnic so: premiera 33.000 lir (parter) in 18.000 lir (balkon); prva sobota 28.000 lir (parter) in 18.000 lir (balkon); druge ponovitve 23.000 lir (parter) in 18.000 lir (balkon). SSG razpisuje tudi družinski abonma za skupinski obisk družine z osnovnim abonmajem, kateremu vsak nadaljnji član doplača 80.000 lir (premiera je izvzeta).

IŽ

PRIREDITEV OB STOLETNIČI ROJSTVA AVGUSTA ČERNIGOJA

DUNJA FABJAN

V torek, 15. septembra, je bila v Lipici tiskovna konferenca, na kateri so predstavili prireditev ob stoti obletnici rojstva Avgusta Černigoja.

V soboto, 19. septembra, bo v Lipici večja slovesnost, ki hoče biti osrednja proslava ob pomembnem umetnikovem jubileju. S tem so se organizatorji hoteli pokloniti pomembnemu slovenskemu oz. evropskemu umetniku, ki je tu preživel svoja zadnja leta. Obenem so hoteli opozoriti na naravno in kulturno bogastvo Lipice, ki želi postati evropsko zanimiva, kot je poudaril direktor Kobilarne Lipica Milan Božič. V načrtu je tudi popravilo dela galerije, kjer naj bi prirejali razstave mladih slovenskih avantgardnih umetnikov. Režiser Janez Povše je poudaril, da ima prireditev namen osvetliti nekatere Černigojeve lastnosti: njegovi živahnost in življenjskost, ki se kaže v tem, da postaja vedno bližji in priljubnejši ljudem (o tem pričajo prireditve, ki so se in se bodo zvrstile). Černigojeva evropskost in odprtost se kaže v velikem številu nastopajočih z obeh strani meje in raznovrstnost ponujenih točk. Med nastopajočimi bodo iz Trsta sodelovali Mešani pevski zbor Jacobus Gallus, Godalni kvartet Glasbene matice, igralec Slovenskega stalnega gledališča Vladimir Jurc,

ko gleda precej optimistično, saj sta slovensko ministrstvo za kulturo in dežela Furlanija-Juljska krajina prispevala vsoto denarja. Po daljšem premoru so se obnovila prenovitvena dela v Kulturnem domu in vse kaže, da se bodo tokrat tudi zaključila. Vse to je bilo povedano na tiskovni konferenci

iz Gorice pa glasbeniki Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel. Umetnikovo živost in delo z mladimi pa predstavlja ex-tempore otrok. Program se bo začel pred Hotelom Klub Lipica v soboto ob 11. uri, kjer bodo odkrili kovinsko rekonstrukcijo Černigojevega znanega reliefa, ki prikazuje obrnjen mali g. Veliko Černigojevih del je leta 1924 šlo zgubljenih. Rekonstrukcije le-teh, ki so jih izvedli v prejšnjih letih, so bile iz zlahka uničljivega materiala. Zato so se odločili, da bo rekonstrukcija reliefa v trajnem aluminiju. Vgrajena bo v fasado galerije. O tem sta spregovorila Peter Krečič in Matjaž Garzarolli.

Obiskovalci se bodo po označeni poti sprehodili vse do prostora, kjer bo sledil govorniški del. Vendar to ne bo tradicionalna prireditev, saj bodo udeleženci sledili otroškemu ex-temporeju, plesnim in glasbenim točkam ter nastopu jahalne šole kar med potjo.

Pobudo so podprli Igralnica Casinò Lipica, občina Sežana, ministrstvo za kulturo republike Slovenije, pokrovitelj slovenski Milan Kučan, slavni strani govornik pa predsednik državnega zbora Janez Podobnik. Vse obiskovalce čaka na proslavi tudi presenečenje, skrivnost, ki je organizatorji niso hoteli izdati.

S I. STRANI

LETOŠNJI DRAGI NA ROB

Druga stvar, ki najbolj bode v oči, ko skušamo potegniti črto pod letošnjo Drago, pa izhaja iz prve ugotovitve. Če je na Dragi vsako leto več Slovencev iz zdomstva in matice, je pa vsako leto manj ali, boljše, vsako leto isto število naših ljudi, ljudi iz naše srede. In to je slabo, zelo slabo. Če naj bo Draga zares javni forum, ki iskreno išče odgovore na vprašanja, ki predvsem in ne šele nato zadevajo tudi nas, Slovence v Italiji, potem si prireditelji Drage in tudi vsi mi, zamejska skupnost, ne moremo privoščiti slabe udeležbe na njej.

Kot kronist lahko zapišem, da je bila letos zanemarljiva prisotnost tako Goričanov kot tudi tistih izobraženec, ki spadajo v t.i. "levi krog zamejstva". Da je to slabo, ni potrebno posebno poudarjati. Predvsem zato ne, ker sta za dialog potrebna dva. Vedno in povsod. Prepričan pa sem, da bi morali Dragi pomagati tudi "od zunaj", se pravi, da bi morali vsi mi Drago spet narediti zanimivo predvsem za naše ljudi. Receptov za to, kako bi prihodnje leto na Opčine privabili več zamejcev, seveda nimam, gotovo pa

o tem razmišljajo tudi organizatorji sami, kot mi je potrdil eden od njih, Sergij Pahor.

Draga mladih je seveda svet zase, ker je namenjena mladim, a ne samo njim. Mladih iz naše srede skorajda ni bilo, če odmislimo tiste, ki nekako "morajo priti". To je tudi zelo slabo. Še posebno zato, ker je bila Draga mladih letos odlična, stvarna. Stvarna sta bila še zlasti slovenski minister za gospodarstvo Tone Rop in predsednik Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Vojko Kocjančič (na sliki). Govorila sta o delovnih mestih in o gospodarskem stanju v Sloveniji in pri nas brez lažnih iskanj cenjenih ali demagoških odgovorov. Škoda, ker ju ni poslušalo več mladih, škoda, ker ju niso poslušali vsi naši mladi, še najbolj pa maturantje.

Za zaključek: Draga je pokazala, da je živa. To je dobro. Slab je bil obisk z Goriškega in t.i. "predstavnikov leve strani". To je slabo.

Načrt za prihodnost Drage mora sloneti na tem, da bo skušal na Opčine privabiti več ljudi iz zamejstva, in to ne glede na njihov življenjski nazor ali politično opredelitev. Draga naj poskuša ustvariti pogoje za še zavzetije iskanje odgovorov, ki se neposredno tičejo našega življenja za mejo. Vizija in poslanstvo Drage je prav v tem: v prijateljskem srečevanju različnih in iskrenem nagovarjanju bližnjega, skupnem iskanju dialoga, poštenih odgovorov, iskanju tega, kar nas družijo, in pojasnjevanju ter odpravljanju vsega, kar nas ločuje. Za poštenost in dobro slovenskega človeka gre, samo za to.

GLAVARJEV SIMPOZIJ V RIMU

ANDREJ BRATUŽ

Že dolgo vrsto let se v prvi polovici septembra odvija v Rimu simpozij o kaki pomembni osebnosti iz slovenske kulturne oz. cerkvene zgodovine. Prireja ga Slovenska teološka akademija, sedež pa ima v Sloveniku, papeškem zavodu za slovenske duhovnike. Med osebnostmi, ki so jih tu že obravnavali, so bili med drugimi nadškof Sedej, kard. Missia, škofa Mahnič in Karlin, Ivan Trinko, J.E. Krek in mnogi drugi. Letos je bil na vrsti duhovnik in kulturni delavec Peter Pavel Glavar, znana figura iz 18. stoletja, doma tako v cerkvenih zadevah kot v šolstvu ali čebelarstvu. Številni predavatelji so vsak s svojega zornega kota osvetlili bogato in razvejano Glavarjevo osebnost, ki se tudi v marsičem prepleta z vlogo malteških vitezov na Slovenskem.

Simpozij je potekal od 8. do 11. septembra. Odprl ga je rektor zavoda in predsednik Slovenske teološke akademije msgr. dr. Maksimilijan Jezernik, ki je med drugim poudaril velik pomen in odmev rimskih simpozijev za slovensko kulturno in cerkveno stvarnost, predvsem pa za poznavanje naše preteklosti. Nato so sledili raz-

PETER PAVEL GLAVAR.

ni pozdravi. V imenu Malteških vitezov je spregovoril veleposlanik v Vatikanu dr. Štefan Falež, ki je prinesel tudi pozdrave in dobre želje velikega mojstra reda. Nato je govoril dekan Jože Pavlič iz Komende (kjer je Glavar živel in je danes prav v tem kraju tudi Glavarjeva spominska hiša), ki je tudi prinesel - skupno s številnimi romarji iz Komende - lepo Glavarjevo sliko.

S tem se je začel pravi znanstveni del simpozija s številnimi predavanji. Vseh seveda tu ne moremo naštet.

Med simpozijem so se udeleženci zbrali tudi na papeževi avdienci v Vatikanu, kjer jih je Janez Pavel II. takole pozdravil

v slovenskem jeziku: "Pozdravljam udeležence znanstvenega simpozija, ki ga organizirata Slovenska teološka akademija in Papeški slovenski zavod o duhovniku Petru Pavlu Glavarju. Ta je bil v osemnajstem stoletju vidna osebnost v Sloveniji, ki je vse svoje darove posvetil delu za versko in kulturno izobrazbo vernikov. Vsi so zrlji v njem duhovnika globoke vere, prisrčne molitve z izredno socialno čutečim srcem."

Na enem večeru je bil v Sloveniku tudi prisoten tajnik slovenske ambasade v Vatikanu dr. Rebec, ki je prinesel pozdrave veleposlanika Karla Bonuttija.

Kaj so povedali posamezni predavatelji o Glavarju? Široka osebnost tega duhovnika ter apostolskega protonotarija iz dobe našega razsvetljenstva je gotovo nudil možnost poglobljene spoznanja tudi širšega kulturnega in družbenega življenja na slovenskih tleh v tistem času. Cerkevno življenje, šolstvo, gospodarstvo - vse to je bilo prisotno v Glavarjevem delu. Naj omenimo le par predavateljev in njihove teme. *Vojvodina Kranjska v 18. stol.* (France Dolinar), *Malteški viteški red v Sloveniji* (Jože Mlinarič), *Komendska fara do Glavarja* (Janez Höfler), *Glavarjeva življenjska pot* (Metod Benedik), *Glavarjeva šolska dejavnost* (Stane Okoliš), *Glavarjevi spisi* (Ciril Sorč), *Glavarjevo dopisovanje z nadškofom Attemsom* (Lojzka Bratuž), *Glavarjevo čebelarstvo* (France Oražem), *Glavar in cerkvena glasba* (Edo Škulj) - vse to je, poleg še drugih, temeljito osvetlilo to zanimivo osebnost.

Gotovo bo tudi letošnji rimski simpozij dal svoj delež k boljsem spoznavanju naše preteklosti, ki nam je lahko le v čast in vzpodbudo za bodoče raziskave.

Gotovo bo tudi letošnji rimski simpozij dal svoj delež k boljsem spoznavanju naše preteklosti, ki nam je lahko le v čast in vzpodbudo za bodoče raziskave.

55. BENEŠKI FILMSKI FESTIVAL

ZLATI LEV AMELIU ZA "AMARCORD" O BRATIH - IZSELJENCIH

DAVORIN DEVETAK

Žirija beneškega festivala, ki ji je načeloval režiser Ettore Scola, je po desetih letih nagradila z največjim priznanjem italijanski film: delo *Così ridevano* veterana Giannija Amelia (na spodnjih dveh sličicah). Zadnji Italijan, ki je prejel zlatega leva, je bil 1988 Ermanno Olmi s suggestivno *Legendo svetega pivca* po Rothu. Amelio je bil sicer že deležen priznanj za svoja dela: v Cannesu za *Tatu otrok*, v Benetkah pa za epski film *Lamerica*, ki je "preroško" obravnaval tragedijo albanskih pribežnikov in družbeno smodnišnico v sosednji jadranski državi. V nagrajenem delu občuteno pripoveduje zgodbo dveh bratov, ki se v 50. letih iz rodne Sicilije izselita na sever, pripoveduje o njihnih ločevanjih in združevanjih. Po oceni mnogih je nagrada šla Ameliu predvsem zaradi njegovega angažiranega, moralnega in družbenokritičnega avtorskega pristopa, ki je izrazil za ves njegov opus.

Salomonska odločitev žirije je prisodila srebrnega leva najnovejši inačici Emira Kusturice o kulturi in življenju jugoslovanskih Romov *Črni maček, beli maček*. O tem delu kdaj prihodnjic, vendar o pomenu festivalskih nagrad in logiki distribucije v dvoranah in po televiziji zelo zgovorno priča dejstvo, da so prav na dan podelitve beneških nagrad prvič predvajali po italijanski televiziji (Rete 4) mojstrovino Kusturice *Underground* (*Podzemlje*) ponoči: ob 23.15! Razumem, da film ni šel tako dobro v prodajo kot Benignijevi, Pieraccionijevi in hollywoodski hiti, a bi italijanski televiziji lahko

vseeno pokazali več poguma in predvajali delo, ki je pred leti prejel canneško zlato palmo, v t.i. "prime-timeu", ko je pred ekranom največ gledalcev.

Velika posebna nagrada žirije in zlata medalja predsedstva senata sta šli dvema, estetsko dovršenima outsiderjema avtorskega filma iz Evrope (*Terminus Paradis* Romuna Luciana Pintillea) in Azije (*Le Silence* Irančana Mohsena Makhmalbafa). Dobitnika Volpijevega pokala za glavno žensko in moško vlogo sta bila Catherine Deneuve (*Place Vendôme*, Francija) in Sean Penn (*Hurlyburly*, ZDA). Zlate Oselle za fotografijo so šle Italijanski filmoma *Così ridevano* in *L'albero delle pere* Francesche Archibugi, za najboljši scenarij najnovejši "pripovedi" Erica Rohmerja *Conte d'automne*, za najboljšo glasbo Gerardu Gandiniju za film *La nube* Argentince Fernanda Solanasa.

Nenapovedano je prejel zlatega leva za kariero, poleg Sophie Loren in Poljaka Andrzeja Wajde, še ameriški režiser, scenarist in igravec Warren Beatty, ki je sam nastopal v tekmovalnem sporedu s filmom *Bullwirth*. Mladi debitant Archibuginega filma *L'albero delle pere* Niccolò Senni je prejel novo nagrado *Mastroianni*. Kot najboljši film pregleda Mednarodnega tedna kritike pa je bil proglašen škotski film *Orphans* režiserja Petra Mullana, dobitnik tudi nagrade *Pierrot*.

Navedel sem prikolovsko vsa priznanja letošnje Mostre,

7

ČETRTEK
17. SEPTEMBRA
1998

ker so le-ta ekumensko izpostavila nekatera najlepša ali vsaj najzanimivejša dela v tekmovalnem sporedu, Benetke se še naprej postavljajo kot posrednik med avtorskim (elitnim) in hollywoodskim (popularnim) filmom. Včasih so bile izbere žirije bolj pogumne in brezpogojne. Vtis imam, da je letos prevladala širina in tudi želja, da se končno potrdi "renesansa" domačega italijanskega filma. Upati paje, da bodo to oceno in usmeritev potrdili še gledalci v kinodvoranah, ki se žal vse preveč gnetejo za hollywoodskimi uspešnicami. O videnih filmih in drugih festivalskih izkušnjah pa v naslednji številki.

izziv za naš čas

NE, NIČ NI NAROBE...

NAPREDEK!

PETER SZABO

Obstajajo določena protokolarna vprašanja, ki so že tako globoko usidrana v naši kulturi, da je že tudi odgovor nanje vedno znan. "Kako si?" "Dobro, hvala." Vendar se kultura razvija in se s tem porajajo nova vprašanja, ko že točno poznamo vprašanje in tudi odgovor nanj. "Noro! Ta računalniška tehnologija napreduje z neverjetno hitrostjo! Komaj kupiš računalnik, že pride nov model, ki je močnejši, hitrejši..." "In seveda dražji." Značilnost teh stavkov je, da so resnični, da pa tudi nimajo veliko pomena, saj omejnajo znana dejstva, kot če bi rekli: "Glej, sije sonce! Lepo, kajne?" Nesmiselno. Vsi vidimo, da sije sonce in da je lepo. Gre za preprosto glasno ugotovitev.

Ko pa gre za svet tehnologije, bi se rad malo ustavil ob teh vsakdanjih ugotovitvah, ker se, kot vedno, nekaj umazanega skriva pod vsa zaveda. Predvsem me moti izraz napredek. Kaj pa je napredek? To naj bi pomenilo, da gremo nekam naprej, da se nekam razvijamo, da si izmišljamo nove stvari. Ali gre pri tehnologiji res za napredek? Prav gotovo, toda ta napredek je izredno prebrisan programiran, seveda na račun potrošnika.

Izum kolesa je nedvomno predstavljal poseben napredek v zgodovini človeštva. Ko bi ga izumili današnji tehnologi, bi ga najprej dobro prodali. Napaka takratnega izumitelja kolesa je bila prav ta, da ga je takoj tako dobro izumil. Ni ga znal iztržiti. Tehnolog bi najprej naredil osmerokotno kolo, nato bi začel prodajati "najnovejši

model", izredno učinkovito kolo s kar šestnajstimi vogali! "Skoraj nič ne trese!" In potem bi prišel model z dvaintridesetimi in štirinajstimi vogali itd. In eden izmed naših prednikov bi se lahko hvalil, da ima že model 64, medtem ko se drugi še vedno cijazi na svojih kolesih model 32. Veliko časa bi minilo, preden bi se trgovci tehnologije odločili, da bodo prodajali "okrogla" kolesa. Morda se zanje nikoli ne bi odločili, ker bi se tako razkrila prevara.

Je torej možno imeti dober računalnik? Ne. Kot tudi ni možno imeti dober avto. Kos za kosom, trgovci tržijo vsako leto po en nov izum. Lahko si pripravljene plačati še tako visoko ceno, ne boš dobil zadnjega modela avtomobila z vsemi dodatki in vsemi varnostnimi sistemi, ker ga preprosto nočejo prodati. Kot veste, obstaja Renaultov izum, avtomobil, ki prevozi sto kilometrov z dvema litroma bencina. Ne boste ga mogli kupiti, ker so ga varno skrili v Tehnološki muzej v Parizu. Avto prihodnosti je iz laboratorija šel v muzej, mi pa se vozimo v muzejskih vrednostih, ki porabijo vsaj štirikrat več goriva.

Napredek je torej strogo podrejen strategijam tržnega gospodarstva. Napredka ni več. Za nobeno ceno. Najprej ga je treba iztržiti, kolikor se le da, šele potem nam ga bodo morda tudi dali. Ali pa ga sploh ne bodo dali, ker bi potem morali priznati, da so nas leta in leta vlekli za nos. Ko se vam bo računalnik naslednjič zablokiral, se pomirite: nič ni narobe, gre samo za napredek.

MEDNARODNO POLIFONSKO TEKMOVANJE

AREZZO 1998

V dneh od 27. do 30. avgusta je potekalo mednarodno polifonsko tekmovanje G. d'Arezzo.

Prisotni so bili pevski zbori iz sedemnajstih držav iz Evrope in od drugod. Areško tekmovanje se odvija v raznih zasedbah zborovskega petja: mešani pevski zbori, moški, ženski, otroški pevski zbori, folklorno petje, petje korala in vokalne skupine. Tekmovalna srečanja so bila v cerkvi S. Maria della Pieve in v gledališču Petrarca.

V kategoriji moških, ženskih zborov in vokalnih skupin žirija ni podelila prve nagrade. Prvo nagrado v koralnem petju pa je prejel zbor iz Turina (*Bottega musicale*). Pri otroških zborih je komisija ocenila z najvišjimi točkami zbor *Cantemus* iz Španije in *Gyermekorus* iz Madžarske. Med mešanimi zbori (v sekciji A) sta dosegla prvo mesto zbor *Jubilare* iz Finske in zbor iz Danske, ki je prejel največ točk v sekciji B. V folklornem

petju pa so poslušalci ocenili kot najbolj izrazito skupino zbor *Medelin* iz Kolumbije. Mednarodnega polifonskega tekmovanja v Arezzu se tokrat ni udeležil noben slovenski zbor. Res škoda, saj so nekateri naši zbori res vrhunski. Skromna je bila tudi prisotnost italijanskih zborov. Časnikar dnevnika *La Nazione* iz Firenc je v svojem komentarju k tekmovanju med drugim napisal, da prevladujejo tuji. V resnici je to tekmovanje res cilj in dosežek številnih tujih zborov.

Areško tekmovanje organizira že nekaj let društvo *Fondazione G. d'Arezzo*.

Med drugimi prireditvami je nastopila v soboto, 29. avgusta, tudi skupina *Les Menestrels* z Dunaja. Ansambel je v čudoviti cerkvi S. Maria della Pieve izvedel številna dela srednjeveške glasbe. Nekaj pozitivnega pa je treba zabeležiti: skoraj pri vseh nastopih je bilo število poslušalcev večje kot prejšnja leta.

SJ

ANTON FEINIG: NAGROBNI NAPISI

"VSE MINE"

JURIJ PALJK

Nagrobni spomeniki od Šentlenarta do Golšova je naslov lepo oblikovane knjige, ki jo je izdala Krščanska kulturna zveza v Celovcu. Kot sozaložnik je v kolofonu naveden tudi Slovenski narodopisni inštitut *Urban Jarnik* v Celovcu, knjigo pa je natisnila Mohorjeva družba v Celovcu. Nevsakdanje delo je sad dolgoletnih raziskav in zapisov dr. Antona Feiniga, enega od stebrov slovenskega življa na Koroškem. Dr. Feinig, ki je skupaj z Manfredom Tolmajerjem tudi prispeval fotografije v knjigo, je sedaj v zasluznem pokoju, bil pa je znan slavist in germanist. Danes živi v prelepih Svečah in vestno zbira narodno blago, da ne bo šlo v pozabo.

V uvodu h knjigi je z žalostjo napisal, da je na koroških pokopališčih vedno manj slovenskih napisov, še manj pa je verzov. Nadalje pisec ugotavlja, da se starih nagrobnih kamnov ne obnavlja več, napisi in nagrobni verzi bledijo, odnaša jih čas in brezbriznost potomcev ljudi, ki so bili ponosni, da so Slo-

venci. Dr. Feinig tudi piše: "Opažam velik strah pred vsako slovensko besedo, celo pred črko! da ne bi izdala prikrito narodnost. To je za nas seveda velika škoda. Polagoma bodo izbrisane še vse zadnje sledi, celo na kraju našega počitka."

Čeprav gre za nagrobne verzice in napise, je v njih ogromno življenja in vere v krščansko oznanilo, da s smrtjo življenja ni konec. Ko se bo bralec sprehal po zanimivi knjigi, bo šel od kratkega napisa *Vse mine*, do nagrobnega napisa *Kar je bridka smrt ločila / mila smrt bo spet združila*. V knjigi pa bo našel tudi pretresljivi nagrobni zapis mali deklici, ki se glasi *Tukaj počiva naš angelček / Spaljav v miru!*. V knjigi sem omenjene tri napise našel na isti strani in že to je dovolj zgovoren podatek, kako bogati so ti napisi. Po eni strani nam govorijo o edini gotovosti našega življenja - smrti, po drugi pa pričajo o zavezanosti življenju in veri v Boga ter seveda o slovenskih koreninah. Škoda, ker nimamo podobne knjige pri nas!

O MILOŠU BUDINU V BAZOVSKI CERKVI

ČASI SE SPREMINJAJO, VREDNOTE OSTAJAJO

PETER MOČNIK

K letošnji maši zadušnici za štiri bazoviške junake, ki se že desetletja daruje v bazovski cerkvi, je župnik - zdi se na željo faranov - povabil tudi predstavnika Levih demokratov Miloša Budina.

Morda bo čudno, toda ne vidim še škandala v tem, da se v cerkev povabi levičar ali ateist, saj to ni problem za kristjana, temveč kvečjemu za samega povabljenca. Pred nekaj leti je imel misel ob koncu iste maše tudi dolinski župan Boris Pangerc, ki politično sodi gotovo prej v levičarske kot pa v zamejske katoliške kroge. Takrat sem njegov poseg tudi cenil.

Bazovska župnija je torej že v preteklosti dokazala "odprtost" do vseh in zato vabilo Milošu Budinu ni pravzaprav nobena novost ali "prelomnica" v tem smislu.

Zakaj nisem niti najmanj soglašal z letošnjim vabilom in sem to tudi odkrito povedal pristojnim organom? Morda se bo moja utemeljitev zdela "politična", pa to ni in niti noče biti, ker želim poudariti samo narodni moment celotne zadeve.

Kdor se je seznanil z Budinovim govorom neposredno ali prek objave v *Primorskem dnevniku*, je lahko ugotovil, da je postavil dvomljive trditve prav na konec svojega govora, po starem reku "in cauda venenum".

Vsakemu povprečnemu zamejcu je namreč jasno, da italijanskega nacionalizma pri nas ni nikakor konec in da nas zato tudi popuščanje v tem pogledu nasproti njemu vodi v nadaljnjo asimilacijo. Ne verjamem, da Budin tega ne ve. Dejstvo pa je, da verjetno poslušava navodila svojega političnega tajnika Spadara, ki v občilih javno proglašava za nacionaliste vse tiste, ki jasno izpovedujejo svojo narodno zavest, medtem ko omenjeni tajnik stalno izvaja "tihu asimilacijo". Ne razumem, zakaj se Slovenci v Budinovi stranki od tega ne distancirajo. Budin se gotovo ni ogradil od tega, saj nasprotuje zajamčenemu zastopstvu, ki je za vsako manjšino nekaj naravnega; kot tudi se ni ogradil od naslednjih dejstev: Levi demokrati so se npr. javno izrekli proti slovenskemu županu v devinsko-nabrežinski občini, zavestno so zmanjšali število slovenskih svetovalcev v tej občini, podpirajo župana, ki omejuje zaščito slovenske manjšine in se zavzema za izbiro, ki so v nasprotju z zgodovino in stvarnostjo prizadete občine. Da ne omenjamo izbir na drugih ravneh, ki imajo za Slovence enako škodljive posledice. Če zato vabimo zamejce, naj ne bodo ta-

ko ostri do nacionalizma, češ da tega ni več, se morda lepo sliši, vendar zna biti usodno, saj na ta način dejansko gremo mimo stalnega upadanja vidne prisotnosti slovenskega prebivalstva na ozemlju, ki je bilo še pred nekaj desetletji skoraj povsem slovensko v narodnostnem pogledu. Nismo mi krivi, če nam ni dovoljeno, da bi se najprej ukvarjali z vrhunsko kulturo, ko pa se moramo še boriti za narodno preživetje. Preteklosti se ne oklepamo mi, drugi nas vanjo potiskajo, kot pričajo razni dogodki.

Isto velja za zaščitni zakon, ki ga po mnenju Budina ne smemo zavračati, saj naj bi šlo za ugoden trenutek, ko ga bo italijanska država končno sprejela. Tudi tu je velika past: če gre skozi Masiellov osnutek v sedanji formulaciji, se bo zgodilo, da bomo zaščiteni še v treh ali štirih obrobni občini našega narodnostnega ozemlja in da bo konec vseh naših upov. Zato bi pozval vse, naj si preberejo le 4. člen zakonskega predloga, ki je bil objavljen tudi v slovenskem dnevniku, pa bodo videli, da bodo o naši zaščiti odločali občinski sveti in njihove trenutne večine. Kakšno zaščito nam bosta dali občina Trst in Gorica, da ne govorimo o Benečiji? In vse se bo lahko izvajalo šele potem, ko bo dala svoj pristanek dežela. Kaj pa se bo zgodilo, če bo na vladi v deželi desnica, kot je danes? Ne moremo se iz ljudi norčevati in zdi se mi, da je zadnji del Budinovega govora v Bazovici za zavednega Slovenca nesprejemljiv. Zaščita je politično in ne strokovno dejanje; zadeva človekove pravice, ki so ali jih ni in zanje ne moremo iskati samo "najboljše možne zadovoljitve".

Da ne omenjamo dejstva, da je šlo za govor v spomin na štiri junake, ki so padli prav zato, ker niso sprejemali "normalizacije" in kompromisov o lastni identiteti. Če je kdo med nami, ki se s tem ne strinja, naj to odkrito pove, saj je v demokraciji to možno, a bi po mojem ne smel govoriti v njihov spomin v cerkvi, saj vemo, da je Kristusova Cerkev na strani resnice in na strani šibkih. Časi se lahko tudi spreminjajo, a vrednote ostajajo. In narodnost je vrednota, ki je vedno enaka: večraj, danes in jutri.

Ker vem, kako Budin misli, sem bil prvič po dolgih letih 6. septembra odsoten v bazovski cerkvi. Ne gre tu za noben "klerikalizem", "desničarstvo" ali podobno, temveč zato, da se vsaj v božjem hramu ohraniti spomin in spoštovanje do žrtev, ki so padle za svoj narod.

V PRVIH RAZREDIH OSNOVNIH ŠOL MANJ OTROK KOT LANI

ŠOLSKA VRATA SO SE ODPRLA TUDI ZA TRŽAŠKE UČENCE IN DIJAKE

V ponedeljek, 14. t.m., se je tudi na Tržaškem, kot v vsej deželi Furlaniji-Juljski krajini, pričel pouk v šolah vseh stopenj. V razrede so tako vstopili tudi učenci in dijaki tržaških šol s slovenskim učnim jezikom.

Tako je bilo prvi dan pouka na osnovni šoli Karel Širok pri Sv. Jakobu (Foto Kroma)

Naše šolnike je pred časom prijetno presenetilo več pozitivnih vesti. Italijansko šolsko ministrstvo je zvišalo število slovenskih učiteljev v

staležu, na tržaški in videmski univerzi so rezervirali določeno število mest za naše učitelje (odslej bodo morali imeti univerzitetno izobrazbo), po-

stopke za nostrifikacijo slovenskih diplom v Italiji bo olajšan, slovenski šolniki, ki bodo zaprosili za štipendijo za izpopolnjevanje v Sloveni-

ji, bodo poleg te ohranili še redno mesečno plačo, slovenske šole pa bodo lahko uvajale avtonomijo ne glede na število vpisanih. Poleg tega kaže, da si slovenščina utira pot na šolskem in univerzitetnem področju, tudi naše šole pa bodo seveda vključene v reformo celotnega italijanskega šolskega sistema.

Vse te novice je pri nas marsikdo veselo pozdravil in podal tako pozitivno oceno o delovanju Prodijeve levosredinske vlade na tem področju (kot smo lahko brali v nedeljskem *Primorskem dnevniku* 13. t.m.). Poleg vseh teh pozitivnih dejstev pa ne moremo mimo dejstva (tokrat negativnega), da bo letos v prvih razredih naših osnovnih šol na Tržaškem enajst otrok manj kot lani (124 namesto laniških 135). Osnovna šola v Mačkoljah je zaprla vrata, potem ko so to pred leti storile že šole v ul. Sv. Frančiška, Cerovljah, Mavhinjah, Gabrovcu in Briččikih. V prvih razredih srednjih šol bo 33 učencev manj (lani 163, letos 130), kriški oddelek nabrežinske srednje šole Igo Gruden pa letos ne bo deloval. V prvih razredih višjih šol bo letos deset dijakov več kot lani (od 124 na 134), rahel porast so beležili tudi otroški vrtci (lani 144, letos 148).

POTUJOČA FOTOGRAFSKA RAZSTAVA

MARIJINO ROMANJE, UJETO V FOTOGRAFSKI OBJEKTIV

Ob 50. jubilejnem Marijanskem shodu si je bilo konec prejšnjega tedna mogoče ogledati razstavo fotografij o nedavnem romanju kipa Fatimske Matere Božje po tržaških slovenskih župnijah. Gre za potujočo razstavo, ki gre od župnije do župnije. Nekatero župnijo je že obiskala.

Razstava prikazuje skozi številne fotografske posnetke Marijino potovanje in obiske po naših župnijah ter sprejem, ki so ji ga priredili slovenski verniki. Začenja se s pobožnostjo v župnijski cerkvi sv. Jerneja na Opčinah 3. maja letos, zatem pa so z nekaj slikami zabeleženi obiski po vseh drugih župnijah na Krasu, v Bregu ter v mestu in predmestju. Posnetkov je veliko, saj je Marija obiskala 29 župnij in verskih skupnosti: Opčine, Bane, Ferluge, Prosek, Kontovel, Trebče, Padri-

če, Gropado, Bazovico, Sv. Križ, Barkovlje, Rojan, Sv. Ivan, Katarino, Novi sv. Anton, Sv. Jakob, Salezijance, Sv. Vincencij, Sv. Ano, Kolonkovec, Škedenj, Sv. Barbaro, Mačkolje, Dolino, Ricmanje, Boljunec, Boršt, Jezero in Pesek. Povsod je naletela na spoštljiv in navdušen sprejem. Prireditelji sklepajo, da se je romanja na tak ali drugačen način udeležilo okoli 5.000 ljudi. Romanje je bilo namenjeno v prvi vrsti slovenskim vernikom, zlasti v mestnih župnijah pa so se ga

udeležili tudi številni verniki italijanske narodnosti.

Številni, tako profesionalni kot amaterski fotografi (Mario Magajna, Foto Kroma, Foto Loredana, Foto Sedmak in številni drugi), so v svoj objektiv ujeli ne samo slovesne obrede, ki so spremljali romanje, ampak tudi nešteto drobnih trenutkov in detajlov, ki prikazujejo, kako toplo in pobožno so naši ljudje sprejeli medse Marijo. Fotografije so torej veran prikaz vzdušja, ki je spremljalo romanje: okrašene cerkve, prisotnost velikega števila vernikov, skavtov, pevcev, narodnih noš, otrok, godbenikov, nosilcev

kipa, duhovnikov in redovnic, petje, molitev, bedenje in drugi prizori, ki dokazujejo, da je Marija tudi v taki družbi, kot je naša, ki je nagnjena k materializmu in ki doživlja globoko krizo vrednot na vseh področjih, naletela na velik in - po besedah nekaterih prirediteljev romanja - nepričakovan odziv. To je torej dokaz še vedno prisotne potrebe po duhovnosti v človeku, pa tudi tiste tradicionalne ljudske vernosti, ki je bila vedno prisotna v naših ljudeh in ki se na najbolj pristen način izraža ravno v češčanju Matere Božje.

IŽ

ŽELEZNINA **TERČON**

OBVEŠČA CENJENE STRANKE, DA JE V TEKU JESENSKA PONUDBA PLINSKIH PEČI UNICAL. UGODNE CENE, MOŽNOST PLAČILA NA OBROKE.

NABREŽINA 124, tel. 040-200122

VZGOJNO-ZAPOSLITVENO SREDIŠČE MITJA ČUK

DESET LET NAPOROV ZA VKLJUČITEV PRIZADETIH V DRUŽBO

IVAN ŽERJAL

Vzgojnozaposlitveno središče Mitja Čuk deluje od leta 1988, torej že deset let. Devetega in desetega septembra so pod šotorom v parku Finžgarjevega doma na Opčinah proslavili ta jubilej z vrsto prireditev in srečanj.

FOTO KROMA

Velikokrat - prevelikokrat - so osebe s posebnimi potrebami odrinjene na rob družbe kot nekaj nadležnega, ki moti nas, "normalne" ljudi. Naravno je, da človeku ugaja lepo, urejeno, normalno, pa naj gre za telo, predmet, govorico, misel ali pa življenje na splošno. Kaj pa to, kar ni normalno? Ali ima oseba, ki je iz katerihkoli razlogov drugačna od nas, pravico do svojega mesta v družbi, do svojega dostojanstva, skratka do tega, da jo imamo za osebo? Vsi se bomo namreč načelno strinjali, rekli bomo, da je tako, da ima ta oseba pravico biti upoštevana v družbi ali kaj podobnega. Kako pa je v resnici?

Vprašanje oseb s posebnimi potrebami se ni bilo zadovoljivo rešeno. V našem

časopisu smo se že večkrat posvetili tej problematiki, saj pri nas že skoraj dvajset let deluje Sklad Mitja Čuk, ustanova, ki se posveča ravno prizadetim. Sredi prejšnjega tedna, točneje 9. in 10. septembra, pa je slavilo 10-letnico Vzgojnozaposlitveno središče Mitja Čuk. Nastalo je leta 1988 v okviru istoimenskega Sklada s ciljem, kot piše v okusno opremljeni priložnostni brošuri, "da bi tudi s trajnimi težavami obremenjeni slovenski otroci in mladi odrasli nad štirinajstim letom starosti imeli možnost bolj kakovostnega preživljanja svojega vsakdanjika v slovenskem okolju in ob slovenski govoric." To poslanstvo je Vzgojnozaposlitveno središče takrat začelo v dogovoru s takratno krajevno zdravstveno enoto in

slovensko socio-psiho-pedagoško službo. Ne moremo pa reči, da je bila javna uprava v kdovekako pomoč, saj še danes primanjkujejo sredstva za obnovo sedeža Sklada Mitja Čuk na Proseški ulici št. 131-133 na Opčinah, tako da mora Vzgojnozaposlitveno središče opravljati svoje dejavnosti od leta 1993 včasno najetih prostorih v osnovni šoli na Colu.

Kombi za prevoz otrok si je moral Sklad kupiti sam (letos je Zadruga kraška banka ob svoji 90-letnici prispevala celotno vsoto za nakup novega kombija). Občinske in deželna uprava le delno krijejo finančne stroške, še vedno ni prišlo do ustanovitve bivalnih skupnosti itd.

FOTO KROMA

NA KATINARA OB MARIJINEM PRAZNIKU

TRADICIONALNA SVETA MAŠA PRI KAPELICI KRALJICE MIRU

V nedeljo, 13. t.m., je bila na Katinari tradicionalna maša pri kapelici Kraljice miru, ki se vsako leto daruje ob prazniku rojstva Device Marije.

Kapelo je dal zgraditi leta 1939 Marcel Nadlišek in je tam od takrat vsako leto maša. Do izgradnje katinarske bolnišnice se je po Katinari vila tudi procesija za Sveto Rešnje Telo. Sedaj je tam ogromna bolnišnica, tako da procesija ni več mogoča, ostala pa je maša.

Tradicionalno mašo pri kapelici Kraljice miru je daroval katinarski župnik Anton Žužek v obeh jezikih župnijske skupnosti, slovenščini in

italijanščini. Obreda, ki ga je spremljalo ljudsko petje, se je udeležilo okoli 60 ljudi. Ti so se udeležili maše kljub začetnemu slabemu vremenu, ki je tiste dni prevladovalo na Tržaškem. Vsekakor se je vreme kmalu izboljšalo in maša je stekla brez težav.

Kapelica Kraljice miru na Katinari bo prihodnje leto slavila 60-letnico. Dobro bi bilo, da bi ta pomembni jubilej primerno proslavili.

Kljub vsem tem težavam pa Vzgojnozaposlitveno središče Mitja Čuk še vedno deluje, to pa predvsem zaradi izjemne prizadetenosti in požrtvovalnosti koordinatorjev in vzgojiteljev. Le-ti z raznoraznimi vajami, ročnimi deli, gibalnimi, likovnimi in drugimi vrstami vzgoje pripravljajo gojence na čim bolj samostojno življenje ter tudi na vstopanje v svet dela.

Pred časom so v ul. Vena na Opčinah odprli nove servisne prostore, kjer nudijo

strankam najrazličnejše usluge. Letos je VZS Mitja Čuk sodelovalo tudi na Specialni olimpiadi Slovenije, na kateri je gojenec Stojan Jelenič osvojil zlato kolajno.

Če se tu na kratko ustavimo pri kroniki dvodnevne proslavljanja pod šotorom v parku Finžgarjevega doma na Opčinah, je treba povedati, da so ob vstopu na dvorišče - točneje v prostoru, kjer bo kapelica Marijanišča - organizatorji priredili razstavo ročnih del gojencev raznih vzgojnozaposlitvenih središč: poleg gojencev VZS Mitja Čuk so pri njej sodelovali še gojenci središč iz Dutovelj, Codroipa, Sosljana, Vipave in Trsta. Šlo je za res okusno narejene izdelke, v nekaterih primerih za prave umetnine, ki dokazujejo, kaj tudi prizadete osebe lahko zmorejo, če jim kdo stoji ob strani. Isto velja za Igre brez zaprek, ki so potekale pod šotorom in ki so se jih udeležila središča iz Codroipa, Vipave, Kopra, Sosljana in Trsta ter seveda VZS Mitja Čuk (prvo mesto je osvojila Zadruha 2001, drugo pa ustanova CEST, obe iz Trsta). Omeniti je treba tudi Družinsko srečanje, ki je potekalo v četrtek, 10. septembra. Udeležile so se ga družine, ki čutijo solidarnost do družin s posebnimi potrebami oz. značilnostmi, tudi če same ne doživljajo teh problemov na svoji koži. Dvodnevno praznovanje je obogatil nastop Godbenega društva Prosek in Zamejskega kvinteta, ki sta rada pristopila k pobudi. Poleg njih so proslavljanja 10-letnice Vzgojnozaposlitvenega središča Mitja Čuk omogočili še Svet slovenskih organizacij, Trgovsko združenje Skupaj na Opčinah, Zadruga kraška banka, Trgovina Papi Sport, Združenje slovenskih športnih društev v Italiji in Pekarna Čok z Opčin.

OBVESTILA

ZBIRAMO KROJE, klobuke, rute in drugo staro skavtsko opremo za bodoči slovenski skavtski muzej v Trstu. Kdor želi prispevati svoj delež, naj se javi pri skavtskih voditeljih v domačem kraju ali na sedežu Slovenskih tržaških skavtov v Marijinem domu v ul. Risorta 3 v Trstu ali pa pri Rudiju Košuti, Scala Santa 6, tel. 040-417-829.

SLOVENSKI KULTURNI klub vabi v soboto, 19. t.m., ob 19.30 na ples *Zbogom poletje, dobrodošla jesen*. "Feštin" bo v Finžgarjevem domu na Opčinah. Pridi poletno opravljen (poletne obleke, žive barve, morske maske in plavutke...) in pripelji s sabo še kakega prijatelja!

SLOVENSKO STALNO gledališče bo v nedeljo, 27. septembra, ob 17. uri v Marijinem domu pri Sv. Ivanu uprizorilo delo Marka Sosiča *Balerina Balerina*. Igra Lučka

Počkaj, režija Branko Završan. Lepo vabljeni!

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca bo začela delovno leto s praznovanjem svojega zavetnika sv. Vincencija Pavelskega. V ponedeljek, 28. septembra, bo ob 16. uri pri šolskih sestrah pri Sv. Ivanu, ul. delle Doccie 34 v Trstu, sv. maša z nagovorom. Vodil jo bo g. Jože Špeh. Sledila bo družabnost. Vabljeni člani in prijatelji SVK in Kluba prijateljstva.

SLOVENSKA VINCENCIJEVA konferenca in Klub prijateljstva vabita mladino in družine k uri molitve z mašo za duhovne poklice, ki bo v četrtek, 1. oktobra, ob 18. uri v barkovljanski cerkvi.

V NEDELJO, 4. oktobra, bomo v Barkovljah počastili Marijo, Kraljico rožnega venca z mašo ob 8. uri in procesijo ob morju. Prosimo, pridite v narodnih nošah. Zaželjena je prisotnost skavtov.

DVE ŠTEVILKI REVIEJE L'IDEA

NOV UREDNIK PRI REVII L'IDEA

V uredništvo smo prejeli dve številki - 23. in 24. - revije L'idea. Ta izhaja v Trstu že od leta 1993 in se posveča kulturnim, gospodarskim in družbenim vprašanjem. Izdaja jo založba Franco Puzzo, njen sedež pa je na trgu Carlo Alberto 9 v Trstu. Tam imata svoj sedež tudi klub Anthares in družba Progetti d'allegria, ki jo Slovenci poznamo po tem, da je pred časom priredila Prvi pregled novega slovenskega filma.

Največjo novost smo razbrali v uvodnih člankih v 24. številki, iz katerih smo izvedeli, da je prišlo do zamenjave v uredništvu: dosedanjí odgovorni urednik Claudio Del Bianco je odstopil, na njegovo mesto pa je prišel Antonio Giacomini. Vzroke za zamenjavo gre iskati v različnih pogledih na uredniško linijo revije, ki mora biti - po besedah založnika - odprta in svobodna. Prvi daljši prispevek v novi številki pod vodstvom Antonia Giacomini pa je posvečen liku Almeriga Grilza. Le-tega se zlasti tržaški Slovenci žalostno spominjamo zlasti zaradi neofašističnih "kazenskih pohodov" in drugih podvigov, ki jih je Grilz kot eden izmed

najpomembnejših predstavnikov krajevne italijanske skrajne desnice (bil je tudi občinski svetovalec MSI) vodil proti našim ljudem. Tu pa je, zlasti v pogovoru z njegovim tovarišem in kolegom Faustom Biloslavom (kdo se ga spomni kot ujetnika v Afganistanu?), osvetljen lik Almeriga Grilza kot človeka in časnikarja agencije Albatross, ki se je službeno odpravil na razna vrelišča po svetu. To ga je stalo tudi življenje, saj je umrl v Mozambiku leta 1984. Sicer je v 24. številki govor tudi o čedajškem Mitterfestu, o lutkarskem festivalu v Gorici, pobudi Šalom Trst, mednarodnem filmskem festivalu v Benetkah in drugih temah.

Če na kratko pogledamo še 23. številko, vidimo, da je ta posvečena med drugim vprašanju priseljencev, filmskem festivalu v Karlovyju Varyju na Češkem, problematiki tržaških kinematografov, nasploh pa je v obeh številkah podana široka paleta najrazličnejših kulturnih in turističnih ponudb, ki dajejo dokaj popolno sliko tržaške gospodarske, kulturne in družbene stvarnosti.

POSVET SLOVENSKE SKUPNOSTI

ZA SAMOSTOJEN NASTOP

V soboto, 12. septembra, je deželno tajništvo SSK priredilo v Devinu posvet o vlogi in pomenu slovenske stranke v današnjem času in prihodnosti.

V zadnjih letih so se zgodile v našem prostoru velike spremembe: Slovenija je postala samostojna država, v Italiji sta se uveljavila večinski sistem in bipolarizem, v manjšini smo doživeli krizo ekonomskega sistema levice. Kljub temu zgodovinskim dogodkom pa je stanje v naši manjšini paradoksalno vedno enako: Slovenija še vedno ne kaže pravega zanimanja za manjšinske probleme, v Italiji se manjšina politično ne more in ne zna dovolj uveljaviti; za našo levico pa bi lahko rekli, da zanjo berlinski zid v zamejstvu še vedno stoji. Ob vsem tem je doživela SSK še hud udarec ob neuspehu na deželnih volitvah; obeta pa se nam še ostra debata o našem zaščitnem zakonu.

O teh problemih se je razvila med člani stranke živahna razprava, ki jo je težko strniti v kratko poročilo. Po mnenju vseh prisotnih pa bo predstavljala osnovo za priprave na izredni kongres stranke, ki bo potekal konec novembra. Prišla je do izraza zahteva po samostojnem političnem nastopanju. V večinskem sistemu se mora majhna stranka povezovati v koalicije; s tem pa je vedno kaj narobe in v njih gotovo ni pravega poslušanja zahteve narodne manjšine. Zato so prisotni menili, da je prava izbira za narodnoobrambno stranko ta, da mimo obstoječih koalicij brani in zagovarja manjšinske pravice. To mora delati s sklicevanjem na državljanske pravice in na mednarodne dogovore. Temeljne pravice in zahteve naše skupnosti pa so vezane na

ohranjanje jezika, ozemlja in šolstva. Povezava v koaliciji Oljke je sicer omogočila, da je SSK izvolila veliko svojih predstavnikov v razne uprave. V tem času ni slovenskega predstavnika ne v občinskih upravah v Trstu in Gorici in tudi ne v pokrajinskih odborih. Poleg tega nam vlada Oljke ponuja prvi osnutek besedila za zaščitni zakon, ki nas ne more zadovoljiti. Daje namreč možnost, da odločajo o zaščiti Slovencev, občinskim svetom in neki deželni komisiji, se pravi tistim, ki v vseh teh letih niso hoteli ukrepati v korist manjšine. Pozitivni aspekt, ki ga je prinesla Oljka, je bil ta, da smo bili skoraj vsi Slovenci združeni na isti listi. Vemo pa, da je sama levica pokopala Oljko, ker se ji ni splačalo sodelovati v tej koaliciji.

Mnogi so se kritično izrazili tudi o odnosih v manjšini in o skupnem zastopstvu, ki nima več razloga za obstoj, dokler ne bo prišlo do izvolitve Narodnega sveta. Prisotni so izrazili prepričanje, da mora SSK nadaljevati svoje delo. V tem trenutku pa je to mogoče samo s popolnoma samostojnim nastopanjem, tudi če pri tem pride do spora z ostalimi strankami. V današnji družbi obstajajo možnosti za uveljavljanje našega jezika na sodišču, na raznih obrazcih in v stiku z mnogimi upravami; obstajajo tudi državni in mednarodni zakoni, ki jih mora Italija spoštovati in na katere je treba opozarjati.

Vse te teme bodo prišle na dan v debatah po sekcijah in tajništvih in, če jih bo sprejela stranka na svojem prihodnjem izrednem kongresu, bodo postale vodilo za njeno delo v prihodnjih letih.

BŠ

NOVOST NA ŠOLSKE KNJIŽNE POLICE

"MOJ BLIŽNJI SVET", RESNIČNO DOBRODOŠLO DOPOLNILO K NOVEMU OSNOVNOŠOLSKEMU UČBENIKU

IVA KORŠIČ

Temni oblaki so prekrili bleščeče nebo in hladen dež je zabrisal topli poletni čas in z njim tudi letošnji brezskrbni počitniški oddih. V ponedeljek, 14. septembra, so se šolarji vrnili v znanne klopi, najmlajši pa so prvič, nekoliko nezaupljivo, prestopili šolski prag.

Letošnje šolsko leto je učencem tretjih razredov prineslo prijetno novost, učbenik "laboratorij", nov pripomoček za moderne metode poučevanja in učenja, tak pač, ki sledi izzivom našega časa. Knjiga ima naslov *Učimo se v novi šoli*. Izdal in založil jo je Deželni šolski urad Furlanije-Juljske krajine v Trstu. Delo je prevod italijanskega izvirnika Laboratorio per la nuova scuola classe 3, ki ga je uredil Giuseppe Lisciani; v slovenski jezik so ga prelozile prof. Lučana Budal (zgodovina, zemljepis, družbene vede), prof. Vida Bitežnik (naravoslovje) in učiteljica Alenka Cepar (matematika) pod strokovnim vodstvom šolske nadzornice Lucie Barei-Križman, prof. Marie Cenda in prof. Dedomira Klinca. Učbenik je še kar zajeten in urejen na tak način, da je vsako poglavje pri vsakem predmetu razvito na dveh straneh: na levi je razlagalni, pojasnjevalni del, desna stran pa prinaša vaje, vire, navaja tekste raznih piscev - pri zgodovini so npr. povzeti citati iz antičnih avtorjev, toda besedila so nekoliko predelana, pač primerna starosti otrok - skratka dopolnjuje na levi obravnavano

no snov in vabi učence k razmišljanju in samostojnemu raziskovanju. Posamezna poglavja spremljajo fotografije in razlagalne, računalniško izdelane risbe. Ob koncu je še nekaj strani posvečenih preverjanju znanja oz. poznavanja podatkov in razumevanja snovi pri posameznih predmetih.

"Težaško delo", ki so ga opravili prevajalci, je zamudno in zahtevno in preradi pozabljamo nanj, ko imamo prevod v rokah. Kot nam je povedala prof. Vida Bitežnik, so pri prevajanju morali uporabljati čim preprostejši jezik, razumljiv in primeren starostni stopnji otrok pa tudi njihovem poznanju slovenskega jezika. Ta je žal zmeraj revnejši in je v naših šolah veliko "dvojezičnih" učencev, ki se slabše izražajo v slovensčini. Vsak prevajalec ima seveda svoj osebni slog, ki si ga drug ne more prevzeti. Sicer pa so sodelavci med prevajanjem izbranega učbenika spoznali, da je tudi ta, kot vsi učbeniki, ki jih v velikem obilju nudi italijanski pa tudi slovenski trg v matični domovini, za naše učence nepopoln, ker ne prikazuje naše zamejske slovenske stvarnosti. Prof. Budal nam je v pogovoru dejala, da so po tehtnem razmišljanju sklenili, da nikakor ne bi predelovali izvirnika, pač pa da bi dodatke natisnili ločeno v dodatnem zvezku. In tako je seveda po dodatnem naporu, nikoli poplačanem raziskovalno-študijskem trudu vzklik dodatni zvezek poleg učbenika s posrečeno izbranim naslovom *Moj bližnji svet*, ki ga bodo z veseljem prelistavali tudi četrto- in petošolci, kot je z zadovoljstvom ugotovila ravnateljica goriškega ravnateljstva Mirka Brajnik. Na štiriinšestdesetih straneh sta avtorici prof. Lučana Budal, ki je obdelala tri poglavja, in sicer iz družbenih ved, zgodovine in zemljepisa, ter prof. Vida Bitežnik, ki je pripravila poglavje iz naravoslovja - to so prvi koraki v spoznavanju Krasa in njegovih

čudovitih pojavov nad zemljo in pod njo - v jasnem, dojemljivem, predvsem pa nazornem jeziku prikazali vsaka v svoji stroki nekoč in danes naš domači svet-obmejni pas od Beneške Slovenije prek Goriške z briškimi griči do Milj, kjer je strnjeno prisoten slovenski živelj.

Zvezek je moral ohraniti strukturo prevedenega učbenika, zato je gradivo porazdeljeno kot v njem, čeprav posamezna poglavja niso predelana strogo na dveh straneh, ampak tudi na štirih ali šestih. Tudi tu je na desni razlagalni del, na levi so vaje, a tudi kratke razlage. Prof. Budal nam je povedala, da je bilo potrebno žal marsikatero poglavje skrajšati oz. na kakšen način strniti (zvezek je pač imel odmerjeno število strani). Vse gradivo je zasnovano na resni strokovni podlagi, preverjeno po več virih, saj so marsikateri zanimivi podatki prispevali strokovnjaki, arheologi, geografi, raziskovalci Krasa...

Izredno skrbno izbrano besedilo, prežeto z ljubeznijo do slovenskih krajev in predvsem do naših učencev, čudovito dopolnjujejo in bogatijo imenitni fotografski posnetki (176!) in jasno, natančno izdelane tematske karte (16) ter ilustracije (26). Za likovno opremo in splošno oblikovanje zvezka je poskrbel učitelj in slikar Silvan Bevčar. Njegova je seveda tudi grafična zamisel platnice. Pri izdelavi ilustracij je sodelovala tudi njegova sestra Nadja Bevčar. Glavnino izvornih fotografskih posnetkov je nudil prav Bevčar, ki je imel veliko opravka pri izbiri najprimernejših fotografij. S svojimi posnetki so mu prišli na pomoč še drugi amaterski fotografi-ljubitelji narave in narodne dediščine. Med temi so člani kluba 75. Res kvalitetne letalske posnetke (teh je 14) krajine je poklonil mojster fotografije Giuseppe Assirelli, ki mu nenadna neusmiljena smrtna kosa ni dopustila, da bi dočkal izid preglednega zvezka.

Nazorne tematske karte in risbe so ročno izdelane v suhi tehniki z lesenimi pasteli, to namenoma, da bi šolarji spet odkrili risanje z lesenkami in nekoliko opustili "vsemogočne" flomastre. Nastale so izpod Bevčarjevih prstov prav za ta dodatni del učbenika.

Za verodostojne ilustracije, ki ponazarjajo strukturo nekdanjih hiš, sestavo tal, prikaz orodja, posode iz davnih dni..., je Nadja Bevčar uporabila akvarel. Zemljevidi pa so preslikani iz Atlasa Slovenije. Enega, ki prikazuje v reliefu gorski in ravninski svet ob reki Soči, so priredili namenoma za ta naš šolski pripomoček na Inštitutu za geografijo v Ljubljani in je tako doživel prvo objavo. Nekaj fotografskega materiala so nudili razni inštituti v Ljubljani in zamejstvu, muzeji in arhivi. Silvan Bevčar nam je zaupal, da je svoje sodelovanje pri učbeniku doživel kot zelo dragoceno, toda zahtevno izkušnjo.

Vsi trije oblikovalci dodatka k učbeniku so opravili poverjeno nalogo z veliko skrbjo, da bo knjižica dovolj kakovostna in uporabna v času. Finančna sredstva, namenjena šoli, se namreč iz leta v leto krčijo, zato bo pričujoči učbenik domnevno ostal v rabi več desetletij. Tudi zaradi te možnosti so se pisci izognili raznim "minljivim" podatkom.

Učbeniku za tretji razred bi morala slediti še dva za učence četrtega in petega razreda. Ker pa se pri pripravi takšnih knjig pisci srečujejo z najrazličnejšimi težavami, ne vemo, kdaj bosta knjigi zagledali beli dan. Za sedaj se iz srca zahvaljujemo oblikovalcem, vsem sodelavcem in strokovni komisiji za zelo vestno opravljeno delo in jim seveda želimo veliko poguma in vztrajnosti pri izoblikovanju drugih dveh knjig. Prava škoda pa je, da ne bomo doživeli javne predstavitve tako dragocenega dela, saj sta bodisi tržaška na Opčinah v prostorih Zadrudne kraške banke v četrtek, 10. t.m., kot goriška v osnovni šoli O. Župančič v četrtek, 17. septembra, namenjeni le učiteljsstvu.

PRESTIŽNA NAGRADA

Pred dnevi je v Novi Gorici prejel Bevkovo nagrado znani glasbenik prof. Štefan Mauri. To je gotovo lepo priznanje človeku, ki je svoje delovanje poleg poklica posvetil prav glasbi.

Štefan Mauri je predvsem skladatelj. Vodil je pa tudi razne zbornice, med njimi Komorni zbor iz Nove Gorice in z njim žel lepe uspehe. V kompozicijskem delu pa se Mauri posveča v glavnem vokalnemu glasbi, predvsem samospjevu in zboru. Izdal je že vrsto lastnih zbirk, nekatere tudi v Gorici (ZSKP), ki pričajo o njegovi bogati in pomembni umetniški ustvarjalnosti. Veliko skladb je napisal na besedila pesnikov Alojza Gradnika, Srečka Kosovela, Ljubke Sorli in Franca Balantiča.

Nagrajencu iskreno čestita tudi naš list!

NA OBISKU V ŠTEVERJANU

V IMENU SESTRE MIHELANGELE

KRISTINA BEDNARIK

"Veriga prijateljstva in ljubezni, ki jo je začela graditi s. Mihelangele v Sloveniji in povezovati s prijatelji onkraj meje, še vedno živi. Toliki med njimi so želeli videti njen rojstni kraj in po njeni smrti obiskati njen grob."

S temi besedami je nas, Števerjance, na začetku maše nagovorila s. Edit; ta je po smrti s. Mihelangele prevzela delo, ki ga je pred 25 leti začela naša rojakinja. Ta o-

bisk so skupaj s sestro s. Mihelangele gospo Marijo Maraž že več časa načrtovali in prejšnjo nedeljo, 13. t.m., je končno prišlo do njegove urešničitve, žal pa med nami ni bilo več pokojne Marije.

Prijateljstvo bolnikov in invalidov, ki ga danes vodi s. Edit, je v Sloveniji zelo obširna skupina. Poleg priložnostnih srečanj prirejajo njegovi člani vsaki dve leti razstavo, del poletnih počitnic pa preživljajo

s pomočjo italijanskih dobrotnikov pri morju v Lignano. Majhna skupina teh (približno 50 skupaj s sodelavci) nas je v nedeljo obiskala v spremstvu sestre Edit, sestre Helene, sodelavcev in bolniškega župnika Mira Šlibarja, ki je skupaj z našim domačim župnikom Antonom Lazarjem daroval sveto mašo. Oblikovali so jo naši gostje, brali so berila in uvod v očenaš ter peli psalm. Z njihovim sodelovanjem je bila sv. maša lepša in bogatejša. Po maši smo jih v Sedejevem domu pogostili s kosilom, ki sta ga organizirala zakonca Nada in Stojan Peršič (veliko dobrega delata za invalide in bolnike) s pomočjo sina Marije Maraž in nečaka s. Mihelangele Marjana z družino, sorodnikov ter nekaterih vaščanov. Po kosilu so se še malo razvedrili na dvorišču Sedejevega doma s priložnostnimi igrami.

Hvala vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da so se naši gostje med nami dobro počutili, njim pa še enkrat hvala za prijetno srečanje. V imenu s. Mihelangele bomo vedno veseli njihovega obiska v našem Števerjanu.

IN MEMORIAM

RUDI BRATUŽ:
STOLETNICA
ROJSTVA

Dne 10. septembra je poteklo sto let, odkar se je v Gorici rodil Rudi Bratuž, znan goriški kavarnar in javni delavec. Gotovo se še danes zlasti starejši Goričani s prijetnimi občutki spominjajo znane slovenske kavarne v ul. Mameli ob travniški cerkvi, ki jo je imel dolgo vrsto let Rudi Bratuž z ženo Marijo Fornazarič iz Bilj. Ta kavarna je bila vse skozi nekako središče Slovencev iz mesta in okolice, pa tudi iz drugih krajev, in rojakov iz Slovenije in zdomstva. Tu so klienti imeli na razpolago skoraj vse možne časopise in revije v italijanskem, slovenskem in nemškem jeziku. V tem oziru je bila Bratuževa kavarna v našem mestu gotovo edinstvena.

Rudi Bratuž se je nato pred nekaj desetletji z ženo izselil v Kanado k hčerki Damjani, znani pianistki in muzikologinji. Hčerka Bogdana pa je bila igralka pri Stalnem slovenskem gledališču v Trstu. Rudi Bratuž je umrl v Kanadi leta 1982.

Pokojni Rudi Bratuž se je že kmalu po vojni začel udeleževati tudi na politično-upravnem področju. Leta 1948 je prvič kandidiral za goriški občinski svet na listi Slovenske demokratske zveze. Nato je v tem mestnem organu bil še dve mandatni dobi. Več časa je bil tudi pokrajinski svetovalec.

Z UMETNOSTJO OBDAROVANA JESEN

PODOBE IZ GORIŠKE

IGOR DEVETAK

Goriške javne uprave so v sodelovanju s krajevnimi ustanovami že posejale Goriško z razstavami del umetnikov, ki so doma v naših krajih. Odbornica za kulturo pri goriški pokrajini je s podporo nekaterih občinskih uprav in s sodelavci z obeh strani meje sprožila širokopotezno razstavno akcijo z naslovom *Contemporanea Sodobna umetnost 98* in zaobjela široko paleto umetniških zvrsti - od slikarstva in kiparstva do fotografije in reklamne grafike - in pa širok goriški prostor, ki se tokrat ni ustavljal na meji. Med razstavišči - Gorica, Krmin, Gradišče ob Soči, Trzič, Gradež... - je namreč tudi Štanjel. Ob ustvarjalcih iz Italije, med katerimi je kar nekaj Slovencev, pa so svoja dela prispevali tudi ustvarjalci iz Slovenije. Ker so vsi likovniki živeli in delujoči, mnogi tudi zelo mladi, in so razstavljeni dela praviloma nastala v zadnjih treh letih, naj bi razstave odkrivala poti umetniškega snovanja na Goriškem. Ne gre za gibanja ali silnice, temveč za večinoma samostojne in posamične poti. Eni se očitno navezujejo na tokove sodobne umetnosti, drugi pa so bolj uglašeni na krajevno razsežnost. Čeprav je razstavna akcija pod pokroviteljstvom pokrajine in priznanih poznavalcev umetnosti, Italijanov in Slovencev, široko zastavljena,

jo pestijo odsotnost nekaterih zaslužnih likovnikov, pomanjkanje premišljenega vsebinskega okvira in ponekod tudi neprimernost razstavnih prostorov. Kljub jasnim sledovom improvizacije je pobuda, ki bo trajala do oktobra, dragoceno izhodišče za bodoča prizadevanja.

V Gorici gre zabeležiti še eno razstavo, ki so jo postavili v galeriji goriškega avditorija v ulici Roma. Vsebinsko izhodišče - srečanje med poezijo in umetniško grafiko - in izbor kvalitetnih del petih mladih, obetavnih goriških likovnikov predstavljata še najbolj zgovorno dejstvo, da ni Gorica na umetniškem področju, zlasti v italijanskem krogu, le posrednik umetniških prizadevanj tujerodcev. Masimiliano Busan, Paolo Figar, Paola Gasparotto, Stefano Ornella in Claudio Mrakič (na sliki) so verze treh pesnikov, med katerimi je Slovenec To-

mi Vrečar, prevedli v izvirne, sebi zveste, podobe. O likovnikih naj povemo le to, da so se spoznali na beneški akademiji (Mrakič, ki je dokončal ljubljansko akademijo, se jim je pridružil kasneje) in umetniško delovanje združujejo s prijateljstvom. Med sabo se cenijo, si izmenjujejo poglede na delo ter se predstavljajo s skupnimi močmi. Tudi zato je pri njih opaziti neprestano zorenje. Dokaz je kot nalašč ta razstava, h kateri so prispevali dela v zahtevnih in strogih grafičnih tehnikah. Te, kakor poezija, ne dopuščajo laži in ne potvarjanja. Ker ima grafika častno tradicijo in je tudi danes umetnikom izziv, je razstavljalcem pomagal mojster Corrado Albicocco, v čigar videmski delavnici se rojevajo izpod stiskalnice žlahtni grafični listi Safeta Zeca, Emilia Vedove, Giuseppeja Zigaine, Franca Duga...

DAROVI

ZA POTRESENE v Posočju: N.N. 200.000 lir.

ZA MPZ Rupa-Peč: Helka Devetak 200.000 lir.

ZA SEMENIŠČE v Vipavi: Marija Pavletič v spomin na Vido Cijan 50.000; K.M. 200.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: družini Čevdek in Paravano v spomin na Oskarja in Vido 200.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: Tadej 5.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: Alma in Karolina v spomin na Bruna 50.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: Tatjana Ožbot Luxa 50.000; Ivanka Tomsig 35.000; Albert in Romana ob poroki 170.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: ob 22. obletnici smrti Alfonza Grudine žena Marija 50.000 lir.

MARIJA GRUDINA v zahvalo 100.000 lir za Sveto goro in 100.000 za cerkev sv. Ivana. ZA MISIJON patra Kosa: N.N. Rupa 150.000 lir.

OBVESTILA

SLOVENSKO PODJETJE v Gorici išče uslužbenko za mesto tajnice. Tel. 0481-531160.

MOLITVENA SKUPINA patra Pija Regina Coelis se bo zbrala ob 30-letnici smrti patra iz Pietralcine v sredo, 23. t.m., pri kapucinih v Gorici. Ob 16.30 molitev, ob 17.30 evharistični blagoslov, ob 18. uri rožni venec, ob 18.39 maša, ki jo bo daroval nadškof Bommarco. Vabljeni posamezniki in skupine.

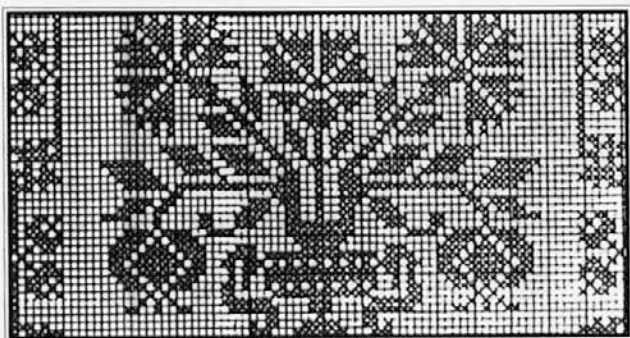
ČESTITKE

Ob rojstvu malega ERIKA čestitajo člani zbora Rupa-Peč Valterju in Valentini Berlot.

BISERI LJUDSKE OBRTI PRI NAS

DOBERDOB IN
SLOVENSKI NAGELJ (1)

DARIO BERTINAZZI

Izris nageljna iz l. 1680 iz Engadina v Münstertalu

Narodna obrt, ponekod ji pravijo tudi ljudska obrt, ima pri posameznih narodih svojstveno mesto in pomen. Vanjo spadajo zlasti vse oblike narodnih vezenin, ki so in bodo ostale del izvirnosti posameznega naroda kot tudi posameznih narodnostnih področij. Tudi naše pranone in none so rade vezle, "štikale". Poznale so najrazličnejše vezilne tehnike, marsikatera pa je imela rada tudi križce. Italijani temu pravijo "punto in croce", v pogovornem jeziku pa "punto croce". Še danes v marsikaterem domu ob večjih praznikih z veseljem pogrnejo na mizo umetelno izvezene prte. So pa tudi domovi, ki se ponašajo z bogato vezelnimi zavesami, s prtčki in ce-

lo tapiserijami. To narodno blago, ki ima celo svoj terapevtski pomen, saj se oseba, ki to dela z veseljem, ob delu umiri, žal vedno bolj izpodrivajo kupljeni, velikokrat zelo kičasti predmeti, ki polnijo naše domove.

Gorenjska se ponaša z ljudsko umetnostjo vezenjas križci iz obdobja od 16. do 19. stoletja. Veznine imajo značilno motiviko in se delijo v tri sklope. Ene so vezene na domačem grobem platnu z volneno in laneno nitjo v prevladujoči rdeči in modri barvi. Druge so vezene na finejšo platno in so jih izdelovali po gradovih in samostanih. Tretje pa so bile vezene na fino platno z bombažno nitjo in jih srečujemo v 19. stoletju, ko

so krošnjariji dobesedno preplavljali naše kraje. Ti izdelki ljudske obrti so še najbolj ohranjeni.

Petega avgusta smo v Doberdobu praznovali god Marije Snežne (Snežnice, kot ji pravimo). Na ta dan je tudi naša "obljubljenca", to se pravi, da je vaški zaobljubljen praznik. Domnevamo, da so naši predniki uvedli ta praznik, ker jih je Mati Marija rešila pred kugo. Letos pa je bil ta praznik še bolj doživet kot prejšnja leta. Udeležila se ga je polna cerkev vernikov, kar je naši župnijski skupnosti lahko v ponos. Kip Marije Snežne je bil spet praznično okrašen, kot je bilo to še v navadi pred petindvajsetimi leti. Poleg tega pa je bil na oltarju tudi nov vezeni prt, ki ga je g. Ambrož Kodolja blagoslovil. Zanimivo je, da je ta prt svojstven in je gotovo enkrat, ker jih ni podobnih daleč naokoli. V Münchenskem narodnem muzeju imajo izredno bogato zbirko starih motivov na lesu, kamnu, usnjju, svili, platnu ali pa železu. Naš župnik je pred leti odkril na delčku lanenega prta zelo lep motiv. Z velikim potrpljenjem ga je s pomočjo kustosa izrisal, dopolnil in uredil barve. Tako smo dobili stiliziran nagelj iz leta 1680 s križnim vdomom. Taka so izdelovali v dolini Münster v Engadinu v Švici.

DALJE

PRESEDNIK
ANTONIONE V GORICI

V torek, 15. t.m., je bil gost goriških upravnih organov predsednik deželne uprave Roberto Antonione. Sprejeli so ga predsednik pokrajine Giorgio Brandolin, goriški župan Gaetano Valenti in vrsta županov goriških občin. Ugledni gost je prišel, da bi se bolje seznanil s problemi tega področja in da bi se pogovoril predvsem o reformi krajevnih uprav ter decentralizaciji deželnih pristojnosti. Valenti je podčrtal zahtevo, naj dežela financira praznovanje tisočletnice prve pisne omembe Gorice, nato naj podpre smotno preobrazbo čezmejnega gospodarstva in naj finančno omogoči preustroj splošne bolnišnice. Velik poudarek je bil dan mednarodni vlogi Goriške. Doberdobski župan Lavrenčič je predočil težave slovenske manjšine in zahtevo po dobrem zaščitnem zakonu. Števerjanski župan Corsi pa se je osredotočil predvsem na probleme Briške gorske skupnosti in na zakone za financiranje in delovanje občin.

NOVO OBČINSKO
GLEDALIŠČE ZA KRMIN

Velik dogodek na Krminskem: v petek, 11. t.m., so slovesno odprli prenovljeno občinsko gledališče prijaznega mesteca pod Krminsko goro, kjer živijo Italijani, Furlani in Slovenci. Lepa priložnost, da krajani lahko zavestneje zazivijo svojo bogato in posebno kulturno identiteto na temelju tradicije v perspektivi vse odprtejših časov. Gledališče je blagoslovil nadškof Bommarco, svečanost pa je simpatično vodil Bruno Pizzul.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu

■ Četrtek, 24. septembra 1998, ob 20.30: predstavitev publikacije

ŠTANDREŽ 1927-1947

OD FAŠIZMA DO ZAVEZNIŠKE VOJAŠKE UPRAVE

Avtor Damjan Paulin

Knjigo bo predstavila prof. Lučana Budal. Sodeluje Mešani pevski zbor Štandrež pod vodstvom Tiziane Zavadlav.

Po predstavitvi knjige bo v spodnjih prostorih župnijskega doma

ODPRTJE RAZSTAVE FOTOGRAFIJ,
DOKUMENTOV IN PREDMETOV
"ŠTANDREŽ 1927-1947"

Razstava bo odprta do ponedeljka, 28. septembra 1998: ob delavnikih od 20. do 22. ure, v nedeljo od 9. do 13. ure.

■ V petek, 25. septembra 1998, bo ob 20. uri v župnijski cerkvi v Štandrežu sveta maša za organista in zborovodjo Franca Lupina ob 20-letnici smrti.

17. IZVEDBA MEDNARODNEGA NATEČAJA

TEKMOVANJE LIPIZER
BREZ ZMAGOVALCA

V nedeljo, 13. t.m., se je s slavnostnim koncertom nagrajencev v mestnem avditoriju končal letošnji 17. mednarodni violinski natečaj Rodolfo Lipizer. Kot je že tradicija, je mlade soliste na ključni akademiji spremljal romunski filharmonični orkester Paul Costantinescu pod taktirko Ovidiua Balana.

Tretjič v zgodovini goriškega natečaja se je zgodilo, da strokovna žirija ni podelila prve nagrade, ker je bila pač

mnenja, da si je nihče od finalistov ni zaslužil. Najboljši je vsekakor bil izraelski violinist Daniel Kobylansky, ki si je prisvojil drugo nagrado, tretjo je žirija pod vodstvom skladatelja Sylvana Bussottija podelila Francozu Francaisu Sochardu; četrti se je uvrstil Kowoon Yang iz Južne Koreje, peta ex aequo Rus Evgenij Stembolski in dvanajstletni Srb Nemanja Radulović, šesti Anglež Jack Liebeck.

POGOVOR / ANDREJ FURLAN

O ROMAR MOJ...

OGLEJMO SI MUZEJ REZIJANSKIH LJUDI

ERIKA JAZBAR

V petek, 4. septembra, se je v Reziji končal 18. Slovenski mladinski raziskovalni tabor. Zamisel letošnjega dela je bila nekoliko drugačna od prejšnjih, saj je na terenu delovala ena sama skupina, ki je v skoraj dveh tednih zbirala podatke in material ne le za vsakoletno brošuro, temveč za zameetek pravega krajevnega muzeja. Omenjeno strukturo so odprli v Bili na zaključni dan v eni od barak, ki so bile postavljene leta 1976 po potresu, ki je hudo prizadel Furlanijo.

O namenu in uspehih letošnjih raziskav, ki so jih priredili že tretjič v Reziji, smo se pogovorili z mentorjem Andrejem Furlanom, ki je skupaj s kolegi vodil petnajst mladih slovenskih raziskovalcev z Goriškega in Tržaškega in sledil njihovemu delu. Najprej smo ga vprašali za splošno oceno letošnjega tabora.

"Kljub zahtevnemu delu je ocena letošnjega raziskovalnega tabora zelo pozitivna. Posebno razveseljuječe je bilo dejstvo, da so mladi suvereno in zrelo pristopili k delu in s samozavestjo sodelovali tudi pri samem snovanju našega projekta. Zelo delavni so bili, zavedali so se namreč, da so ravno oni glavni akterji, kajti poskrbeli so za vse, od žaganja panojev in barvanja sten do zbiranja gradiva in stika z domačini."

Kako ste snovali novi rezijanski muzej?

Muzej v Bili želi biti predvsem muzej rezijanskih ljudi. Omenjeno vodilo je obiskovalcu takoj jasno, saj so na postavljenih fotografijah glavni protagonisti rezijanskih ljudi v različnih zgodovinskih obdobjih in okoliščinah. Naša pobuda spada namreč v širši načrt spoznavanja in ohranjanja rezijanske kulture, obe-

nem pa tudi krepitev zavesti teh slovenskih ljudi, ki tako doživljajo svojo preteklost in sedanost, obenem pa se tudi zavedajo, da pripadajo posebni kulturni stvarnosti, k rasti katere so pripomogli tudi oni sami.

Ideja stalne muzejske zbirke je bila osnovana za tri muzejske in vsebinske enote. Prvi vsebinski sklop smo predstavili ob koncu letošnjega raziskovalnega tabora; muzejska zbirka v Bili nam predstavlja dolino rož v prejšnjem stoletju do današnjih dni. Omenjena zbirka se deli v dva glavna vsebinska dela, in sicer obdobje pred potresom iz leta 1976 in po njem, ki predstavlja v zavesti rezijanskih ljudi prelomnico, saj se je huda preizkušnja zarezala tudi v to zemljo. Preteklost ponazarjajo slike in pričevanja o arhitekturi, delu na planinah, obrteh; objeli smo tudi problematiko izseljenstva, medtem ko je drugi sklop namenjen obdobju po potresu od razdejanja vasi, ki ga je povzročil potres, do življenja v barakah in obnovitvenih del.

Kaj pa boste prikazali v muzejskih zbirkah, ki so v pripravi?

V prihodnjih dveh letih načrtujemo, v sodelovanju z re-

zijanskim društvom, ki je nastalo pred nekaj letih ravno v te namene (*Associazione culturale Museo della gente di Val Resia*), še dve stalni muzejski zbirki v drugih vaseh doline rož. V načrtu imamo namreč še dve vsebinski tematiki, in sicer problematiko rezijanskega izseljenstva ter v sklopu naravnega parka Julijskih Predalp uresničitev neke vrste ekomuzeja, ki bi ponazarjal rezijanskega človeka in naravo oz. okolje, v katerem živi.

Kje ste oz. boste črpali material za omenjene zbirke?

Odprije krajevnega muzeja pomeni uresničitev večletnih prizadevanj in želja domačega prebivalstva, občinske uprave, prosvetnih delavcev in ne nazadnje tudi raziskovalcev prejšnjih let. Material predstavlja sad večletnega dela prejšnjih raziskovalnih taborov (1989, 1994), zelo pogosto, in to predvsem v zadnjih letih, pa so nam sami Rezijani priskočili na pomoč in nam prinesli ali posodili fotografije ali nam posredovali zanimive podatke iz geografije, etnografije, zgodovine, naravoslovja, s katerimi smo preučili tudi nekatere specifičnosti življenja, jezika in okolja, v katerem živi ta posebna slovenska skupnost v Italiji. Treba je poudariti, da se je odnos rezijanskih ljudi do raziskovalcev v treh taborih kakovostno obogatil, saj so nas letos zelo prisrčno sprejeli, pričakovali so nas in, ko so videli, da nastaja muzejska zbirka, so bili pripravljeni nam pomagati in prispevati domač material.

FOTO BUMBACA

Kakšno vlogo pa je imela občinska uprava?

Paletijeva občinska uprava je bila v zadnjih letih pobudnik številnih načrtov za ovrednotenje rezijanskega jezika in kulture. Treba je povedati, da so rezultati danes vidni, saj se je odnos Rezijana do lastne kulturne specifične spremenil, ponosen je nad svojim jezikom in se sam zaveda posebnosti skupnosti, kateri pripada. Občinska uprava je pravi kulturni spodbujevalec; podpirala je seveda tudi realizacijo muzeja in to nam je zelo pomagalo tudi pri stikih z domačini.

Kdaj si obiskovalec lahko ogleda muzejsko zbirko v Bili?

Muzejska zbirka je na ogled v popotresni baraki na cesti, ki pelje iz Bile v Ravanco. Delo sicer še ni dokončano, treba je še prirediti predvsem trojezične tekste v "knjižno" rezijansčino, saj so zaenkrat napisani v rezijansčini iz Bile. Razna izpopolnitvena dela bomo sklenili predvidoma aprila ob začetku nove turistične sezone in takrat bo zbirka na ogled vsak dan.

Obiskovalci, ki si želijo v Rezijo na ogled zbirke, pa lahko kličejo na urad ZSKD v Solbico in se zmenijo za obisk.

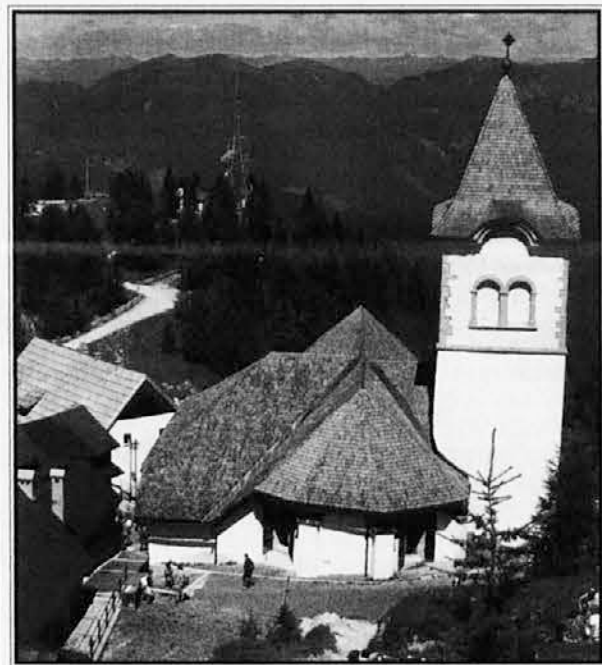
POLETNI UTRINEK S SVETIH VIŠARIJ

Prejšnji teden smo obhajali praznik Marijinega rojstva, ki ga imenujemo tudi Mali šmaren. Običaj je že, da od 15. avgusta, t.j. od Velikega šmarna, pa do Malega šmarna, širimo po Slovenskem in drugod množično romamo na Marijina božja pota. Septembar je čas, ko vrhunec romarske sezone postopoma pojenjuje in tako je tudi na Sv. Višarjah, ko se v začetku oktobra romarska sezona prekine.

Podpisani sem letošnjega avgusta po desetih letih obiskal Sv. Višarje in dobil vtis o primeren duhovni postrežbi romarjev. Na tej starodavni božji poti so številni romarji letos srečevali msgr. Dionizija Mateuciga, novega župnika v Žabnicah, kinosi tudi neposredno odgovornost za Sv. Višarje. Pomagala sta mu prav tako beneški Slovenec Lovrenc Petricig, ki kot duhovnik deluje na Koroškem, in velik prijatelj Višarij, upokojeni župnik Jožko Kragelj, ki sedaj živi v Vipavi. V zakristiji pa smo srečali sestro notredamko iz Go-

rice Adolorato (Anico) Deventak, rojakinjo iz Mirna, ki že več let zapored prizadevno pomaga v cerkvi kot zakristanka.

Iz statističnih podatkov je razvidno, da na Sv. Višarje prihaja največ Slovencev, sledijo jim Italijani in Nemci. Tako kot v preteklosti je to tudi danes mednarodna božja pot, kjer se srečujejo ljudstva, živeča v tem delu Evrope in si pod Marijnim varstvom prizadevajo za mir in sožitje. V tem duhu potekajo tudi bogoslužja v cerkvi, kjer se v mašnih besedilih in drugih molitvah ter v pesmih enakopravno prepletajo slovensčina, italijansčina in nemščina. Cerkev tako na nazoren način izpričuje, kakšni naj bodo odnosi v bodoči Evropi, ki naj temelji ne samo na gospodarskih, političnih in vojaških povezavah, temveč tudi v spoštovanju malih narodov in manjšin. V tem duhu deluje tudi videmski nadškof msgr. Alfredo Battisti, ki so mu Sv. Višarje ter njihov duhovni in kulturni pomen še posebej pri srcu.

Vsakokrat obisk Sv. Višarij je gotovo duhovno bogat dogodek, saj se tu stikajo Marijine milosti in naravne lepote. Z Višarij je le ura hoda na bližnji greben Lovca, visokega 2071 metrov nad morjem, odkoder imamo prekrasen razgled na take vrhove, kot so Mangart, Jalovec, Jerebica, Viš, Montaż, na severu seže pogled na Koroško in še dalje v Avstrijo, na severozahodu pa celo do visokih tur z najvišjim vrhom Grossglocknerjem. O Sv. Višarjah, ki ležijo na višini 1792 metrov, se lahko poučimo v različnih knjigah. Župnik v Ukvah Mario Goriup je leta 1991 pri čedajskem Domu izdal obsežno knjigo v italijansčini *Il santuario Monte Lussari in Valcanale*, letos pa je izšel tudi popravljen ponatis Kragljeve knjige *Svete Višarje. Kratek vodnik v zbirki Sakralni spomeniki Primorske*.

In še na eno stvar naj opozorimo v zvezi z Višarjami. Romarski cerkev je leta 1930 s stenskim slikam okrasil Tone Kralj, po vojni, leta 1960, pa je poslikavo še dopolnil. Gre za versko in pripovedno bogate slike, ki se s svojo živopisano barvitostjo romarju trajno vtišnejo v spomin.

MV

EVROPA NARODOV (34)

VIDA VALENČIČ

Dragi bralci in bralke, rubrika *Evropa narodov* se z današnjo številko zaključuje. To še zdaleč ne pomeni, da se je seznam manjšin v Evropi izčrpal. Naš vpogled v ta pisani mozaik kultur, jezikov, pogledov na življenje se je želel predvsem osredotočiti na bolj znane in številnejše manjšine, to pa iz želje, da bi lahko uvodoma spoznali, kako raznolika je ta naša skupna evropska hiša, o kateri danes toliko govorimo.

Še in še bi se lahko razpisali in mogoče se bo še našla priložnost, ko bo na vrsti tudi manj znani manjšinski svet, ki se nikoli ne znajde na časopisnih straneh z razliko od Baskov, Kataloncev ali pa Se-

vernih Ircev. V vseh evropskih državah, razen Portugalske, lahko najdemo manjšinske narode, ki so bolj ali manj (ali pa sploh nič) priznani od države: Gradiščanski Hrvatje v Avstriji, Retoromani v Švici, Grki v italijanski Apuliji, Makedonci v Grčiji in še bi lahko naštevali. Skupnega imajo morda le svojo težko oprijemljivo "manjšinskost", neko zavest, da pripadajo nekako dvema enotama (dvema narodoma?, dvema državama?), obenem pa mogoče nobeni. Spomin me ob tej misli vleče nazaj v otroška leta, ko sem se naključno znašla v družbi slovenskih prijateljčkov iz matice, ko so se na ekranu igrale Olimpijske igre: "A misliš, da bodo zmagali tvoji (Italijani)?" Prepričana sem, da

je bil to eden prvih trenutkov, ko sem zares doumela, kaj pomeni biti manjšinec.

Dalje bi lahko razpravljali o tej manjšinski zavesti, vpogled v širšo Evropo pa je imel predvsem namen zblížiti geografsko (včasih pa tudi kulturno) oddaljene realnosti, od katerih se lahko marsikaj naučimo, hkrati pa nam nudijo tudi možnost, da sami sebe pogledamo z določeno razdaljo. V vsakodenski utrinek sem vključila predvsem tisto značilnost, zaradi katere se mi je določena manjšina najbolj vtisnila v spomin; vsak od vas bi seveda našel ducat drugih zanimivosti o vsakem narodu, ki bi pritegnile njegovo pozornost. In prav to je pomembno: da so ti "mali" narodi pritegnili pozornost. Do drugič lep pozdrav vsem.

KONEC

TABOR SLOVENSkih PIHALNIH ORKESTROV

IZOBRAŽEVALNI TABOR V TOLMINU

ADA KLINKON

V organizaciji Slovenskega sklada za ljubiteljske kulturne dejavnosti pa tudi Tolminskega dijaškega doma in Zveze kulturnih društev Tolmin se je pred kratkim izobraževalo 180 mladih godbenikov iz skoraj vseh slovenskih pihalnih godb iz zamejstva.

Namen glasbenega Tabora v Tolminu je bil izobraževati mlade glasbenike. Le-tem so izvedeni predavatelji predstavili nove pristope k dirigranju in igranju glasbil, nove skladbe ter literaturo.

Sadove dela so prisotni pokazali na dveh koncertih v Tolminu 26. in 27. avgusta. Organizatorji, med katerimi sta se posebno izkazala Vladimir Brlet in Igor Teršar iz Ljubljane, so povabili na ta dan v Tolmin tudi pihalni orkester Sint Joris iz Nizozemske, ki je na

nastopu prikazal godbo v gibanju. Gostje so s figurativno dejavnostjo posebno očarali številno publiko.

V koncertnem programu, ki so ga predstavili udeleženci Tabora '98, so bili najprej zastopani slovenski skladatelji, kot so R. Kokošar, V. Štrucl, sledile so še skladbe L. Leška, W. Löfflerja, J. Wagnerja in drugih. Nato so nastopile kormorne skupine pihal in trobil.

Mladi godbeniki so tudi v drugem delu koncerta pokazali visoko mero uigranosti, ki je prišla do izraza v zahtevnih skladbah sodobnih skladateljev, kot so R. van Beringer, J. Padilla, J. de Meij, J. Swearingen itd. Res lepo je bilo poslušati to skupinsko in ubrano igranje. Upati je, da se bodo mladi godbeniki še naprej tako uspešno in ustvarjalno družili.

SLOVESNOSTI OB 50-LETNICI MESTA

NOVA GORICA HOČE POSTATI MESTO EVROPSKEGA DUHA IN RAZSEŽNOSTI

MARJAN DROBEŽ

Seznam proslav, prireditve, otvoritev novih stavb in drugih dogodkov, ki so jih pripravili v počastitev 50. obletnice nastanka Nove Gorice, je zelo obsežen, izvajali ga bodo do 10. oktobra. V našem časniku smo o jubileju že nekajkrat poročali, zato tokrat pišemo le o novostih s proslavljanja, ki so nemara pomembne in zanimive, pa jih doslej še nismo obravnavali.

Na slavnostnem zasedanju mestnega sveta Nove Gorice v soboto, 12. septembra, je župan Črtomir Špacapan med drugim menil, "da smo za vse slabo, kar se je dogajalo ali se dogaja v mestu, pravzaprav v veliki meri krivi sami". To slabo naj bi bila tudi naziranja in trditve v nekaterih okoljih, "da Nova Gorica nima duše". Po mnenju župana bi se morali meščani vprašati, "kaj so naredili sami, da bi Nova Gorica imela dušo. Pri tem prebivalci prihajajo v nasprotje sami s seboj, saj bi nekateri želeli imeti mirno mesto brez velikih želja in ambicij, spet drugi pa menijo, da bi morala Nova Gorica postati živahno in evropsko naravnano središče Goriške".

Zanimiva je njegova misel, "da se danes svet drugače vrti, kot pa se je nekoč. Sodelovanje s sosednjo Gorico je bilo v prejšnjih letih predvsem manifestativnega značaja, kar seveda ni nič slabega, a razen političnih točk, kaj prida ni prineslo. Zato ne vem, zakaj se moramo vedno primerjati le s Kopro ali Mariborom. Nova Gorica se mora primerjati z Vidmom, Celovcem in z drugimi evropsko razvitimi in uspešnimi mesti".

V govoru na osrednji slovesnosti ob jubileju mesta je tudi ponovno obravnaval odcepitev Šempetra in Vrtojbe, kjer so ustanovili svojo občino. To je tema, ki jo novogoriški župan sicer večkrat, predvsem polemčno, načinja. Tokrat je dejal naslednje: "Naš razvoj bo temeljil na prihodnosti, kar pa očitno ni pogodu nekaterim, ki bi se radi povrnili nekaj desetletij nazaj in v naše kraje vnesli provincializem in zapečkarstvo namesto odprtosti v Evropo in svet. Iz tega je nastala tudi nerazumljiva delitev občine, ki ni posledica politične, ampak povsem človeške odločitve. Mestna občina z odcepitvijo Šempetra in Vrtojbe ne bo prav nič izgubila, kvečjemu pridobila, zato ne razumem preplaha, ki je nastal."

Črtomir Špacapan je v govoru na zasedanju mestnega sveta zatrdil, da se občina Nova Gorica hitro razvija in presega državno povprečje. "Po povprečnem dohodku na prebivalca smo na tretjem mestu v Sloveniji, daleč pred

tistimi, s katerimi nas včasih primerjajo. Po številu brezposelnih oseb smo bistveno pod državnim povprečjem, po dodani vrednosti na prebivalca pa smo že na drugem mestu v Sloveniji."

Na slavnostni seji je župan tudi napovedal, da bo občina še pred koncem tega leta objavila razpis za izdelavo urbanističnega načrta. O pomankljivostih urbanizma in arhitekture v petdesetih letih razvoja Nove Gorice je v prilogi *Primorskih novic* zapisal veliko kritičnih ugotovitev arhitekt Vinko Torkar. Opozoril je, da je danes, po petdesetih letih, Nova Gorica predvsem igralniško mesto. Hoteli smo zgraditi nekaj moralnega, humanega, a ker se vse sprevača v obup, smo na koncu z Novo Gorico zgradili simbol kapitalizma. To tudi zaradi tega, ker so se odločitve in rešitve o urbanističnih in arhitektonskih zasnovah začele seliti iz rok v roke, s foruma na forum in z vedno večjo samovoljo menjajočih se projektantov. V primeru Nove Gorice je vse doslej veljalo pravilo, da je drugi mož vedno uničil zasnovo prvega, tretji je uničil zasnovo drugega, četrti tretjega in tako naprej."

NOV ZDRAVSTVENI DOM: VELIK DOSEŽEK

V okviru slovesnosti ob 50. obletnici mesta je bilo v soboto, 12. septembra, v Novi Gorici tudi srečanje brigadirjev, ki so sodelovali pri graditvi prvih velikih objektov in infrastrukturi v mestu, regulaciji potoka Lijak v spodnji Vipavski dolini in pri gradnji železniške proge Sežana-Dutovlje. V 53 delovnih brigadah iz vse tedanje Jugoslavije je sodelovalo skupaj več kot 10.700 fantov in deklet. Pozdravni nagovor je imel predsednik države Milan Kučan, ki je tudi sam kot brigadir sodeloval pri gradnji neke ceste.

Morda najbolj pomemben dogodek pri proslavljanju pa je bila otvoritev novega zdravstvenega doma (na sliki), ki je tudi največji dosežek slovenskega zdravstva v zadnjih letih. Naložba zanj je znašala okrog 800 milijonov tolarjev, denar pa so zbrali v Novi Gorici. Nove ambulante za osnovne in specialistične preglede ter zobozdravstvo obsegajo skoraj 2.500 m² prostora. V Novi Gorici in v bližnjem Šempetru delujejo sedaj trije zdravstveni domovi, ki so namenjeni približno 60 tisoč prebivalcem Goriške, sprejemajo pa tudi paciente iz Italije.

ZAHTEVA PO NOVIH OBČINAH

V Sloveniji imajo zdaj 192 občin, toda z razvojem krajevne samouprave naj bi jih ustanovili še 16. Zahtevajo jih krajevne skupnosti na posameznih območjih, pri čemer naj bi nove občine ustanovili še pred krajevnimi volitvami, ki bodo najbrž 22. novembra. To zahtevo so predstavniki krajevnih skupnosti izrazili tudi na nedavnem srečanju s predsednikom državnega zbora Janezom Podobnikom. Odgovoril je, da bodo o morebitnem povečanju števila občin v Sloveniji lahko razprav-

ljali šele prihodnje leto, delovati pa bodo lahko začele šele čez štiri leta, ko bodo nove volitve. Po predlogu krajevnih skupnosti naj bi novi občini dobila tudi Podnanos na Vipavskem in Branik, nekdanji Rihemberk. Kot poudarja državni podsekretar v ministrstvu za lokalno samoupravo Milan Železnik, ponekod menijo, da bi kot majhne in samostojne občine delovali bolje. Vendar bi v primeru, da bi zainteresirani kraji postali samostojne občine, iz državne blagajne sicer dobili več denarja, a pre-

vzeti bi morali tudi vse obveznosti. Med drugim bi morali plačevati tudi osnovno šolstvo, otroške vrtce in javno razsvetljavo, za kar jim kot krajevnim skupnostim zdaj ni treba skrbeti. Znatni bi bili tudi izdatki za plače županov in za delovanje občinskih svetov. Omenjeni državni sekretar meni, da ni nič neobičajnega, da je pred volitvami takšen "naval" za nove občine. Zato pričakuje, da bodo nekatere nesojene občine kasneje odstopile od svojega cilja.

PROVOKACIJA FORUMA ZA GORIŠKO

"RAZKOSANJE NOVE GORICE KRIMINALNO DEJANJE"

Forum za Goriško, ki deluje kot del civilne družbe, je med slovesnostmi ob 50-letnici Nove Gorice 12. septembra poskrbel za svojevrsten dogodek, ki je po mnenju nekaterih provokacija. Brigadirjem in drugim udeležencem slovesnosti je delil letake, na katerih je bila natisnjena "osmrtnica" Novi Gorici. Besedilo je sporočalo "žalostno vest, da je zaradi razkosanja na svoj petdeseti rojstni dan tragično preminila Nova Gori-

ca, ki je obstajala od 1948. do 1998. leta". Zapisano je bilo še, "da bomo Novo Gorico ohranjali v lepem spominu vsi njeni, ki smo jo vztrajno gradili in jo imeli radi".

Forum za Goriško se je s posebnim pismom obrnil na nekdanje brigadirje iz vse Slovenije, ki so sodelovali pri začetnih delih v Novi Gorici. V njem to Združenje za preporod Goriške z ostrimi besedami obsoja domnevno zastavljeno in načrtno razko-

sanje mesta, kar se je najbolj pokazalo v sklepu državnega zbora o ustanovitvi nove občine Šempeter-Vrtojba. Pismo opredeljuje Šempeter kot "najstarejši del mesta" in se nadaljuje z obsodbo vodstva države in strankarskih kupčij, "ki se ne zaustavijo tudi pred tako kriminalnim dejanjem, kot je razkosanje našega pokrajinskega središča Nove Gorice, ki smo jo gradili 50 let kot zadolžitev slovenskega naroda." V Šempetru in Vrtojbi se na omenjene trditve Forum za Goriško najbrž ne bodo odzvali, saj so zelo zaposleni s pripravami za začetek delovanja nove občine.

PRIREDITVE OB KRAJEVNEM PRAZNIKU

SOLKANCANI PONOSNI NA SVOJO PRETEKLOST

V Solkanu so praznovali v tem mesecu (9. septembra) krajevni praznik. Pripravili so razne prireditve in slovesnosti s koncerti tudi v baziliki na Sv. gori. Na nekaterih od njih je bilo manj udeležencev, kot pa bi jih proslavljanje v tisoč let starem naselju zaslužilo, ker so hkrati potekale prireditve ob 50-letnici Nove Gorice, ki so bile v javnosti glasneje predstavljene. Med pomembnejšimi prireditvami naj omenimo, da so v domu krajevne skupnosti na osrednjem solkanskem trgu predstavili knjigo planinskih spisov domačina Klementa Juga, planinca, misleca in narodnjaka, ki je še mlad tragično končal svoje življenje v gorah. Gre za ponatis dela, ki ga je izdala založba Karantanija v Ljubljani in so mu dodali nov uvod.

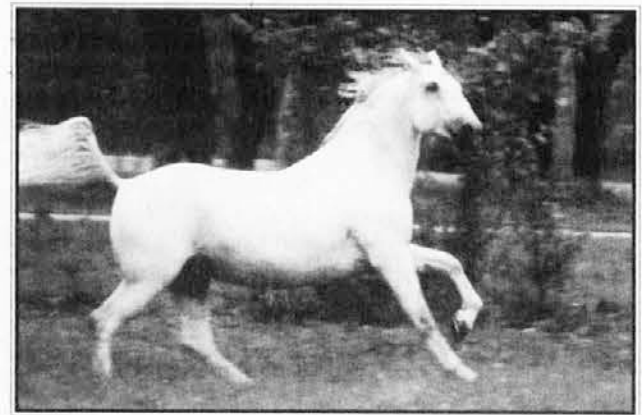
V domu krajevne skupnosti so pripravili tudi razstavo nagrajenih in odkupljenih elaboratov javnega natečaja za idejno arhitektonsko obliko vodnjaka, ki ga bodo postavili na osrednji mestni trg, to je trg Jožeta Srebrničarja, pa za preureditev tega trga. Vodnjak s preurejenim trgom bodo namenili proslavljanju 1000-letnice prve omembe Solkana leta 2001.

Zgodovinar Branko Marušič nas je opozoril na pomen spominskega obeležja, ki so ga v petek, 11. septembra, vzidali na pročelje doma krajevne skupnosti. Namenjeno je 150-letnici ustanovitve t.i. solkanske narodne straže, ki je bila narodnoobrambna in buditeljska organizacija. Na slovesnosti je govoril tržaški zgodovinar Jože Pirjevec, ki je poudaril, da bi morali počastiti tudi druga dva dogodka, ki sta

pomembna za našo narodno zgodovino. Gre za Slavjansko bralno društvo, ki je bilo ustanovljeno v Gorici meseca maja 1848, in za Slavjansko čitalnico, ki je bila istega leta ustanovljena v Trstu.

18. GLASBENA SEZONA V NOVI GORICI

Kulturni dom v Novi Gorici začne novo glasbeno sezono s slavnostnim koncertom Evropskega trobilnega tria ob sodelovanju organista Maksa Strmčnika v baziliki na Sveti gori v ponedeljek, 21. septembra, ob 18. uri. V razgibanem koncertno življenju na Goriškem je s svojim posebnim pomenom že pred leti vstopila svetogoriška bazilika, za katero novogoriški Kulturni dom vselej pripravlja skrbno izbran glasbeni dogodek. Tokrat bo to gostovanje mednarodno uveljavljenih glasbenikov. Koncert zaključuje letošnja glasbena srečanja v okviru pobude *Imago Sloveniae*, ki želi opozarjati na vrednote slovenske kulturne dediščine in možnosti, ki jih k splošni omiki lahko nudijo stara mestna jedra, sakralni objekti, dvorci in gradovi na Slovenskem. Na dan koncerta bo organiziran avtobusni prevoz: ob 17. uri izpred Kulturnega doma Nova Gorica in ob 17.15 s Trga Jožeta Srebrničarja v Solkanu. Vstop v cerkev je mogoč z originalnim koncertnim listom (1.000 sit); dvignete ga lahko na blagajni Kulturnega doma ob delavnikih od 10. do 12. ure in od 14. do 16. ure ali uro pred koncertom na Sveti gori.

Lepota lipicanskega žrebca se najbolje izraža v gibanju: korak je visok in graciozen, ponosen in dostojanstven.

ZA ZAŠČITO LIPICANCEV

Polemike o zaščiti konj lipicancev, ki so posebnega pomena za Slovenijo, kjer je tudi njihova matična kobilarna (v Lipici na Krasu), trajajo že dalj časa. Domnevno naj bi bila vlada brezbrizna za njihovo zaščito, medtem ko naj bi tudi Italija in Avstrija uveljavljali pravico do lipicancev.

Vlada pa je prejšnji teden zavrnila hude obtožbe predstavnika Društva za zaščito lipicancev in pisatelja Borisa A. Novaka o ravnanju glede

zaščite lipicancev. Hkrati je sporočila, da je poslala diplomatsko noto generalnemu sekretariatu VI. komisije EU z zahtevo po vodenju rejskih knjig za lipicance. V noti je poudarjeno, da so lipicanci posebnega pomena za Slovenijo, saj je njihova matična kobilarna, ustanovljena že leta 1580, v Lipici. Slovenija zaradi tega pričakuje, da bo vključena v razprave o "domovini" lipicancev.

TRST / OD 19. DO 21. SEPTEMBRA

OŽIVLJENI KMETIJSKI DNEVI

Po osmih letih premora bodo na tržaškem sejmišču spet zaživi Kmetijski dnevi, ki pa imajo letos širšo razsežnost, saj bodo posvečeni tudi ribištvo in gozdarstvu. Sejem, ki bo trajal od petka, 18., do ponedeljka, 21. t.m., prireja šest občin tržaške pokrajine v sodelovanju s sejmsko ustanovo in pokrajinsko upravo ter ob finančni podpori dežele Furlanije-Juljske krajine in same trgovinske zbornice.

Tiskovna konferenca, ki so jo priredili v petek, 11. septembra, na sami trgovinski zbornici, je bila priložnost, da so organizatorji poudarili specifičnost te pobude. Predsed-

nik trgovinske zbornice Donaggio je dejal, da je treba kmetijstvo podpirati in da je potrebno iskati nove strategije za razvoj primarne dejavnosti. Predsednik organizacijskega odbora Boris Mihalič je podrobneje predstavil vsebino sejma. Med drugim je orisal prve izvedbe Kmetijskih dnevov, ki so se začeli na začetku 80. let v dolinski občini. Tokrat, je dejal, dobivajo novo razsežnost, saj bodo ob kmetijskih dejavnostih predstavili tudi možnosti ribogojništva in gozdarske stvarnosti. Mihalič je predstavil razne razstavljalne in obsejemske pobude, ki naj bi širši javnosti približale

primarne dejavnosti na Tržaškem, tudi v luči večje pozornosti do teritorija in ovrednotenja turističnih in drugih dejavnosti. Na sejmu si bodo obiskovalci lahko ogledali razstavne prostore, posvečene vinogradništvu, oljkarstvu, cvetličarstvu in vrtnarstvu, a tudi živinorejsko stvarnost ter sladkovodno in morskogojništvo. Velik poudarek bodo dali turistični promociji Krasa, kar pomeni tudi ovrednotenje turistične ponudbe na kmetijah. V okviru gozdarskega področja bodo prikazali pogozdovanje, dejavnost gozdarskih straž, uredili bodo fotografsko in gobarsko raz-

stavo, na ogled pa bodo še druge zanimivosti. Na sejmu bosta tudi lovsko in etnografska razstava. Organizatorji so veliko pozornost namenili tudi obsejmski dejavnosti, to je predavanjem in okroglim mizam. Tako bodo obravnavali problem zaraščanja kmetijskih površin v tržaški pokrajini, smotrno izkoriščanje obalnega pasu, nadalje vlogo čebelarstva pri zaščiti okolja in medu pri vzgoji k zdravi prehrani. Pomembno je tudi napovedano srečanje med župani občin iz tržaške pokrajine in predstavniki pobratenih in prijateljskih občin, kar naj bi spodbujalo boljše odnose in tudi boljše gospodarske izmenjave s Slovenijo, Hrvaško, z Avstrijo in tudi s Češko.

Pričakovati je, da bo tudi letošnja izvedba dnevov kmetijstva, ribištva in gozdarstva vzbudila veliko pozornost tako med ljudmi, ki se aktivno ali strokovno ukvarjajo z omenjenimi panogami, a tudi med drugimi, ki imajo radi naravo in domače pridelke. Poudariti je tudi treba, da je šolsko skrbništvo opozorilo ravnateljstva na možnost, da si sejmišče ogledajo tudi učenci in tako neposredno spoznajo ne le domače živali, ki jih redijo v naših krajih, ampak tudi ostale kmetijske in ribiške dejavnosti ter vlogo gozda pri ohranjanju naravnega ravnovesja.

Na sredi brošure, ki jo krajsko imenitni fotografski posnetki raznih avtorjev o sedanjem in preteklem delu v vinogradih, sta objavljena zemljevid vinorodnega okoliša Kras in seznam kmetij, ki so vključene v konzorcij. S smiselno grafično rešitvijo so v tem sklopu tudi navedeni vinogradniki, ki stekleničijo svoja vina.

Gre za zgledno dobro pripravljeno predstavitevno publikacijo, ki bo marsikomu približala ne le kraška vina, ampak tudi Kras in delo kraškega človeka nasploh.

kraških vin in v italijanščini, slovenščini, nemščini in angleščini predstavlja najprej vinorodni okoliš in naravne značilnosti Krasa, nadalje sorte in vina s tega področja. Sledi podrobnejša predstavitev terana, vitovske in malvazije, na kateri je konzorcij, ker gre za domače sorte, še posebej pozoren, čeprav opozarja tudi na nekatera druga vina, ki jih pridelujejo. Na koncu je na kratko predstavljeno še delovanje konzorcija, ki je bil ustanovljen leta 1993, čeprav je kontrolirano poreklo vin Kras poznano od leta 1985.

O VINARSTVU NA KRASU

Konzorcij za zaščito kontroliranega porekla vin Kras je s podporo tržaške Trgovinske zbornice izdal štirijezično publikacijo o vinorodnem okolišu Kras. Gre za pomembno pridobitev, saj so se doslej kraški vinogradniki predstavljali v skromnejši obliki. Pomembno je tudi, da so ob tej priložnosti predstavili tudi zaščitni znak konzorcija. Publikacija pomeni torej imenitno promocijo

ODPRAVILI STAROSTNE MEJE PRI NATEČAJIH

Zakon št. 127/97 (Bassani-bis) je načelno odpravil starostne meje pri javnih natečajih. Besedilo šestega odstavka tretjega člena pa je bilo deležno različnih razlag, o katerih se je sedaj izrekel Državni svet z mnenjem, ki ga povzema tudi ministrska okrožnica št. 9/98, objavljena v uradnem listu št. 205 z dne 3. septembra letos. Tako se glasi omenjena norma: "Udeležba pri natečajih, ki jih razpišejo javne uprave, ni podvržena starostnim mejam, razen izjem, ki jih določajo pravilniki posameznih uprav v zvezi z naravo usluge ali z objektivnimi potrebami uprave." Naslednji odstavek odpravlja tudi vse obstoječe s starostjo povezane preferenčne naslove.

Ob branju navedene norme se je postavilo vprašanje, ali so obstoječe starostne meje, ki jih predvidevajo določene uprave (npr. v sodstvu, pri gasilcih, diplomatski karieri itd.), še v veljavi ali ne. Mnenje Državnega sveta, povzeto v ministrski okrožnici, je negativno. Obstoječe starostne meje niso torej več veljavne. Državni svet namreč pravi, da omenjena določba zahteva od tistih uprav, ki želijo ohraniti prejšnje starostne meje, da jih ponovno uvedejo z novimi pravilniki. To pa zato, ker "niso v skladu z ureditvijo, katere temeljno načelo je bilo popolnoma spremljeno". Prej je namreč veljalo omejenega dostopa do javnih natečajev, sedaj pa je dostop prost in predstavlja izraz sprememb v družbi, v kateri se je starost vstopa v delovni svet močno povišala in dolžina poklicne izobrazbe podaljšala.

DH

EVRO: NAŠA NEZNANKA (2)

MARA PETAROS

OD EVROPSKE GOSPODARSKE SKUPNOSTI DO EVRA

Pot do Evropske skupnosti in do skupne valute je bila precej dolga in zapletena. Želje in težnje po skupnem delovanju so se pojavile že po prvi svetovni vojni, prvi pa, ki je govoril o skupni Evropi, je bil Winston Churchill, ki je 19. septembra 1946 v Zürichu predlagal, naj bi se ustanovile Združene države Evrope. S tem bi pospešili pomiritev med Francijo in Nemčijo, kar je bilo neobhodno potrebno za vojaško ravnovesje med vzhodnim in zahodnim blokom. Med letom 1945 in letom 1954 so se zvrstili številni poizkusi, ki naj bi privedli do evropske integracije; trije poizkusi so bili političnega značaja (skupna obramba, politično-parlamentarna skupnost), en poizkus pa je bil ekonomskega značaja (Evropska skupnost za premog in jeklo). Predstavniki posameznih držav so ugotovili, da veliko lažje prodrejo dogovori ekonomskega značaja, in so bili mnenja, da je treba skupno Evropo najprej graditi na trdnih ekonomskih temeljih in šele kasneje govoriti o skupnih političnih ciljih. Tako je bil leta 1957 v Rimu podpisan prvi dogovor, s katerim je bila ustanovljena Evropska gospodarska skupnost, ki je imela šest držav članic in več

ciljev, in sicer: uresničiti skupno evropsko tržišče brez carinskih omejitev, ukiniti vse pregrade, ki bi omejevale prost prehod blaga, storitev ali kapitalov, razviti in izvajati skupno agrarno politiko, koordinirati razne posege v posameznih državah v podporo ekonomskih dejavnosti. V drugem členu te pogodbe se že govori o uvedbi skupne valute in je bila nalašč za to ustanovljena posebna komisija. Čeprav so ekonomisti takrat menili, da je treba skupno evropsko tržišče graditi počasi, pa ni nihče predvideval, da bo do skupne valute treba počakati 40 let. Marca 1975 so prvič uvedli evropsko valuto (EKU), ki se ni več nanašala na zlato menjavo, pač pa na skupek vseh evropskih valut, ki so tedaj sodelovale v Evropski gospodarski skupnosti. V marcu 1979 je bil ustanovljen Evropski monetarni sistem, h kateremu je pristopilo osem držav. Tudi v tem primeru je Velika Britanija zelo previdno ostala zunaj in počakala, da je videla, kako se razvijajo dogodki, predno je pristopila. Šele 11 let kasneje, in sicer 1. julija 1990, so ustanovili Evropsko monetarno unijo. S tem je bilo omogočeno prosto kroženje kapitalov v sklopu Evropske gospodar-

ske skupnosti, sklenili pa so tudi, da bodo odslej osrednje banke veliko tesneje sodelovale. Dve leti kasneje (februarja 1992) so v Maastrichtu določili pogoje za sprejem v Evropsko monetarno unijo in maja 1998 so končno določili, katere države bodo postale njene članice in bodo lahko s 1. januarjem 1999 začele postopoma uvajati novo valuto. Dogovor iz Maastrichta uvaja tudi novo ime za Evropsko gospodarsko skupnost, in sicer Evropska skupnost, saj so podpisniki menili, da taka skupnost presega gospodarske dejavnosti in da so njeni cilji različni.

Sprejem v Evropsko monetarno unijo vsekakor ni bil enostaven ali avtomatičen. Da je lahko neka država pristopila v to zvezo, je morala izpolniti pogoje, ki jih določa sporazum iz Maastrichta (7. februarja 1992) in ki se nanašajo na letno stopnjo inflacije, javni primanjkljaj in javni dolg, obrestne mere in menjalne tečaje, ki morajo ohranjati določeno stabilnost. V prvem izboru so bile sprejete: Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Irska, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska, Portugalska in Španija. Vse te države si že šest let prizadevajo, da bi izboljšale svoje ekonomsko stanje, izničile javni primanjkljaj, zajamčile stabilnost obrestnih mer in nižjo stopnjo inflacije (ki ne sme presegati 3% letno). Vse tiste države, ki so članice Evropske skupnosti in ki v prvem izboru niso izpolnile vseh teh pogojev ali niso hotele pristopiti k Evropski

monetarni uniji ob prvem izboru, lahko kasneje zaprosijo za pristop. Izvedenci so že predvideli, kdaj naj bi neka država vstopila v Evropsko monetarno unijo. Po teh predvidevanjih naj bi do konca leta 2002 vstopila v monetarno unijo Velika Britanija, ki je v prvem izboru hote ostala izključena, do leta 2010 Estonija, Poljska, Češka, Slovenija in Madžarska, ki naj bi bile sprejete v Evropsko skupnost do leta 2004, v naslednjih 7 letih pa naj bi pristopila tudi Švica, ki sicer ne bo postala članica Evropske skupnosti, pač pa naj bi preko dvostranskih dogovorov sodelovala le v Evropski monetarni uniji. Pravilo, s katerim so postavljeni pogoji, velja tudi obratno: tiste države, ki so bile sprejete v prvem izboru in ki kasneje ne bi več odgovarjale postavljenim pogojem, bodo izključene iz zveze. Za vse tiste države, ki se ne bodo držale pravil, pa je predvidena tudi določena denarna kazen, če se bo njihov državni primanjkljaj preveč povečal (Dogovor o stabilnosti, podpisan v Amsterdamu junija 1997). Italija ima največ težav prav z omejevanjem javnega primanjkljaja, saj se s tem problemom ubada že celih 137 let. Z nastankom Evropske monetarne unije in z vstopom vanjo so se države odpovedale samostojni monetarni politiki. S tem korakom so države pristopnice pokazale največjo odpoved do lastne suverenosti na državnem ozemlju.

DALJE

ITALIJANSKO PRAVO

DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (1)

DAMJAN HLEDE

1. UVOD

Družinsko pravo je veja (predvsem, a ne samo) civilnega prava, ki je danes brez dvoma dosegla priznanje svoje znanstvene in tudi didaktične avtonomije. In to ne glede na dejstvo, da je še danes eno osrednjih in predhodnih vprašanj, ki se postavljajo vsakemu interpretu pravnih norm, tisto o sami vlogi družine znotraj pravne državne ureditve in o smislu zakonodajalčevega poseganja v svet družinskih odnosov. Še so prisotni odsevi različnih uglednih mnenj, ki vidijo v družini prvič "otok, ki se ga pravo lahko zgolj dotakne, ker v resnici predstavlja tendenčno pravnostvarnost, ki ne trpi nobenih uredenj", drugič "predmet prodornejšega plodnega posega s strani države v bran višjih interesov", tretjič pa "privilegirani prostor za bogatenje in razvoj osebnosti ter za vzgojo otrok, zaradi česar pravice družine ne bi bile nič drugega kot pravice posameznih družinskih članov".

Italijanska ustava neposredno obravnava družino v treh členih (29,30,31), v katerih najdemo tudi neko, sicer precej megleno, definicijo pravno relevantne družine: "Republika priznava pravice družine kot naravne skupnosti, osnovane na zakonski zvezi" (prvi odst. 29. člena). Različnih razlag te določbe se bomo dotaknili ob razmišljanju o stvarnih aktualnih problemih, pri katerih bo lahko omenjena definicija predstavljala jeziček na tehtnici za izbiro ene ali druge opcije. Ustavne določbe bi morale nasploh predstavljati izhodišče pri reševanju konkretnih slučajev, a žal opažamo, da se poizkusi zakonskega reševanja delikatnih sodobnih vprašanj družinskega prava radi izogibajo teh osnovnih norm. V prihodnjih razmišljanjih nam bo postalo namreč jasno, da bi uvedba nekaterih novosti, ki so sedaj na ravni zakonskih predlogov in osnutkov, o katerih že teče razgovor v parlamentu in v pristojnih parlamentarnih komisijah, nujno zahtevala predhodno spremembo nekaterih ustavnih norm, za kar pa je seveda potreben višji kvorum. Ta pa bi bil pri vprašanjih, ki se dotikajo etike in morale, težko dosegljiv. Zato pa se s ustavnih norm predlagatelji zakonov raje ne dotikajo.

Motivacija razmišljanj o družinskem pravu, ki jih ta uvod načinja, pa je sledeča: sedanje italijansko družinsko pravo temelji na reformi, ki jo

je uvedel zakon št. 151 iz leta 1975. V leto 1970 pa sega zakon, ki ureja zakonsko razvezo. Vsem je jasno, da so se družbene in kulturne razmere v zadnjih dvajsetih letih korenito spremenile in da je znanost (predvsem zdravstvena in biološka) naredila takšne korake, kot jih v dosedanji zgodovini verjetno še nikdar ni. Okrog pravne ureditve družine se vrtijo etični in moralni problemi, ob katerih se naša družba že razdvaja. Zato se bomo v teh nadaljevanjih dotaknili nekaterih ključnih vprašanj družinskega prava tako na področju osebnih kot premoženjskih pravic.

KREKOVA BANKA

Obveščamo vas, da od 31. avgusta posluje v novih prostorih na Delpinovi 20, Nova Gorica.

tel.: (065) 135-750, fax: (065) 26-658

Da bo denar v službi človeka

GOSPODARSTVO

MEDNARODNI OBRтни SEJEM V CELJU

OGLEDALO SLOVENSKE USPEŠNOSTI

Dne 11. septembra so v Celju odprli 31. Mednarodni obrtni sejem, ki je po obsegu in pomenu druga taka sejemska prireditev v Evropi. Na 55.000 m² razstavnih površin (preko 85% teh je pod streho) se predstavlja 1.794 razstavalcev iz 30 držav. Tudi letos je veliko obsejmskih prireditev: tako tečejo posvetovanja s predstavniki slovenske vlade oz. ministrstev o pomoči države pri razvoju obrti in podjetništva v Sloveniji, saj gre za dejavnosti, ki edini zaposlujeta nove delavce. Dolež država ni pokazala zanimanja za problem, čeprav je njegovo reševanje temeljnega pomena za vstop v EU.

V torek, 15. septembra, je bilo srečanje predstavnikov Obrtne zbornice Slovenije, ministrstva za malo gospodarstvo in turizem in vodstva celjskega obrtnega sejma z zastopniki Slovencev iz Italije, Avstrije in Madžarske. Goriški dan na sejmu bo danes, 17. septembra. Predstavniki občine Nova Gorica bodo ponudili nov turistični vodnik po svojem mestu, gostiteljem pa ponudili tudi vrhunsko vino De Adami iz kleti Splošne kmetijske zadruge Zaloščan v Zaloščah pri Dornberku. Sejem bo odprt do nedelje, 20. septembra.

M.

NOV PRIROČNIK

POSLOVATI Z MADŽARSKO

Center za mednarodno sodelovanje in razvoj (CMSR) v Ljubljani je izdal in založil priročnik z naslovom *Poslovati z Madžarsko*, ki sta ga pripravila Zlatko Muršec in Bojan Zidarič. Poleg splošnih podatkov o Madžarski ponuja knjiga še druge koristne informacije o gospodarskih gibanjih in razvojnih perspektivah na Madžarskem. Sodelovanje med Slovenijo in Madžarsko je v gospodarstvu uspešno. Marsikatero slovensko podjetje pa bo lahko povečalo menjavo z Madžarsko, če bo tam ustanovilo podjetje. Avtorja sta zato predstavila možnosti in zakonodajo, vključno z navedbo najnovejšega zakona o tujih vlaganjih št. 24/1988, ki urejuje ustanavljanje mešanih podjetij. Pregledno je prikazano področje pridobivanja nepremičnin, dovoljenj in omejitev, podpor in koncesij, zaščite investicij itd. Knjiga dalje navaja sporazume med državama, vsebuje opis carinskega sistema, podrobnosti o potrebnih uvoznih dokumentaciji, razlaga varstvo patentov in blagovnih znamk ter načine financiranja in zavarovanja izvoza. Nazadnje ponuja več koristnih naslovov.

GABRIJEL DEVETAK

NOGOMET

ZAČELO SE JE "NAJLEPŠE PRVENSTVO NA SVETU"

V soboto, 12., in nedeljo, 13. t.m., so odigrali prvo kolo italijanskega nogometnega prvenstva A lige (B liga je začela že teden prej).

Začelo se je torej "najlepše prvenstvo na svetu", kot se je pred časom trdilo v Italiji (a kaj ni za Italijane najlepše, če ni njihovo?). Če pa italijansko nogometno prvenstvo ni najlepše, je vsekakor eno od najdražjih, če ne celo najdražje na svetu. Menda ni veliko držav na svetu, kjer bi si dovoljevali potrošiti nekaj deset milijard samo za enega igralca, kot se je zgodilo z napadalcem Christianom Vieri, ki je za bajno vsoto denarja prešel od madridskega Atletica k Laziu. To samo za ilustracijo, da ne govorimo o številnih drugih zvezdnikih, ki igrajo v Italiji, od Ronaldina, Batistute, Zidana pa do Bierhoffa, Zamorana, Davidsa in drugih. Verjetno ste spoznali, da vsi ti niso Italijani, pač pa tujci, saj je Italija za tuje nogometaše pravi raj, tako da je marsikdo že zaskrbljen nad usodo domačega nogometa (ne ravno navdušujoč nastop italijanske reprezentance na nedavnem svetovnem prvenstvu v Franciji to potrjuje).

Vrnimo pa se k teknam 1. kola A lige. Ne nameravamo obnavljati izidov posameznih tekem, saj ste jih, bralci, v teh dneh verjetno že večkrat imeli pred očmi. Tu naj omenimo le, da sta tako imenovani "zlata" ekipi (zaradi vrednosti igralcev) Inter in Lazio s težavo izenačili proti Cagliariu in Piacenzi. Inter je dosegel izenačenje skoraj zadnji trenutek, potem ko je izgubljal. Isto velja za Lazio,

kjer se Vieri kljub vsem milijardam, ki so jih potrošili zanj, ni mogel izkazati, saj ga je zelo dobro kril sicer že 39-letni, a še vedno uspešni branilec Pietro Vierchowod, ki je dalj časa igral tudi za državno reprezentanco. Prvenstvo je še dolgo, Vieri pa bo gotovo imel še veliko priložnosti, da bo zablestel kot pričakovani junak. V mestu Perugia se je državni prvak Juventus skoraj pustil presejati od domačinov, potem ko je že vodil s 3:0 (končni izid je bil 4:3 za Juventus). Zacheronijev Milan je brez težav (3:0) premagal Bologno, furlanski prvotigaš, videmski Udinese, pa je doma remiziral s Sampdorijo z 2:2. Od ostalih tekem naj omenimo le tisto, v kateri je Roma premagala Salernitano s 3:1. Športni komentatorji pa so si edini, da izid ne odgovarja prikazani igri. Očitno se je trener Rome, Čeh Zdenek Zeman, v zadnjih časih v večji meri posvetil polemikam okrog dopinške afere v nogometu, ki so jih povzročile prav njegove izjave, kot pa urjenju svoje ekipe.

Ko smo že pri doping, naj povemo, da preiskava teče naprej in da se že čutijo posledice pri italijanskem olimpijskem odboru (CONI). Posegel je sam podpredsednik vlade Walter Veltroni, ki je odredil ustanovitev neodvisne preiskovalne komisije o nepravilnostih v laboratoriju za odkrivanje dopinga pri Acqua Acetosi. Ustanovitev

komisije, ki jo bo vodil prof. Carlo Federico Grosso, je hud udarec za CONI, v prejšnjih dneh pa je nekdanji nogometaš in sedanji poslanec Oljke Massimo Mauro predlagal celo ukinitve CONI-ja.

S pričetkom nogometnega prvenstva pa so oživele tudi najrazličnejše oddaje, od tradicionalne Športne nedelje pa do takih, kot so *Quelli che il calcio* in *Mai dire gol*, ki jim je šport le priložnost za razkazovanje svojih vrlin (ali napak, kot pač vzamemo).

IŽ

POSVET O PLANINSTVU V KUGYJEVEM IN TUMOVEM ČASU

V soboto, 19. t.m., bo z začetkom ob 9.30 v avditoriju kulturnega središča na Trbižu posvet na temo *Alpinizem v času Juliusa Kugyja in Henrika Tume. Posvet prirejata trbiška ustanova za turistično promocijo in konzorcij za turistično ponudbo. Spregovorili bodo Celso Macor, Hans Heindl, Žarko Rovšček, Rudi Vittori, Marcello Manzoni, Branko Marušič, Spiro Dalla Porta Xidias, Sergio Tavano, Roberto Toderò, Gualtiero Simonetti in Karl Kuchar. Isti dan bodo v Mladinskem domu ob 18. uri vrteli film *Una Salita tra le Giulie (Vzpon v Julijce)* Giorgia Gregoria. V petek, 18. t.m., pa bodo v dvorani De Martiis odprli fotografsko razstavo o Julijskih Alpah, ki jo je pripravil Fulvio Pisani. Razstava bo na ogled do 27. t.m.*

KOŠARKA

DUŠAN HAUPTMAN SE JE POSLOVIL OD AKTIVNEGA IGRANJA

Dolgoletni kapetan ekipe Union Olimpija iz Ljubljane in eden najbolj slavni slovenski košarkarjevi Dušan Hauptman je pri 38 letih prenehal z aktivnim igranjem. To se je zgodilo v sredo, 9. t.m., v prepolni hali Tivoli v Ljubljani na prijateljski tekmi med Union Olimpijo in Cibono iz Zagreba. Po desetih minutah prvega polčasa je Dušan Hauptman za vedno zapustil igrišče, v igro pa je prišel novi igralec s številko 10 (to številko je namreč nosil Hauptman) in novi kapetan Olimpije Jure Zdobc. Ob tej priložnosti je bila tekma prekinjena za dalj časa, med prekinitevjo pa je odhajajoči Hauptman prejel številne čestitke od soigralcev, igralcev Cibone ter vodilnih mož slovenske košarke in pravcato grmado daril. Po prekinitvi se je tekma, ki si jo je ogledal tudi slovenski predsednik Milan Kučan, nadaljevala in končala z zmago Olimpije.

Dušan Hauptman se je že leta 1973 izkazal kot eden izmed najbolj perspektivnih slovenskih košarkarjev. Večji del

svoje kariere je odigral pri ljubljanski Olimpiji, h kateri je prišel pred 17 leti. Bil je tudi kandidat za članstvo v takratni jugoslovanski košarkarski reprezentanci, a ni bil izbran. Po osamosvojitvi Slovenije pa je postal slovenski reprezentant. Z Olimpijo je leta 1993 zmagal Pokal pokalnih prvakov, kar je doslej največji uspeh kakega slovenskega kluba po osamosvojitvi leta 1991. Odločil se je, da ne bo več igral, čeprav je prejel kar nekaj ponudb tudi iz tujine. Odslej bo športni direktor pri slovitim ljubljanskem klubu.

IŽ

DOMAČA ODBOJKA

FUŽINAR OSVOJIL POKAL BAZOVIŠKIH ŽRTEV V TRAJNO LAST

FOTO KROMA

Športno združenje Sloga prireja že vrsto let - poleg spominskega pohoda - tradicionalni odbojarski turnir za Pokal bazoviških žrtev.

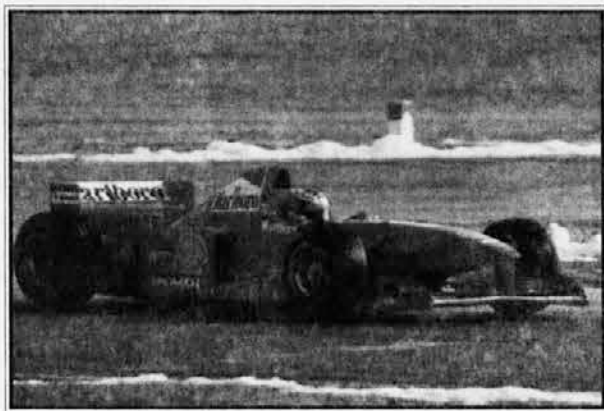
Moški del turnirja - katelega pokrovitelj je gostilna Veto z Opčin - je potekal v nedeljo, 13. t.m., v telovadnici v Repnu. Nastopile so ekipe domače Sloge, slovenskega odbojarskega državnega prvaka Fužinarja z Raven na Koroškem, avstrijskega Aich Doba in videmškega VBU, ki nastopa v državni B2 ligi.

Turnir in trajno last Pokala bazoviških žrtev (delo Pavla Hrovatina in dar podjetja Quick) je osvojil izredno napadalni Fužinar, ki je v finalu premagal Aich Dob z izidom 3:0 (16:14, 15:9 in 15:6), tretji je bil videmski VBU, četrta pa Sloga. Spominske pokale so prejele vse ekipe in najboljši posamezniki.

Ženski del turnirja bo na sporedu v nedeljo, 20. t.m. Nastopile bodo ekipe Kemi-plasta iz Kopra, Hypo Bank iz Celovca, Kastav in Sloga.

AVTOMOBILIZEM

DVOJNO SLAVJE FERRARIJEV IN BRATOV SCHUMACHER

Na dirki, veljavni za veliko nagrado Italije, ki je bila v Monzi v nedeljo, 13. t.m., sta slovita italijanska avtomobilska dirkalna hiša Ferrari in nič manj slovita družina Schumacher slavili kar dvojno zmago.

Nemški zvezdnik, Ferrarijev pilot Michael Schumacher, je namreč ponovno slavil zmago. Na cilj je prišel po eni uri, 17 minutah, devetih

sekundah in 672 stotinkah. Drugi je bil prav tako Ferrarijev pilot, Irec Eddie Irvine, tretji pa Michaelov brat Ralf Schumacher, ki tekmuje za hišo Jordan-Mugen Honda. Dosedanji vodilni na skupni lestvici za svetovno prvenstvo Finec Mikka Hakkinen, ki tekmuje za hišo McLaren, je bil šele četrty s 55 sekundami in 671 stotinkami zaostanka.

Z nedeljsko zmago se je Michael Schumacher povzpел na vrh skupne lestvice skupaj z Mikko Hakkinenom. Oba imata namreč isto število točk (80), tako da se obeta zares enakovredni in zagrižen boj za končno zmago v iztekajoči se sezoni formule 1, ki, kot dokazuje medijska teža v italijanskih sredstvih javnega obveščanja, uprizarja ne le avtomobilske tekme, temveč tudi svetovni uspeh enega najbolj prestižnih italijanskih tržnih znamenj - Ferrarijevega konjička. Upati pa je, da ne bomo več prisostvovali ostrim polemikam, ki smo jim bili priča v zadnjih tednih, ko so si piloti (tu sta prednjačila zlasti Michael Schumacher in drugi McLarenov pilot, Škot David Coulthard) medsebojno očitali nevarno in nekorektno vožnjo.

MAJHNEGA SE POČUTIŠ...

Kateri je bil doslej največji podvig v vaši solistični karieri?

Relativno gledano verjetno prvi nastop v operi, ko sem debitiral oktobra 1990 v Großes Festspielhaus, v veliki dvorani v Salzburgu z majhno vlogo v Verdijevem *Otellu*. Bil sem Montano, imel sem tri oz. štiri fraze, toda dovolj eksponirane. Najbolj pa sem užival pri Mozartovih operah. Ko sem pel Leporella v *Don Giovanni* in samega Figara v *Figarovi svatbi*, sem res občutil, da sem samega sebe premagal, ker je bilo to v Salzburgu ravno za Mozartovo leto. Ko tedaj ne bi imel gotovosti, da bom lahko živel od pogodbe v Landestheatreu v Salzburgu, bi si ne upal priti iz Argentine. Salzburgu in maestru Grafu se moram torej zahvaliti, da sem danes v Sloveniji, kjer sem zelo zadovoljen.

Vem, da raja ni na zemlji. Vem pa tudi, da me obdajajo ljudje, ki so Slovenci kot jaz, čeprav prihajam iz popolnoma drugačnega okolja. Navezali smo že ogromno prijateljskih stikov. Imamo pa tudi veliko dobrih sorodnikov, ki so nas ljubeznivo sprejeli.

V domovini gotovo drugače razmišljate, ker imate drugačno preteklost...

Slovenec, ki stalno živi v Sloveniji, ima ogromno informacij, ki jih jaz nimam. V logičnem razmišljanju se kakšenkrat z njimi ne najdem. Ko berem časopise, pogosto vidim spачeno idejo slovenstva glede na tisto, ki sem jo prejel od družine in skupnosti v Argentini. Nimam preganjav v zvezi s tem, da je Slovenija majhna, da je vrtiček v Evropi... No, saj je vrtiček, glede na lepoto gotovo! Glede na majhnost, to pa sploh ne!

To je v naši glavi: majhnega se počutiš, če imaš majhno obzorje. Iz krščanstva črparam veličino univerzalnosti. Kultura krščanstva prinaša spoštovanje do vseh etnij. Dobro se počutim v družbi ljudi različnih narodnosti. Med njimi se čutim enakovreden, pač iz drugega naroda.

Za domovino imate takó Slovenijo kot Argentino...

Glede tega se težko opredeljujem. To rešim dialektično nekako takole: moja domovina je Argentina, ker sem se tam rodil in živel 39 let. Argentini dolgujem ogromno. Slovenija pa je moja "očetnjava", "patria". Vsi moji prejšnji rodovi so bili slovenski. Zaradi sile razmer sem se rodil nekje drugje. Nočem se preveč spraševati, kajti ko bi kategoriziral te stvari, bi se verjetno zmotil. Sem Argentinec in Slovenec hkrati: če grem v Argentino, se tam čutim doma kot v Sloveniji zdaj. S hčerko Cecilijo sva z ženo v Argentini govorila slovensko, v Sloveniji pa govoriva špansko.

Kako pa gledate na problem asimilacije?

Sem produkt borbe proti asimilaciji. Ponosen sem na to, da danes v Sloveniji skoraj nihče iz moje govorice ne opazi, da sem 39 let živel drugje, in to petnajst tisoč kilometrov stran. Mi smo imeli Slovenijo tam. Mama in oče sta dala kar v okviru zemljevid Slovenije. Vsakič ko je bil govor o kakšnem mestu ali vasi, smo šli pogledat, kje leži. V to so nas uvajali. Tega sem se začel zavedati, ko sem moral med počitnicami za prakso uro na dan brati mami kako slovensko knjigo, ko je kuhala ali prala. Tako sem prebral knjige *Pod svobodnim soncem*, *Ovčar Marko*, *Ljudje pod bičem*... Oče se ni nikdar vdal temu, da bi rekel: "Dobro, zdaj

sem zaloputnil vrata, odšel sem iz Slovenije. Ni me marala, boril sem se za idejo in sem bil poražen." Nikdar ni zaloputnil vrat. Vedno je ostal zvest. Rekel mi je: "Nikdar ne veš, kako se življenje obrne. Lahko boš tudi kdaj šel v Slovenijo..." Jaz sem se seveda smejal. Nisem niti sanjal o tem, da bo Slovenija kdaj demokratična in vabljava dežela. Vse, kar smo tedaj iz neposrednega pripovedovanja zvedeli o njej, je bilo nekam povezano z žalostjo, s tragedijo. Mislim, da tudi slovenska skupnost v Argentini ne bi preživela, če ne bi hotela vseh svojih energij vložiti v to, da se ohranimo Slovenci in pomagamo, da se zruši nasilni režim, ki je v Sloveniji nastal nelegitimno. Izhajam iz te realnosti in se danes močno zavedam, koliko me je ta stvarnost zaznamovala in oblikovala. Stalno pa iščem resnice, in sicer na podlagi vsega, kar mi kdo pove o tistih časih, da potem sestavim mozaik in bolje zvem, kaj se je pravzaprav zgodilo.

Kdaj ste bili prvič v Sloveniji? Kakšni občutki so vas tedaj obšli?

Prvič sem bil v Sloveniji leta 1980. Še danes se s hvaležnostjo spominjam, kako mi je dr. Drago Legiša zelo prijazno omogočil ta obisk in me peljal v Ljubljano, kar mi je ostalo v nadse dragem spominu. Imel sem trideset let, komaj sem končal agronomijo, sicer malo pozno, ker zaradi univerze nisem hotel zamuditi nobene vaje v zborih. Močno doživeti v Sloveniji je bilo zame to, da sem spoznal babico, s katero sem bil stalno v pisemskih stikih, ker nas je mama v to vedno uvajala. Zelo sem bil vesel, da sem spoznal tako močno osebnost: bila je temperamentna in hkrati tenkočutna, ljubka. Ne morem pozabiti trenutka, ko sem videl, kako je še z 88 leti vdela nitko v šivankino uho in kako je vsako uro poslušala radijska poročila.

Več let živite v Sloveniji. Kako se v njej znajdete?

V Sloveniji se na splošno zelo dobro počutim. Sem pa užaloščen, ko vidim, da nekateri zgolj iz interesov, ki so povezani z oblastjo, še vedno iščejo sovražnika in odklanjajo spravo; ali pa, ko govorijo o revanšizmu, če kdo izpove svoj drugačni pogled na dogodke. To se mi ne zdi pošteno. Kot veliko drugih Slovencev tudi jaz trdim, da brez sprave slovenski narod nima prihodnosti. Ne moremo biti stalno skregani. Ne bo ostalo goriva za dolgo časa, avto se bo ustavil...

Marsikdo pravi, da bo sprava v Sloveniji možna šele takrat, ko bodo umrli bližnji sorodniki žrtev bratomorne vojne...

Realisti verjetno tako vidijo. Mislim, da bo zelo možno tako, če se ne bomo potrudili, kajti še vedno opažam veliko dezinformacije kot rezultat sistemske vzgoje. Veliko predvsem mladih - Slovencev še vedno ne ve, kaj se je pravzaprav zgodilo. Premalo objektivnih informacij imajo o tem, kako so se stvari kronološko razvijale. Po naravi sem optimist, proglašam se tudi za kristjana in skušam to čim bolj uresničevati v življenju. Mislim, da moramo skozi ta optimizem dokazati, da ničesar ne izgubiš, če drugemu ponudiš roko. Nasprotno: s tem si bolj plemenit. Če moraš kaj priznati ali za kaj prositi odpuščanja, ni lepše geste, kot da to tudi izpričaš, poveš še v življenju. Potem je prepozno, greh ostane. Čimbolj odlašamo z nujno katarzo, ki se mora zgoditi v našem prostoru, tem dlje smo kot narod od dosege naših glavnih ciljev. Itak bo-mo doživeli, da nam bo Evropa pokazala pot in povedala, da moramo nujno do sprave in do razgraditve totalitarne strukture.

Kako ste doživljali junij 1991?

Trenutek sem doživljal zelo intenzivno. Z ženo in hčerko na ramednih sva stala pred parlamentom, ko je bila uradno napovedana osamosvojitve države. Zelo živo imam pred sabo dogodke, množico, veselje in tudi to, kako je jugoslovansko letalo preletelo skupščino in ljudi, ki so gledali v zrak...

Ali poznate zamejske Slovence, njihove bivanjske in kulturne napore?

Najprej bi rad izrekel čestitke za bogato vsakoletno Drago. Srčno bi si želel, da bi jo v Sloveniji predvajali na zaslonih slovenske televizije. Moram reči, da poznam problematiko zamejcev veliko bolje, odkar bivam v Sloveniji. Še vedno pa jo odkrivam. Situacija v Argentini ni primerljiva z zamejsko. Mislim, da imate tu težji položaj.

... čeprav smo bližji Sloveniji?

No, odkar je postala Slovenija samostojna država, menim, da se je situacija za vse zamejske Slovence bistveno spremenila na bolje. Podzavestno ste bolj okrepljeni, bolj imuni proti asimilaciji kot prej, ker ste na Slovenijo bolj ponosni. In če se bodo slovenski politiki znali do vas ravnati skrbno in vas podpirati, jim boste lahko tudi vi s svojim trudom bolj motivirano vračali podporo. Vi ste namreč tisti, ki zagotavljate slovensko suverenost in trdnost narodne meje.

Pri izseljencih je problem velika razdalja od matične domovine, pri zamejcih pa so problem bolj ideološke razprtije, velikokrat nalašč vnešene v vaš prostor. To je sploh slovenska bolezen. Najti bi morali pravo zdravilo. Bodimo že enkrat prizanesljivi bratje!

Pridružujem se vam v tem upanju in se vam iskreno zahvaljujem za pogovor.

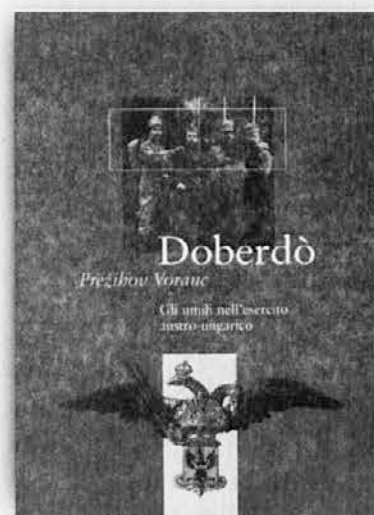
NOVO PRI GORIŠKI MOHORJEVI DRUŽBI

ANTON KACIN GRAMMATICI DELLA LINGUA SLOVENA

Nova, dopolnjena izdaja slovenske slovnice dr. Antona Kacina s svojo strokovnostjo in jasno ter izčrpno preglednostjo bo spet na voljo vsem uporabnikom, ki ta tekst pogrešajo že nekaj let.

PREDSTAVITEV: 16. septembra 1998 ob 18. uri v Katoliški knjigarni v Gorici; 17. septembra ob 18.30 v Tržaški knjigarni v Trstu.

PREŽIHOV VORANC DOBERDÒ GLI UMILI NELL'ESERCITO AUSTRO-UNGARICO

V sklopu pobud ob 80. obletnici konca prve svetovne vojne je sedaj med nami italijanski prevod Vorančevega romana *Doberdob o vojni vihri*, ki je zajela avstro-ogrsko cesarstvo in seveda tudi naša tla.

PREDSTAVITEV: 1. oktobra 1998 ob 18. uri v Državni knjižnici v Gorici, ul. Mameli 12.